

Özgür Düşün

Aylık Gençlik Dergisi Yılı:4 Sayı: 35 Mayıs-Haziran 2006

1.5 YTL (1.500.000 TL)

iran

Kavrayışın, bulanıklığın gerisinden koştuğu koşullarda oldukça net bilinçlerle Özgür Düşün hayatının kolektifliğini oluşturan farklılıkların zenginliğiyle buluşuyoruz yine bu sayımızda. Gündemde oldukça bol yanılama mevcutken, bunların yanı sıra üstü örtülmeye çalışılan gerçeklikler daha da keskinleşiyor. Bundandır ki, suyun berrak olduğu koşullarda kendisini daha fazla gizleyemeyen sistem, suyu bulandırmaktan geri durmamakta.

Ancak tek tek gündem maddelerini saymak yerine farklı sonuçlanan olayların aynı nedenleri üzerinde durmaktan yanayız. Aksine posasıyla uğraşıp özün ihmal edilmesi durumunda, bizim de kavrayışın gerisinden çırpınmamız kaçınılmazdır.

Bundan dolayı sizleri özgür düşlerin yolculuğunda;

Bilinçleri kazıyıp yer edinen değil, ona özünü verip biçimlendiren 17 Haziran berraklığıyla selamlıyoruz!

Özgür Düşün

0212 586 18 04 0212 586 18 05
E-Posta: ozgurduşunkolektifi@hotmail.com

KARDELEN BASIM-YAYIM REKLAM GÖSTERİ ORGANİZASYON LTD. ŞTİ.
Sahibi ve Yayıncı: M. Akif GÜLER
Yayın Yeri: Milet Cad. Nevbahar Mah. Fındıkzade Sarayı
Apt. No: 57 Kat: 5 Daire: 11 FİNDIKZADE/İST
Tel: (0212) 586 18 04 Faks: (0212) 586 18 05
Kocaeli İrtibat Bürosu: Belediye İş Hanı
B-Blok Kat: B No: 15 KOCAELİ
Diğer Kardeşçe Yayıncılık Bürosu: Kayhan Mah. Davutpaşa Cad.
Güneş Sarayı Sitesi, B Blok No: 155

Klinik Savaşları	1
İbrahimce Solmak	3
Sosyolojik Düşün-Bir İktidar Ogununun Son Perdesi	6
Ermeni Sogkırımını Tanıkları Anlatıyor	10
Sokağın Sesi-Çevre Kirliliği	17
Hacılar ve Paşalar Gölgesinde Bir Ütke	21
Felsefeye Düşünmek-İnean Doğacı Üzerine	23
Bağımsızlık, Yeni Demokrasi ve Komünizm Şahitlerini Anıyoruz/DHP	25
Harold Pinter Hakkında...	28
Okur Şiir-Vavelga	32
Kumani Hatun Kumani/Süleyman Kabaali	34
"Aşk Üzerine" Adlı Yazma Eleştiri Bir Bakış/Okur	36
Hapishaneden Hapishaneye Mektuplar	43
17 Kızıl Güle/Okur	50
Dağların Başındağın, Özgürlük Düşündüğüm/Öykü	51
Kitaplık	58
Temel Sorunumuz Toprak Devrimidir	60
Okurdan...	63

ABONE OLALIM - ABONE BULALIM OKUYALIM - OKUTALIM

Yurtiçi Abonelik
6 Aylık: 10.000.000 TL
12 Aylık: 20.000.000 TL
Yurtdışı Abonelik
6 Aylık: 40 Euro
12 Aylık: 80 Euro

BÜROLAR

ADANA : Dr. Ali Menekşeli Cad. M. Rıza Ünal'da İhsan Kat:3 No:59 Karaköy/Seyhan Tel-Fax: (0322) 352 67 20
ANKARA : Tuna Cad. Çarşı İy Hanı No: 11 Kat:3 Daire: 61 Kızılay Çp: 0312 430 82 06
İZMİR : 853. Sok. Elen İhsan No: 27 Kat:6/10 Kınalıtepe Tel-Fax: (0232) 445 86 22
KARTAL : Asutürk Bulvarı Gerek Sok. Ali Kızılay Apt. No:213 Tel-Fax: (0216) 389 81 03
D.BAĞCI : İhsan Paşa Mah. İsmail cad. Ali Gili İhsan Kat:3 no:109 Dağlık Tel-Fax: (0312) 228 22 92
MERSİN : Zeytinbağı Cad. Güneş İş Merkezi No:7 Daire: 38
ELAZIĞ : İcadıya Mah. Nispetiye Cad. Fatih İhsan No:45 Kat:3 Tel: (0426) 212 34 42
MALATYA : Bahadır Mah. Boztaş Cad. Bahadır İhsan Kat:3 No: 28 Tel: (0442) 323 06 97
KONYA : Fırat Alıncah Mah. Tahripçe Sok. No:3/192 Tel/Fax: (0332) 351 59 55
ATINA : Mesurçin 5 Eksenine 1008/Atina/Yunanistan Tel-Fax: (0030) 21 051 45 38
YD TEMSİLCİLİĞİ Keller Gültel Str. 275 47169 Dusseldorf/DEUTSCHLAND Tel/Fax : (00 49) 175 642 00 27

Özgür Düşün Hesap Numaraları: Mehmet İbrahim Şahin
Yapı Kredi İST. Fındıkzade Şb. No: 0276419-9 / İş Bankası İST. Fındıkzade Şb. No: 10680811340
Posta Çeki Hesabı: 934847

Düzenin Pislikleri Ortaya Serilirken Egemeler Çıkar Peşinde:

KLİK SAVAŞLARI

Danıştay saldırısıyla birlikte hakim sınıflar arasındaki sahte istikrar pozları da bir bir dağıldı. Ekonomideki dalgalanmalarla birlikte gündeme gelen siyasi çalkantı, geleceğe dair sermayedarların beklentilerini zayıflattı. TÜSİAD patronlarını hırçınlaştıran da kendi düzenlerinin "istikrar"ının klik çatışmasıyla daha da sarsılmasıdır.

Din eksenli tartışma düzlemi bu düzende hiç eksik olmadı. Soruna

esaslı bir çözümü getirecek niteliğe sahip olmadığı için devlet erkani bunu hep çıkarları doğrultusunda kullandı. Bugün de devlet içerisinde laik anti-laik çatışması klikler arası bir çatışmanın ifadesidir.

AKP hükümet oldu olalı "laik" kesimin kullanılmaktan çekinmediği bu tartışma eksenini son danıştay saldırısı ile daha da keskinleştirdi. Çünkü saldırıyı gerçekleştiren Alparslan Arslan ve benzerlerinin kendilerini "Allah'ın askerleri" olarak adlandırması türban meselesinden hareketle böyle bir

çözüme kalkıştıklarını belirtmesi sözüm ona laik kesimi hareketlendirdi.

Saldırının kimler tarafından organize edildiği, bireysel bir çıkış mı olduğu yoksa özel harp dairesi gibi oluşumların planları doğrultusunda mı gerçekleştirildiği üzerine komplo teorileri oluşturmamın çok fazla önemi yok. Çünkü bilinen o ki saldırı bireysel bir çabayla yapılmış da olsa ya da organize bir süreç de olsa devlet içindeki klik dalaşımının su yüzüne çıkmasına vesile olması ve her kesimden kirli

çamaşırların bir bir huzura serilmesine vesile olmasıdır.

Daha önce "bin operasyon"a imza atanların, asker, bürokrat, siyasetçi dahil her düzeyde kirli ilişki sahiplerinin Susurluk'tan beri alenen bilindiği bir ülkede, daha dün Şemdinli'de suçüstü olanların oynadıkları psikolojik savaş yöntemleri sağır sultanın bile duyduğu yöntemlerdir. Üstelik devletin içinde taşların yerli yerine oturtulmasında, reviz-

Meselenin arka planındaki güçlerin resmi önümüzdeki günlerdeki gelişmelerle daha da netleşecektir. Ancak önemli olan, klik dalaşlarıyla yaratılan laik anti-laik kamplaşmasının halk içerisindeki tezahürüdür. Halk bu sahte kamplaşmanın tarafı olarak gerçekleri görme yetisini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu noktada ilerici güçler, düzenin niteliği gerçeği yaşanan çıkar dalaşında halkın taraflardan biri-

çağırması klik dalaşının vardığı boyutu göstermek açısından önemlidir.

Tüm bunlar yaşanırken bir de Ankara'da ortaya çıkan Atabeyler adlı örgütlenmenin de tıpkı diğerleri gibi asker ilişkili oluşu düzeni imaj düzeltme telaşına düşürdü. Bütün operasyonel çetelerin asker ilişkili olması, görünenin aksine geri planda işlerin nasıl yürüdüğünü gösteriyor. Övgüyle bahsedilen "bin operasyon"un da bu ve benzeri hatta çok daha profesyonel kontrgerilla örgütlenmeleriyle gerçekleştirildiği aşikardır.

Tetikçiler Aramızda!

Alparslan Arslan şahsında somutlanan tetikçi unsurların, hangi bataklıktan beslendiklerine bakacak olursak, benzerlerinin yanı başımızda olduğunu görmekte zorlanmayacağız. MHP, BBP, Nizam-ı Alem tandanslı Türk-İslam sentezi gerici propagandasının etkisi altındakilerin düzenin kirli ilişkilerinin tetikçiliğinde başı çektiği aşikar.

16 Mart Beyazıt katliamından tutulmuş da Akın Birdal suikastına kadar, tetikçisi yakalanan tüm olayların, hatta kliklerin kendi iç hesaplaşmalarının bir parçası olan Turgut Özal, suikast girişimine kadar tüm olayların faili üniversitelerdeki faşist çetelerin içinden çıkıyor.

Yıllardır üniversitelerde "Ya Allah Bismillah" nidalarıyla ellerindeki satırlarla devrimci kanı dökenlerin, aynı zamanda klik dalaşlarının tetikçiliğine soyunanlar olması tesadüf değildir. Keza Danıştay saldırısının faili Alparslan Arslan'ın da daha öncesinde Marmara Üniversitesi'nde ramazan ayında oruç tutmayan öğrencilere satırla saldırıların içinde olması durumu özetliyor. □

ALPARSLAN ARSLAN

MUZAFFER TEKİN

yonlarda ve yeniden yapılandırılmalarda etkin olan bu güç odağı, aynı zamanda emperyalistlerle de sıkı ilişki içerisinde ve emperyalist planların taşeronu durumundadır.

ABD'nin Irak işgali öncesi Türkiye'de balans ayarı yaparak AKP'yi hükümete taşınması ve ardından "İlmli İslam" ve Büyük Ortadoğu Projesi teranelerini dillendirmesi, bugünden bakılınca daha net anlaşılıyor. Şimdi de İran için söylemlerini sertleştirdiği bir dönemde ceryan etmeye başlayan islamcı-cumhuriyetçi kangası "yeni bir tezgahın parçası mı?" sorusunu akla getiriyor.

ni desteklemek zorunda olmadığı gerçeğini ve kendi kurtuluşuna giden mücadele hattını daha yüksek sesle açıklamak zorundadır. Aksi halde halkın içerisinde bulunduğu hoşnutsuzluk gerici kliklerin kah birinin kah diğerinin peşinde heba olacaktır.

Devletin ta kendisi olan "derin" güçlerin, ordu kumandalı özel savaş örgütlerinin ve onların siyasete yön verme, gündem belirleme, yeniden biçimlendirme oyunlarının deşifresi önemlidir. Türk-İslam sentezci gerici propagandanın kızıl elmacı şaklabanlıkla kol kola girip "derin" güçlerin tetikçiliğine soyunması ve aynı güçlerin orduyu göreve

Okur- Yazar Kaleminden...

İBRAHİMCE SOLUMAK

Dünya ve Türkiye Kuzey-Kürdistan devrim tarihinde onurlu mücadelelerin ve bu mücadeleye tereddütsüz atılmanın, azim ve kararlılıkta dayanıklılığın, özveri ve cesaretle üstünlüğün, teslim olmamanın ve baş eğmezliğin sembolüdür 18 Mayıs. 18 Mayıs 1973'te Diyarbakır zindanlarında bir halkın güneşi söndürülmeye çalışılmıştı. Henüz 24 yaşında olan ve Türkiye devrimci hareketine kısa bir zaman dilimi içerisinde çok ciddi katkılar sunan Kaypakaya'nın katledilmesi, Türkiye proletaryası için sınıf mücadelesine pratikte ve teoride önemli katkılar sunan bir önderden ve öğretmenden mahrum bırakılması anlamını taşıyordu.

İbrahim Kaypakaya'nın kısa; fakat mücadele dolu hayatı, 1960'lı yıllarda devrimci marksizmle, karşı devrimci revizyonizm arasında tüm dünyada süren amansız mücadelelerin bütünsellikli bir parçasıdır. Mustafa Suphi'nin TKP'sinden devraldığı mirası, onların komünist niteliğine uygun bir biçimde değerlendirmesini bilmiş ve Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin ürünü olarak bu coğrafyada filizlenmiş bir geleneğin mimarı olmuştur.

Kaypakaya, TKP'nin 1920'lerden sonra yarattığı, revizyonistlerin elinde Kemalist ve şovenist bir burjuva maşasına dönüşen, giderek sosyal-faşist nitelik alan süreçle yaratılan aldatma ve yanılsamaya da son vererek; herkesin secde ettiği Ke-

malizm'in, faşizmin resmi ideolojisi olduğu gerçeğini, bütün çıplaklığıyla ortaya serdi. Tüm bun-

larla birlikte, o dönem kimsenin ve hiçbir hareketin cesaret edemediği bir çıkışla, TC'nin resmi tarihini de ortaya koyuyordu.

Görmezden gelinen ve herkesin körleştiği bir diğer konu olan ulusal soruna ise komünist bir önder olma gereği yine aydınlatmacı bir tarzda yaklaşıyor ve ulusların kendi kaderini tayin hakkını, her türden oportünizmin ve şovenizmin kesin mahkumiyeti ve açık teşhiri ile tamamlıyordu. Tüm bunlarla O, dünyadaki devrim deneyimleri ve BPKD'nin dersleriyle zenginleşen öğretisinin temel perspektifini özümsemiş, sınıf mücadelesinin ateşinde, kendi ülkesinin temel gerçeklerini çözümlenmeyi bilmiş komünist bir önderdi.

Düşman, sınıf düşmanını iyi tanıyordu. Duruşu, ideolojisi ve kararlılığıyla, kavgada ısrarın adıydı ve bundandı korkusu düşmanın. Yapılan zulüm ve işkence, köhnemiş, yoz düzenin uşaklarının, efendilerinin düzenini ayakta tutabilmek içindi. Büyük bir korku yatıyordu yap-

tıkları işkencenin altında. Henüz düş halindeydi kurmak istediği dünya; ama bu düş bile bu ülkenin hakim sınıflarını korkutmaya yetiyordu. Çünkü onun düşünceleri 'İhtilalci komünizmin bu ülkeye uygulanmasını öngörüyor' ve bu yüzden de en tehlikeli düşünceler olarak sınıf düşmanlarını tedirgin ediyordu. Onlara göre ne olursa olsun 'yılanın başı' ezilmeliydi! Ve İbrahim Kaypakkaya Vartnik baskınından yaralı olarak

ve güç veren ideoloji olması gerekirken; gülün güzelliğine kapılmak hala tam olarak Kaypakkaya'nın algılanmamış olduğunun göstergesidir. Henüz kendisine rehberlik edecek güçlü bir tarihi olmayan hareket, bir tarih yazmaya başlanıyordu. Bu tarih kanla-canlı yazılacaktı ve kitlelere mal olacak bir halkın öncü kurmayını oluşturacaktı. Hiçbir savaş bedeli ödenmeksizin gelişemez, güçlenemezdi. Bedel isteyen bir dava

saçmaktadır. Kaynağına inerek bu tür geriliklerle mücadele etmek komünistçe bir görevdir. Sorunlara yaklaşırken kimsenin ya da birçoğunun görmeye tahammül edemeyeceği ya da görmek istemediği ile başlamak gerekiyor. Başlanılan noktada titizce, kılı kırk yarararak ve kırkı bir yapıp sorunları, çelişkilerinden arındırılmış olarak bir bütün halinde getirmek can alıcı bir sorundur. Sorunlara sorumluluklar dahilinde titiz ve samimice yaklaşmak bir

“Ser verip sır vermeyen bir yiğit”, düşmanın kendisine en güvendiği ve en güçlü hissettiği bir alanda, işkence tezgahında yenilgiye uğratan komünist önder... Diyarbakır işkencehanelerinde can bedeli direnişiyile, devrimci hareket içerisinde bir geleneğin yaratıcısı: İbrahim Kaypakkaya...

Kaypakkaya duruşudur. Zira halk denizine açılmanın ilk adımıdır sorumlu ve titiz olmak. Gerisi kucaklaşmayı ve kaynaşmayı getirir beraberinde.

Kaypakkaya tabiatın özsuynına karışmıştır. Tabiatın bütün canlılarına umudu ve kavgayı, kavgada yenmeyi öğretmiştir ustaca. O topraktan öğrenip yeryüzünün en can alıcı sorunlarını yüreğinin derinliklerine yayan, acısını derinden hisseden paylaşılan, paylaştıkça çoğalan ve renklerini bulan ve eriştiği kızıl rengin ezilenleri ve proletaryayı temsil ettiğine inanan biriydi. Bu yüzden yılmadan bıkmadan kendini koca bir kavgaya adanmıştır.

kurtulup saklandığı evde, bir öğretmeninin ihbarı sonucu yakalanmıştı. Diyarbakır zindanlarında, doksan gün boyunca süren işkence, sınıf düşmanları istedikleri hiç bilgiyi alamamışlardı; bu yüzden Kaypakkaya öldürülmeliydi... ve artık ölüm kararı verildi! Kaypakkaya 18 Mayıs 1973'te kurşuna dizilerek katledildi.

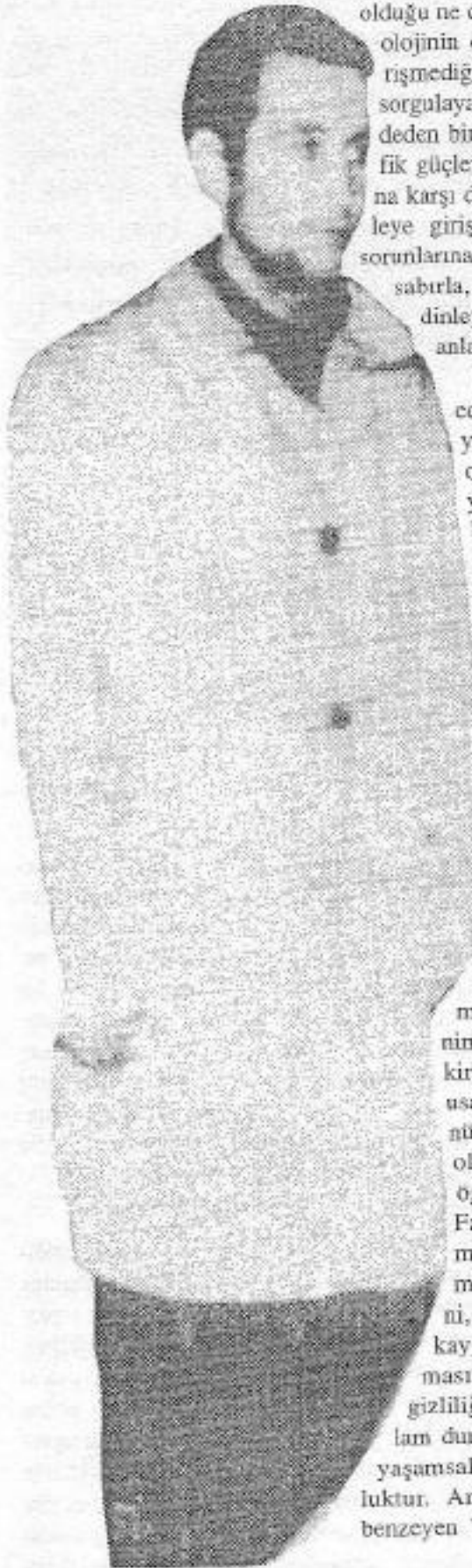
Kaypakkaya'yı Vartnik'e sürükleyen esas etmen, sahip olduğu ideolojeydi. Bugün hala Kaypakkaya'nın ideolojisinden ziyade onun düşman karşıtındaki direnişinin ön plana çıkması "kırmızı gül buz içinde" belirlemesinin altında yatan temel güç ve öğretinin ne olduğunun sorgulanması gerçeğini ön plana çıkarır. Esas alınması gereken, güle renk

ancak ve ancak güçlü bir ideolojiyle beslenen bir anlayışla kazanıma dönüştürülebilirdi. Ki komünist önder İbrahim Kaypakkaya bugüne ve ardıllarına, her şart ve koşulda korunması, güçlendirilmesi gereken komünizm davasını bırakmıştı. Ardılları bu bayrağı tarihine yakışır bir tarzda ilerletmeyi esas sorumluluk saymalı ve bu bilinçle ister dağda, ister zindanda, ister okulda, ister fabrikada ve ister kurak topraklarda olsun şanına yakışır bir tarzda temsil etmelidir.

Yaşamı ve coğrafyaları bir bir kuşatırken gericilik, ahlaksızlık, yozlaşma ve düzenin yaydığı her türlü akıl dışılık, bu kaos sarmalının içinde yaşam alanlarının dışına taşarak yılgınlık tohumları

Belki de şu "yeşili sevmiyorum" adlı kompozisyonuyla ve öğretmenin gösterdiği sert tavırla varmış kızılın çekiciliğine. O kızıl siyasi öğretisini oluştururken; karşıtıyla yaşadığı canlı fikir mücadelesini can damarı yapmıştı kendine. En çetin koşullarda geniş yığınları temsil eden fikirlerini ve mücadeleyi, yaşamının ana eksenini yapmıştır. O, üniversite sıralarında lümpenleşmemiş, küçük burjuva takıntı ve kaygılarıyla yabancılaştırmamıştır kendine ve davasına.

Dönemin gerçekliğinden hareketle, ne marksist eserlerin yeterli

olduğu ne de beyinlerin resmi ideolojinin dışında bir üretime girişmediği bir süreçte, her şeyi sorgulayan ve düzen içiliği reddeden bir cüretle dost ve müttefik güçlere ışık taşırken; karşıtına karşı da amansız bir mücadeleye girişmiş oluyordu. Halkın sorunlarına eğilirken tükenmez bir sabırla, onları can kulağıyla dinleyip çözümüne katan bir anlayışla hareket ediyordu.

Onu anarken ve ifade ederken; temsil ettiği siyasi irade ve komünist olma gerçekliği ile ortaya koymalıyız. Çünkü biliamelidir ki sadece bir sonuçtur ser verip sır vermemiş ve eşsiz ahenkli bir çerçevede hayat bulmuştur. Kişisel zaaf ve hatalarla amansız bir mücadelesinin ürünüdür birey. O birey olmayı başarmıştır; hem kendisini sarmalayan feodal kalıntıları ve yapılarıyla hem de toplumu bir bütün halinde kuşatan resmi ideoloji ve siyasi iktidarla kavgaya tutuşmuştur. Sahiplenilen benimsenen bir tutumla... Fikirlerini halka bıkmadan usanmadan anlatıp; bir dönüştürme ilerletme motoru olarak sunmuş, onlarla öğrenmeyi de bilmiştir. Fakat karşıtına ve düşmanlarına da hiç çekinmeden sunduğu fikirlerini, yaşamıyla ilgili hiçbir kaygı gütmeksizin haykırmasının altındaki, örgütsel gizliliği temel olan net ve sağlam duruşunu da iyi irdelemek, yaşamsallaştırmak bir zorunluluktur. Amaç, tıpatıp aynılaşan, benzeyen bireyler ve beyinler ya-

ratmanın ötesinde, ileriye temsil edeni kavramak ve kalıcılaştırmak olmalıdır.

Ölümstüzlüğünün 33. yıldönümünde bazı yönde hareketle anlatmaya çalıştığımız Kaypakkaya'yı saygıyla sahiplenirken Türkiye Kuzey-Kürdistan devrimine katkılarını öne çıkarırken; eksikliklerini ve hatalarını da cesurca ortaya koyup eleştirmek zorunluluktur. Ancak bu şekilde bayraklaştırdığı kavga pratiği, semalarda daha canlı dalgalanacaktır

İşte İbo'nun ayağını bastığı toprak: Dağ ve zindan...

İşte direncin karşısında zalimin çaresiz kaışı...

Ve işkenceye karşı direnişiyile efsaneleşen bir hayat...

"Ser verip sır vermeyen bir yiğit", düşmanın kendisine en güvendiği ve en güçlü hissettiği bir alanda, işkence tezgahında yenilgiye uğratan komünist önder... Diyarbakır işkencehanelerinde can bedelli direnişiyile, devrimci hareket içerisinde bir geleneğin yaratıcısı: İbrahim Kaypakkaya...□

Geçmişte kendini yaratan orduyu, kendini koruyan orduyu hiç acımadan yok eden bir zihniyetin artığı olan bugünkü egemenliğin yaptıkları devrede kulak kalır. Kendi meşruluğunu kitleleri korkutarak, manipüle ederek ayakta tutmak isteyen egemen güçler önemli bir çelişkiyi de aşamaz olmuşlardır.

BİR İKTİDAR OYUNUNUN SON PERDESİ

15-16 Haziran... Bu tarihi hepimiz 1970 görkemli işçi hareketlerinden hatırlarız. Ancak takvim yaprakları aynı günlerin 1826'sını gösterdiğinde ise bambaşka bir hadisenin varlığıyla karşılaşırız. O da Osmanlı imparatorluğunun yükselişinde önemli rol oynayan Yeniçeri Ocağı'nın hunharca ve zorla ortadan kaldırılışının da ibret tarihidir. Başka bir açıdan bu tarih, bugünkü burjuva-feodal ve dünya emperyalist istemine eklemlenmiş faşist iktidarın dayandığı ordu-siyaset-ticaret ilişki biçimlerinin temelini de atıldığı önemli bir dönüm noktası olduğu için önemlidir. Yeniçeri ocağının kuruluşundan yıkılışına ve yıkılışından bugüne inşa edilen ordu-toplum ilişki biçimi içerisinde değişmeyen tarihsel kodları çözmek açısından bu konuya eğilmeyi uygun bulduk.

Tarih bilimi, onu okumasını/doğru metodu bilenler için her daim ileriye yönelik zengin rotalar sunacaktır. Tarihi, kronolojik algıya indirgeyen bilgi yığını olarak algılayan bir yöntemle değil, "tarih bilinci"ni önemseyen iktisadi, sosyo-kültürel konteks bütünüyle bakabilen diyalektik bir yöntemle algılamak, yarını kazanacak olanların başvuracağı tek yöntem olmalıdır. O yüzden tarihten öğrenmesini bilmek, geleceği de kontrol altına almak demektir. Sınıf savaşımını tarihin motor gücü olarak gördüğümüze göre bu sınıflaşmanın geçmişten günümüze ne tür izler bıraktığını belirlemek sınıf bilinci için de gerekli bir tutumdur. Bugünü algılamak için geçmişe gitmek gerekir. Bugün, geçmişin kanını bedeninde taşır. Bugünkü iktidarın genetik yapısının kodları da geçmişten devraldığı kan bağında yatar. Egemenlerin

son iki yüzyıllık egemenlik biçimlerini sağlayan ordu-güvenlik sisteminin önemli bir dönemeç noktası olan yeniçeriliğin ortadan kaldırılışı, bugünün anlaşılmasına ışık tutan bir mahiyete sahiptir. Tarih, bir toplumun hafızasıdır. Söz konusu edeceğimiz olaylar ise tarihin kirletilmiş sayfalarıdır. Bugün Danıştay'a yapılan saldırının arkasında tarihin bu kara sayfalarındaki yüzler vardır.

YENİÇERİ DOSYASI

Yeniçeri Ocağının ortadan kaldırılışı askeri bir toplumun çözümlüğüne ayna tutar. Ancak yeniçerilik sonrası dönemde ise yeni üretim ilişkilerinin hakim olduğu dünyaya uygun olarak eski askeri toplumun yerine ikame edilecek olan "güvenlik toplumu" ortaya çıkarılmıştır. O tarihlerde temeli atılan bu yeni dönem, bugünkü askeri, siyasi ve toplumsal alanlar arasındaki beşeri ilişkilerin de ilk be-

hirleyicisi olmuştur. Yeniçerilerin ortadan kaldırılışına zemin hazırlayan tarihsel arka plan ile yeni dönemin karakteristiğini ortaya çıkaracak olan Tanzimat Fermanı (1839), Islahat Fermanı gibi "Batılılaşma" adı altında bu toprakları emperyalizmin siyasal, ekonomik ve kültürel hegemonyası altına sokmuş olan düzenlemeler, bugünkü ordu-devlet-toplum ilişkilerinin ilk mihenk taşlarını oluşturmuştur. Bu noktada şunu da belirtmekte yarar var ki o da Osmanlı'yı anlamadan bugünkü Türkiye'nin anlaşılamayacağıdır. Çünkü bugünkü Türkiye, Osmanlı'nın öz bakımından devamıdır ve onun mirası üzerine oturur. Değişen sadece ideolojik kılıflardır.

Osmanlı'nın birçok fetihle büyüyen imparatorluk haline gelmesinde en önemli rolü oynayan yeniçeriler nasıl oldu da 1800'lerin başında iktidarı hedefleyen bir misyona büründü? Sonunun getirildiği tarihe kadar hep saltanatın "kapıkulları" olan bu ordugah, nasıl oldu da "din düşmanı", "kafir" adı altında halkın düşmanı haline getirildi? Bu soruların cevapları tarihin çekmecelerinde saklıdır. Konumuz yeniçeriler değil; ama o tarihten bugüne uzanan izlerin peşini sürmek bakımından önemlidir. Sadece askeri ve siyasal anlamda değil, kültürel anlamda da önemli izler bırakmıştır.

Yeniçeri Ocağı ile ilgili tarihsel bellek oluşması bakımından kısa bir değinide bulunalım. Özellikle fethedilen yerlerdeki yabancılardan devşirme usulü ile yetiştirilen yeniçeriler Osmanlı'nın merkezi ordu gücünü oluşturuyordu. İlk kurulduğunda Hacı Bektaş Veli'den dua alan ve zamanla büyük bir bölümü Bektaşî tarikati nüfuzunda bulunacak olan yeniçeriler, ordunun vurucu gücünü teşkil ediyordu. Esasında "yeni çeri" den değil, "yen çeri"den gelen bu isimlendirme, Hacı Bektaşî'nin

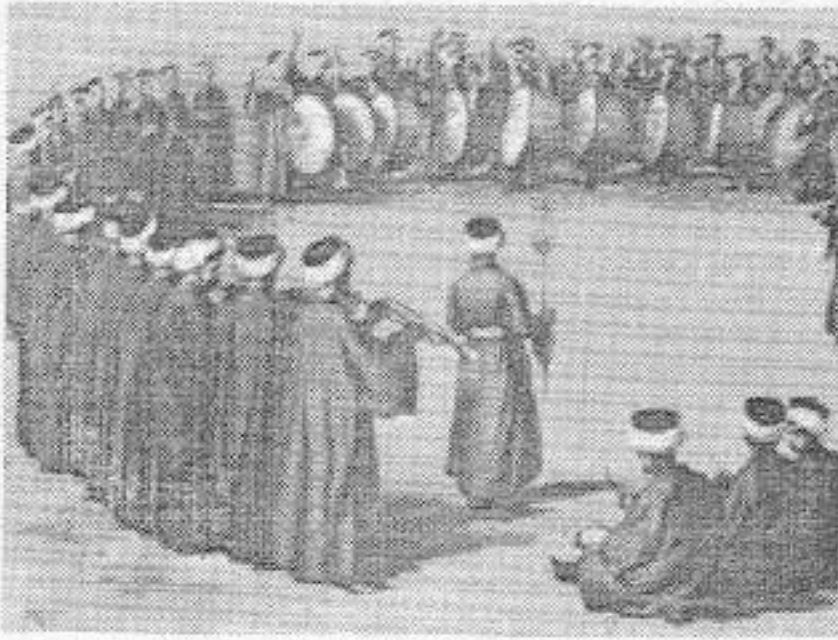
"yen"inden çıkmıştır. Ocağın önde gelen ağaları da "Dudman-i Bektaşîyan" olarak adlandırılıyordu. Yeniçeriler, ulufe denilen bir maaş ve ayrıca padişahın başa geçtiği zaman ödediği cülüs bahşisi alırlardı. Bunun yanında yeniçerilerin fetihlerde yağma yapma hakkı da vardı. Özellikle imparatorluğun gerileme dönemindeki seferlerde ekonomik buhranların da yaşanmasıyla merkezi otoriteye bağlılık azalmış ve yağmacılık hız kazanmıştır. 1700'lerin sonu ile 1800'lerin ilk çeyreğindeki seferlerde yağmacılığa bulaşan yeniçeriler ordudan kaçmış ve uzak yerlerde yağmalardan elde ettikleriyle ticarete atılmışlardır. 19.yüzyılda artık yeniçeriler esnafla iç içe girmişlerdir. Zaten yeniçerilik bir meslek olarak görülüyordu. Sadece devşirmelerden oluşmuyordu, Türkler de yeniçeriliğe katılabiliyorlardı. Birçoğunun esnaflıkla uğraşması, halkla iç içe, yani reayanın temsilcisi gibi bir konuma getiriyordu. Ulemanın 19.yy'ın başına kadar yeniçerilerin yanında yer alması da bu yüzdendir. III.Selim zamanında Marmara'ya gelen İngiliz filusunun halk tarafından denize dökülmesini de yine yeniçeri ocağı içindeki Bektaşîyanlar örgütler. Bu olay emperyalizme karşı duruşun 20.yy ile sınırlı olmadığına da en iyi örnektir. Yine resmi olarak İngilizlerle gümrüğün kaldırılmasına rağmen, İstanbul'a gelen ticaret gemilerinin yükünü indiren hamalların normalin üstünde ücret istemeleri ve fiili gümrük gibi davranmaları emperyalizme karşı alınan tutumdan dolayıdır. Bu yüzdendir ki emperyalist batı da yeniçeriliği istememektedir. Zira, yeniçeri ocağının binlercesinin katledilerek ortadan kaldırılması, Avrupa başınında sevinçle karşılanacaktır.

Sened-i İttifak ile otoriteyi "ayanlar"la paylaşan padişahın dünya ölçeğinde de giderek diğer ülkelerin sömürgeci haline gelmesi, "ge-

misini kurtaran kaptandır" misali yeniçerileri de giderek bağımlılaştıran bu ortamdan kaçışa sürükliyordu. İmparatorluğun sürekli yenilgi alması merkezi ve modern bir ordu kurmaya itiyor, ancak her seferinde yeniçerilerin isyanı ile son buluyordu. Genç Osman'ın öldürülmesi (1622), III.Selim'in önce tahttan indirilmesi, daha sonra da boğularak ölmesi (1808) gibi trajik ve bir o kadar da çelişkili iktidar çekişmelerinin odağında yer alıyordu yeniçeriler. Yeniçeriler esnaf loncalarının temsilcileri idiler adeta. Her loncanın dinsel bir ideolojisi vardı. Bektaşilik de bu loncanın ideolojik yaşam ve feyiz kaynağı idi. Savaşlarda mehterlin vurucu müziğinin, fethedilen yerlerin müslümanlaştırılmasında önemli rollerin ve yeniçeri neferlerinin savaş sırasında manevi motivasyonunun kaynağı hep Bektaşîlerdi. Bütün bunlar yeniçerileri, ulema ile saltanat arasında üçlü bir iktidar çekişmesine götürüyordu. Ne var ki yeniçeriler, iktidarı elde etme imkanlarına rağmen zihinlerindeki alternatif iktidarın ismini bir türlü koyamadıkları için hep kısa süreli zaferlere mahkum olmuşlardır. 19.yy'a gelindiğinde padişahın ya da padişahlığın yerine neyin/kimin getirilmesi gerektiğine karar verilememesi de yeniçeriliğin kendi sonunu getiren önemli faktörlerden biridir. Diğer taraftan Fransız Devriminin etkisinde olan Fransız subaylarının İstanbul'daki varlığı, her ne kadar bir çok yeniçeri içinde "cumhuriyet" fikrini yaygınlaştırmışsa da gerçekleştirilebilir hedefleri haline gelememiştir.

VAK'A-I HAYRİYE(HAYIRLI OLAY) (!)

Padişahın yeniçeriyi, yeniçerilerin de saltanatı devirmeyi planlaması, ulemayı padişahın yanında olma-

ya itmiş (ulama saltanatsız yapamazdı), padişah da vakıflara çeşitli ayrıcalıklar tanıyarak bu birlikteliği güçlendirmiştir. Padişah, Rus ordusunu da ayrıca koz olarak kullanmıştır. II.Mahmut yeniçerilere karşı oluşturduğu hafife örgütlenmeleri ile istihbarat sistemini de geliştirmiş (bu örgütlenme ile Kuleli Vakası (1859) denilen ve geniş bir cephede örgütlenen muhalif güçleri isyan etmeden bastırılmasında da etkili olmuştur) ve böylelikle yeniçerilere yönelik provokatif eylemler de gerçekleştirilmiştir. 15-16 Haziran 1826 tarihlerinde kendi sosyal tabakasından başka ittifak gücü kalmayan yeniçeri kışkırları, din karşıtı oldukları söylemleri ile bombalanmış, binlercesi öldürülmüş ve ocağın manevi temeli olan Bektaşî dergahları kapatılmış, bir çoğu sürgün edilmiş, müzikleri yasaklanmış ve en vahimi de bütün mal varlıkları yağmalanmaya başlanmıştır. Bektaşî mezarlarının açılarak cesetlerin meydanlarda asılması, mezarların yağmalanması bu ülkedeki faşizmin köklerinin ne kadar derinde olduğuna da çarpıcı örneklerdir.

Burada söz konusu edemeden geçemeyeceğimiz bir diğer husus

da mehter müziği ile ilgilidir. Yeniçerilerin müziği olan Mehter müziği esas şeklini Bektaşî kültüründen almıştır. II.Mahmut yeniçerilerle birlikte mehter takımını da ortadan kaldırmış ve mehter müziğini yasaklamıştır. Bugün "sosyal faşist" dediğimiz "ülküçü" ya da "Türk-İslam sentezcileri"nin kullandığı simgelerden olan mehterin asıl sahiplerinin kimler olduğu tarihte açıkça ortadadır. Mehter takımının giyim kuşamı da Bektaşîlerin kültüründen alınmıştır. Bu kesimlerin hem ideolojik ilham kaynağı olan Osmanlı'yı savunmaları hem de ona karşı gelen Bektaşî kültürünün izlerine sahip çıkmaları ne kadar çarpık bir bilinç ve kültüre sahip olduklarının da göstergesidir. Bir diğer önemli gösterge ise yine Türk kimliğinin bu tür çarpık imajlarla hala bütünlüğünü sağlamamış olmasıdır. Türkçülerin ve Türk-İslam sentezcilerinin tutarsızlığı da yine bu döneme olan bakışlarında da yatmaktadır. II.Mahmut'un yapacağı yeniliklerin ancak yeniçerileri ortadan kaldırmakla mümkün hale gelmesinde, hem II.Mahmut'u "gavur" a çıkaran reformlarıyla eleştirmek hem de yeni-

çeri ocağını "din düşmanları" diye lanetleyip yok edilmelerini alkışlamak tutarsızlığın en bariz örneğidir. Necip Fazıl bile bu tutarsızlığı dile getirmiştir.

II.Mahmut aslında Mustafa Kemal'in 19.yy.daki halidir. Yani öncüdür. Nasıl ki, 19.yy sonunda ortaya çıkacak olan fikir hareketlerinin (Yeni Osmanlılık, JönTürkler gibi), ki birçoğunun kökeni yine Bektaşîlere dayanır, II.Mahmut dönemiyle hesaplaşmadan başarıya ulaşamamışlarsa, bugün de Kemalizm'le hesaplaşmadan devrimcilerin de başarılı olma şansı yoktur. Her ikisinin de davranışları, koşullar farklı olsa bile aynıdır. Yeniçeri ocağının kaldırılma gerekçelerini az çok yukarıda verdik; ancak daha da mühim olanı 1838 tarihinde İngilizlerle imzalanan ticaret anlaşmasının ülkeyi sömürgeleştiren alçak bir zihniyetin varlığının ortaya çıkmış olmasıdır. Yeniçeriler halk gücüydü ve egemenlerin iktidar güvenliği için ezilmesi gerekiyordu, ezildi. Osmanlı'yı hüyükten de o oldu; yıkılışa sürükleyen de onsuzluk oldu. 19.yy.da merkezileşme ile birlikte toplumsal kontrol arttı ve halk sınıfları ile merkezin güvenliğini koruma arasındaki çatışma gittikçe derinleşti. Bu amaçla gerek merkez çevresinde yer alan klikler ve gerekse ezilenler (çevre) arasında karmaşık bir mücadele süregelmiş oldu. Cumhuriyet döneminde de durum değişmedi. Değişen sadece ideolojinin biçim değiştirmesiydi. Toplumun jakoben faşizmle kontrol etme mantığı hep aynıydı. İdeolojik kılıfın temel referansı ise hep Batı oldu. "batılılaşma", "muasır medeniyetler" hep iktidarın dünya sistemi içerisindeki konjontürel güce göre davranıp kendi devamlılığının meşruluğunu sağlamak oldu.

MERKEZ VE ÇEVRENİN KAVGASINDA FİLLER VE Çİ- MENLER

Bu ülkenin siyasal ve toplumsal kodları geçmişin derinliklerinde gizlidir. Son iki yüz yıllık devrin sürecini anlamadan, hatta Osmanlı'nın tarihsel geçmişini anlamadan bugünü anlamak ve ona yönelik analizler yapmak mümkün değildir. Danıştay saldırısı ile ortaya çıkan ve adına "derin devlet" denilen güç odaklarının psikolojik harbi kamuoyunu yönlendirmek için kullanmaları hiç de yeni bir durum değildir. Son iki yüzyıllık süreç içerisinde şekillenen devlet biçiminin doğal karakterinin bir sonucudur bunlar. Dolayısıyla bizim için derin olan devlet değil, faşizmdir. "Derin Faşizm" adlı yazımızda bu ülkede faşizmin hem siyasal geçmiş, hem de sosyal yayılımı bakımından devletin bir niteliği olduğunu; pratiğinin çıplak olduğunu, daha çok güvenlik baskısından beslendiğini ve dolayısıyla da "güvenlik devleti" kavramı ile düşünülmesi gerektiğini belirtmiştik. Geçmişte kendini yaratan orduyu, kendini koruyan orduyu hiç acımadan yok eden bir zihniyetin arttığı olan bugünkü egemenliğin yaptıkları devde kulak kalır. Kendi meşruluğunu kitleleri korkutarak, maniple ederek ayakta tutmak isteyen egemen güçler önemli bir çelişkiyi de aşamaz olmuşlardır.

Tanzimat'tan I.Meşruiyet'e ve oradan günümüze kadar olan siyasal serüvende egemenlik iki ayrı meşruiyet kaynağının çelişkilerini yaşadı. Siyasal meşruiyet kaynaklarından biri yukarıdan aşağıya belirleyici olan ve sahipleri askeri bürokraside bulunan merkezi devlet yapısı, diğeri aşağıdan yukarıya seçim mekanizmaları ile gelen ve iktidarı paylaşmaya çalışan güçlerdir (Parlar,2005:10). Merkez çevrede devlet odaklı bir politik kültür de yaratmıştır. Muhafaz hareketler kontrollü olarak kabul edilmişlerdir. Devrimciler ve genel olarak da

sol, zaman zaman iktidarı elde etmek için devrimci duruma sahip olmuş olsa da, hep yenilgiyle karşılaşmıştır. Çevrede bulunan en önemli güç sosyal tabanı ve ideolojik nüfuzu en yaygın olan "İslamcı" tandanslı sağ olmuştur. Tarihi kökleri derinlerde olan bu siyasal ve sosyal çevrenin bugünkü temsilcisi AKP'dir. Ancak AKP ile temsil edilebilecek taşra burjuvazisi ile Kemalist egemenler arasındaki çelişki ve çatışma hiç de uzlaşmaz değildir. Sadece iktidarın paylaşım ya da kullanım kavgasıdır (son seçimlerde Kürt coğrafyasının birçok yerinde ordunun CHP yerine bile merkezi kararlarla AKP'yi destek-

lemiş olması buna örnektir). Bu yüzden cumhurbaşkanlığı AKP için son kaledir. Dünya ve Ortadoğu gündemi, sınıfsal çelişkiler, IMF'ye tam teslimiyetle birlikte yarı-sömürgeciğin ekonomik açıdan tam sömürgeye dönüşmesi(yaşanan son devalüasyon, yurtdışından gelen sıcak paranın yani yabancı sermayenin hareketiyle oluşmuştur). Kürt halkının ulusal bilincini geliştirmesi ve politik açıdan kritik bir eşikte bulunması, ABD'nin BOP projesi, İran işgalinin gündeme gelmesi gibi karmaşık konuların bu-

lunduğu bir zamanda toplumun laik-dinci çatışmasına doğru sürüklenmek istenmesi, mutlak egemenlik için anlamlı bir durumdur. Yeniçeriler örneğini egemenlerin iktidarı için ordusunun bile yok edilebileceği açısından verdik. Bu yüzden kendi aydınını, bürokrasını gözden çıkarmak hiç de yeni bir olay değildir. Geçmişte Selanik'te M.Kemal'in evinin MİT tarafından bombalanması ve sonrasında gelişen 6-7 Eylül olayları; 12 Mart muhtırasına götüren olaylar; Abdi İpekçi suikastı, Maraş-Çorum katliamları ve 1977 1 mayıs katliamı gibi olaylarla 12 Eylül faşist darbesinin zemininin hazırlanması; Susurluk kazasıyla 28 Şubat'ın getirilmesi gibi daha bir çok olaylar zinciri yukarıda işaret ettiğimiz egemenlik ilişkilerinin, toplumu kontrol etmenin, iktidarı mutlaklaştırmanın ve meşruluğunu sağlamanın zorunlu bir sonucudur. Bunun deşifresini yapıp kitlelerin beynini yıkamak ve kendi iktidarını kumalarını sağlamak da devrimcilerin görevidir. □

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Çamuroğlu, Reha (2005) Son Yeniçeri(Roman), İstanbul: Everest

Çamuroğlu, Reha (2006) Kalem Efendisi(Roman), İstanbul: Everest

İslam- Türk Ansiklopedisi 2. cilt

Parlar, Suat (2005) Silahlı Bürokrasi'nin Ekonomik Politikası, İstanbul: Mephisto

Tiftikçi, Osman(2006) Osmanlı'dan Günümüze Ordunun Evrimi, İstanbul, Sorun Yayınları

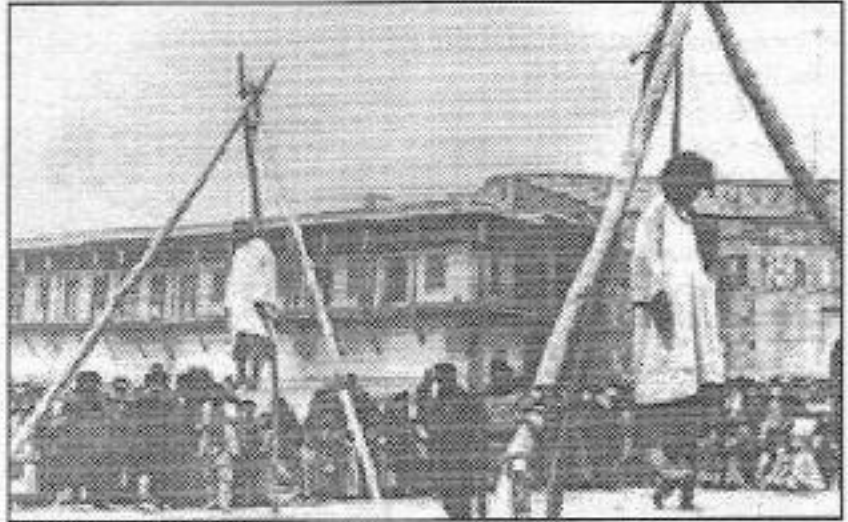
ERMENİ SOYKIRIMINI TANIKLARI ANLATIYOR

!

91 yıldır dinmeyen ve unutulmayan bir tarihtir 24 Nisan 1915. Ermeni köyleri yakılıp yıkılmış, malları yağmalanmış, çocuk, kadın, erkek demeden hepsi öldürülmüştü. Bugün bu konu üzerinde birçok yazı yazılmaktadır. Ama gerçekler tam anlamıyla kabul edilememekle birlikte, bunu dillendirenlere de cezalar verilmektedir. AB safsatalarıyla insanları kandırmaya çalışırlar, modernleşiyoruz, demokratikleşiyoruz söylemleriyle halkların bilincini bulandıranlar, bir taraftan hak arayanları susturuyor, ceza evlerinde işkenceler yapıyor, insanları toplu şekilde katlediyor, halkları evlerinin önünde kurşunlayarak öldürüyor, öğrencileri kendi tarihlerine yabancılaştırıyor ve "Sözde Ermeni soykırımı varmış" gibi söylemlerle kendilerini haklı çıkarmaya çalışıyorlar. Ancak, her zaman karşısına bir duvar gibi çıkacak olan tarihi ve bu tarihte yapmış oldukları soykırımı, hiçbir zaman örtbas edemezler ve edemeyeceklerdir. Halkları kendi tarihlerinden uzaklaştırmaya çalışarak, tarihte yapmış olduklarını unutturmaya ça-

lışan zihniyete bu durumun böyle olmayacağını bir kez daha göstermek zorundayız. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kürt illerindeki isyanları, hak arama mücadelelerini kanla bastıran bu sistem, aynı şekilde bu-

vahşetin gerçekliği bir kez daha gözler önüne serilmiş olacaktır. İşte bu konuda yazılan birçok yazı var ve herkes bu soykırımı farklı şekillerde anlatmaya çalışıyor. Bizler de bu durumu, o anı yaşayan görgü ta-

nu inkar ettiği, tarih sayfalarına almadığı gibi Ermeni Soykırımını da çarpıtarak, "Asıl onlar bizi yok etmeye çalıştılar" gibi bir çocuğun bile inanmayacağı sözler sarf etmeye başladılar. Ancak destan gibi yaşayan yaşlılarla yapılan konuşmalar da bu durumun gerçekliği, yani

nıklarından okuyalım.

**KAMSAR HARUTYUN
KHAÇATIRYAN'IN* ANLATIKLARI (1898, BAYAZET DOĞUMLU)**

Bayazet Şehri Büyük Masis'in [Ağrı Dağı] eteklerinde, Bayazet Kalesi yakınlarında bulunuyordu.

Kale bir tepenin üzerindeydi ve manzara çok iç karartıcıydı. Şehirde yön tayini kale referans alarak yapıldı: "Kalenin sağında", "Kalenin solunda", "Kalenin altında", "Kalenin üstünde"... Kaleden şehre doğru ışın gibi dar sokaklar iniyordu; bunlara "sohkaklar" denirdi. O sokakların her iki yanında basamak şeklinde, biri diğerinin üstünde olacak şekilde, yan yana dizilmiş evler inşa edilmişti; yani aşağıdaki evin damı, üstteki evin avlusuydu. Tepeden aşağıya doğru basamak basamak iniyorlardı; aşağıda ise düz bir yer vardı.

Evimiz kilisenin arkasındaki duvarın dibindeydi ve kiliseye çok yakındı. Kilisemiz kubbesizdi; düz bir damı vardı. Dikkat çekmesin diye o şekilde olduğunu söylerlerdi. Kilisenin arkasındaki duvar hep yaştı; "Duvarın içinde canlı bir kız var, onun gözyaşlarından duvar ıslanıyor" diyorlardı. Büyükleğin anlatıklarına göre; kilise inşa edildiği zaman duvarı akşama kadar örtüyorlarmış; sabah çalışmaya devam etmek için geri döndüklerinde ise onun yıkılmış olduğunu görüyorlarmış. Yaşlılar duvarın ayakta kalabilmesi için içine genç bir kız ya da erkek konulmasını salık vermişler. Öyle de yapmışlar; bir yerden, teyzesine büyük bir meblağ ödeyerek, öksüz bir kız getirmişler. Kızı duvarın içine yerleştirip, duvarı örtmeye başladıklarında kız şarkı söyleyerek teyzesine hitap etmiş; teyzesi ise: "Örsünler çocuğum örsünler! Dizine kadar, beline kadar, göğsüne kadar ve daha yukarılara kadar örsünler!" diye onu sakinleştirmiş. Omuzlarına vardıklarında, kız, teyzesinin kendisini duvarın içine yerleştirmeleri için verdiğini anlamış ve ağlayarak teyzesine şu şekilde beddua okumuş: "Kara kargaya dönesin; duvara konup cırlıdayasın!". Teyzesi de kargaya dönüşmüş ve ıslak du-

varın üstüne tünemiş. Bugüne kadar da o ıslak duvarın yakınında bir sürü karga uçar durur. O hikâyeyi hep anlatır ve "Ördüler teyze ördüler!" şarkısını söylerlerdi; kızlar ise bir çember oluşturup dans ederlerdi.

Şehrin iki sınıfı, erkek ve kızlara mahsus sınıfları olan bir ilkokulu vardı. Teneffüslerde herkes avluya çıkar, ayrı ayrı oynardı. Kızlar dans eder, erkekler ise seyrederdi. O yüzden de her gün, okula gidip "Laylo Khane" oynamaması için kız kardeşim Viktor'la kavga ederdim. Sonra, bir daha okula gidemem diye kitaplarını alıp yırttum.

Şehirde Ermeniler ve Türkler yaşıyordu; çevre köylerde ise Kürtler, Kürtler, her gün Bayazet'e, pazarda alışveriş yapmaya geliyorlardı. Şehirde herkes birbirini tanırdı; zira herkes birbiriyle taandık, akraba ya da dosttu. Birbirleri hakkında konuşurken, daha çok soyadlarını kullanırlardı. Örneğin; bizim soyadımız "Umbrışatenk'ti; çünkü bizinkilerin hepsi de uzun yaşarlardı.

Anne tarafımın soyadı "Burd-Hayroenk'ti; zira çok kılıydılar, sakal ve bıyıkları vardı. Diyordular ki bir keresinde dede Hayro, yün depolama döneminde teraziyi yün tartarken, istenen ağırlık değerine ulaşamamış. Hayro, düşünmüş, taşınmış ve sakalından bir miktar kesip, yüne eklemeye karar vermiş. Ondan sonra da onların aileleri, "Burd-Hayroents" ismiyle tanınmış.

Sülalemiz büyüktü. Dört erkek kardeş aileleriyle birlikte yan yana, neredeyse tek bir aile gibi yaşıyorlardı. Annem en büyük gelin olduğundan, sülalede evin hanımı oydü; yemek pişirmek onun göreviydi. Bizim tandır evinde, hemen hemen her gün ekmek ve kete pişirilirdi. Ekmeği pişiren bir Türk kadını ve bizim evimizde oturuyor gibiydi.

Akşam yemeğini, yahni, dolma, köfte ve diğer yemekleri güveçle veya özel büyük bakır kaplarla, tandırın içine indirirlerdi.

Ailenin bütün fertleri dedem Khaçatur'un ("Khaçatur" = "Haç'ın verdiği") adından gelen, Kaçaturyan soyadını taşıyorlardı; ama bizden bahsederlerken "Umbrışatenk filanca" derlerdi. Dedemin dört erkek ve bir kız çocuğu vardı. Erkekler şunlardı: Terzi Avetis, Öğretmen Arakel, Kuyumcu Harutyun ve neredeyse hiç hatırlamadığım ve adı sanki Simon olan en küçüğü. Önce karısı, sonra da kendisi vefat edip annemin korumasına; biri kız, diğeri erkek iki çocuk bıraktıklarında ben küçüktüm. Arakel Emmi evli değildi; bizimle oturuyordu. Avetis'in Vahan, Gagik ve Hrant isimli üç erkek evladı vardı. Harutyun'un; Sirakan, Kamsar, Viktorya, Epros isimli iki erkek ve iki kız çocuğu vardı. Khaçatur dedemin kızı erkenden evlenmişti; biz onu göç sırasında kaybetmiştik. Onun çocuklarını 1940'larda Tiflis'te bulduk ve birbirimizi sık sık ziyaret ettik. Avetis de çocuklarıyla Tiflis'e gitmişti; daha sonraları ise çocuklarından ikisi Yerevan'a, biri de Batum'a taşındı. Hepsi de evliydi; büyüğün iki oğlu vardı, ortancanın bir oğlu ve üçüncünün ise bir kızı vardı. Hrant'ın genç yaşta vefat etmesinden dolayı, ziyaretlere devam edemeyip kızını tanımaya fırsat bulamadık.

Arakel Emmi, Bayazet'e 3 kilometre mesafedeki Artsap Köyü'nde, öğretmen olarak çalışıyordu. Her gün oraya gidip, akşam geri dönüyordu. Kışın kar, yerleri kahn tabakalar halinde kapladığında, karın içinde patika benzeri, bir insanın geçeceği genişlikte yürünecek bir yol açıyordu. Karşından birisi gelse, durup duvarlara sürtünerek, birbirlerine yol vermek mecburiyetinin-

de kaçıyorlardı. Kar tabakasının kalın olmasına rağmen, şehrin yukarı kısmı düz bir ovardı; orda özellikle güneş batarken bıldırcınlar dolaşırdı. Biz onlara "keklik" adını verirdik. "Keklik"ler ürkek bir şekilde orda burda yem arardı. Bir ses duyduklarında ya da bir insanın yaklaşımını hissettiklerinde, hemen başlarını karın içine sokup, kuyruklarını yukarı dikiyorlardı. Arakel emmi, eve dönüş yolunda aklıyla sağından ve solundan bu "keklik"leri yakalayıp, önceden hazırladığı torbanın içine atıyordu. Öyle ki eve vardığında, 20-30 tane "keklik" toplamış oluyordu. Ben sabırsızlıkla Arakel Emmi'yi bekliyordum. İçeri girer girmez, torbayı ayaklarının önüne atıp bana; "Kamsar! al kekliklerini" diyordu.

Ben, önceden suyu kaynatmış oluyor ve hemen şaşkın kekliklerin başlarını koparıp, tüylerini yolarak bol yağda kızartıyordum; bunları arkadaşlarla birlikte yiyorduk. Hayatımda ondan daha lezzetli bir şey yediğimi hatırlamıyorum.

Evde hepimizin üzerine düşen görevler vardı. Mesela Arakel Emmi, her sabah pazardan et getirip, sonra işe gitmek zorundaydı. Kasaplar müşterilerini tanırlardı. Eti onların verdiği siparişe göre ayırır-

lardı; bunu yaparken sığırın parçasını ve ağırlığını da göz önünde tutarlardı. Müşterilerinin geleceği vakti de bilirlerdi. Her sabah Arakel Emmi, çocuklara birer şahi veya abbasi verirdi. O, kuru yemiş alacağımız paraydı. Hemen dükkâna koşup, parayı bakkala uzatarak ceplerimizi açıyorduk. O da cebimize kuru üzüm, leblebi, kuru yemiş ve tatlı dolduruyordu; bunları bütün gün yiye yiye bitiremiyorduk.

Mahalleli çocuklarla gruplar halinde toplanıyor; para topluyor, yiyecek getiriyor ve bayram günlerinde eğlenmeye, yemeye-içmeye gidiyorduk. Lakhti [topuzlarla oynanan bir oyun] oynamak, yarışmak, gücümüzü denemek, Paskalya'da yumurta kırdırma yarışını yapmak ve yumurtaları yuvarlamak ve başka oyunlar oynamak için de bir araya geliyorduk. Bazen de gruplar oluşturarak, başka mahallelerin çocuklarına karşı, taşlarla savaşmaya gidiyorduk. Ben, bizim mahallede benden 2-3 yaş büyük, daha ziyade Sirakan'ın yaşında çocuklarla arkadaşlık ediyordum. Örneğin Markhents Zaven bunlardan biriydi; onunla arkadaşlığımız sonuna kadar sürdü.

Arkadaşım olan çocuklarla, birkaç kez Masis'in yamaçlarından yu-

karı tırmandık. O yerlere "Tindirler" denirdi. Masis'in zor kısmından biraz daha yukarı tırmanıyorduk. Orda yer yer bir dere gibi akan ve onların arasında kaybolan soğuk bir su kaynağı vardı. Biz onu bulmak için çok araştırdık; ama başaramadık. Bir keresinde de kaynağın içine saman doldurduk ve nereden çıkacak diye samanları takip etmeye başladık. Onları Bayazet Nehri'nde bulduk. O kaynağın suyunun, gidip Bayazet Nehri'ne döküldüğünü anladık. Kaynağın yukarısında yanan tandırlar vardı. Yukarı tırmanıp o tandırlarda kebab yapıp yiyor ve çok tatlı olan o soğuk sudan içiyorduk; sanki hiçbir şey yememiş gibi acıkmış olarak eve dönüyorduk. Bir defasında da arkadaşlarımızdan biri bizimle gelemedi; onun payını eve götürmeye karar verdik. Izgara eti lavaş ekmeklerin içine sarıp, yanımızda aşağı indirdik ve lavaş ekmekleri açtığımızda, ızgara yapılmış et yerine, çiğ et bulduk. Ben çok küçükken, 7-8 yaşındayken, ovalarda, tarlalarda çok koşuştururdum. Bir keresinde, benden büyük ve küçük çocuklarla koşuşturarak, ovalara çiçek toplamaya gittik. Masis'in eteklerinde, ilkbaharda bir çiçek deryası olurdu. İlkbahar çiçeği adını verdikleri bir çiçek vardı, farklı renklerde çiçekler açardı. O çiçeklerin bulunduğu beyaz, mavi ve kırmızı ovaları hatırlıyorum. O çiçekler, güneş doğmadan açılıyordu. Bu yüzden, büyük çiçek demetleri oluşturup eve götürmek amacıyla, sabah erkenden gidiyorduk. Çok güzel kokuyorlardı. O çiçekler, yaklaşık olarak Mayıs sonlarında ve Haziran başlarında açıyorlardı. O güzel düzlüklerin ortasında bir kaya vardı; çiçek toplamaya gittiğimizde o çatlağın tepesine tırmanıyor ve yüzlerimiz Masis'e dönük olarak, güneşin doğmasını bekliyorduk. Oradan seyrederken güneş, iki Ma-

sis'in [Büyük ve Küçük Ağrı] tam ortasından doğuyordu. O, olağanüstü güzel bir manzaraydı. Daha ileri yaşlarda, yani herkesin canını kurtarmaya çalıştığı zaman [göç döneminde, oralara tekrar gittiğimi hatırlamıyorum.

Bayazet'ten açık araziye çıktığımızda, şehirden çok uzak olmayan bir yerde, birkaç kilometre ötede, düzlüklerde, çevresi taş yığınlarıyla kaplı bir tepe vardı. Bütün düzlük, taş ve kayalarla kaplıydı. Tepeye "Top Atan" derlerdi. Yılda bir kez, o tepenin zirvesinden gazlar çıkar, güçlü bir gümbürtü duyulur, yer hareket eder ve taşlar sağa-sola farklı irtifalara ve uzaklıklara uçardı. O tepenin çukur olan ortası, içinde kaynayan bir ateş olan tandır benzerdi. Sağa-sola uçan taşlar da uzun süre yanacak derecede sıcak kalıyordu. Zamanında, o düzlükte Kürt köylerinin bulunduğunu anlatırlardı. Yolcular, bu yerden neredeyse koşarak geçerlerdi; zira kimse o tepenin ne zaman patlayacağını bilmiyordu. Büyüklerin arasında "Top atma" zamanını, işaretlere bakarak önceden kestirebilen ve o konuda uyarıda bulunan insanlar vardı.

Babamı şehirde, "Kuyumcu Harten" olarak tanırlardı. Atölyesi, şehrin iç mahallelerindeydi. Yamaçtan inince, en aşağıda düz bir yer vardı; oradan iki basamak çıkıp, atölyeye giriyorduk. Okul tatil olunca, babam kendisine yardım etmemi istediği bahanesiyle beni yanında götürürdü. Bana mesleğini öğretmek istediğini, çok sonraları anladım. Ben her şeyi görüyordum; ama özel bir önem vermiyordum. Babam bütün gün çalışıyordu; sürekli birileri gelip gidiyordu. Ben de bir çırak gibi babamın yanında çalışıyordum. Her dediğini yapmak zorundaydım. Kaşlarını çatınca biraz korkuyordum; başka bir neden-

den dolayı değil, sadece onu çok sevdiğimden ve çok saydığımından, onu gücendirmek istemediğimden dolayı. Genellikle herkes, babam hiddetle baktığında bir tür dehşete kapılırdı; babam çok sert bir adamdı. Mavi, büyük gözleri vardı ve ters ters baktığında, bütün yüzü dehşet veren bir hal alıyordu. Başlıca müşteriler Kürttü; onlar için gümüş süsler hazırlıyordu. Kürtler ise babamın çalışması karşılığında, altınla ödeme yapıyorlardı. Bana göre, gümüş almak için altın vermele-ri, daima şaşırıcı bir durum teşkil ediyordu. Babam altını küçük keseler içinde, atölyenin köşesine doldurulmuş olan, yanmış veya henüz yakılmamış kömürün altında saklardı.

Her sabah Kürtler, Bayazet'in çevre köylerinden pazara, alışveriş yapmaya gelirlerdi. Ara sıra bir metal parçasıyla atölyeye girip, "Usta! Bu ne tür bir metal?", diye sorarlardı. Babam metale bakar, sonra da üzerine, isminin ne olduğunu hatırlayamadığım bir sıvı sürtüp, metalin ne olduğunu tespit ederdi. Bakır ya da gümüş ise yerine bakır veya gümüş bir yüzük, bilezik verip yolları. Kürtler, babamdan çok memnundular ve onu çok sayarlardı. O metal parçalar, ihtiyaç duyulana kadar, ayrı bir kasaya atılırdı. Bir keresinde bir Kürt, o tür bir metal parçası alıp, utangaç bir tavırla babama; "Usta, bu metal parçası gümüşe benziyor" dedi. Babam Kürde bakıp kızgın bir şekilde; "Gümüş olduğunu nereden anladın?", diye sordu. Metal parçasını alıp kömürlerin üstüne attı ve Kürde gümüş bir yüzük verdi. O da utanarak, bir çocuk gibi kızarak, başını öne eğip gitti. Kürt gittikten sonra; "Babam niye adama kızdı?", diye şaşkın bir şekilde babama baktım ve çok dikkatli bir biçimde sordum: "Baba, metale iyi baktın mı?". Kendisi bana ters ters

baktı; gidip kömürlerin arasındaki metal parçasını buldu; getirip yeneden inceledi ve vücudunu ter bastı. "Vay! Kürveyi kandırdım! Koş! Pazardadır, yakalayıp geri getir" dedi. Dışarı çıktım. Koşarak pazara vardım. Aradım; ama onu bulamadım. Ondan sonra, babam o Kürdü her yerde aradı; zira metalin içinde gerçekten de bir gümüş damarı vardı. Çok sonraları, Yerevan'da babamın aletleri arasında, hala o metal parçalarından kalanlar vardı. Merak edip onları erittik; gerçekten de % 30'u gümüştü. Bayazet ve çevresinde o tür parçalar her yere serpilmişti.

Ben küçükken cereyan etmiş ve bütün Bayazet'te, hayatı altüst eden bir olay hatırlıyorum. Annemin kız kardeşi Haykanuş, çok güzel bir kızdı. Kürtlerin ve Türklerin onu kaçırılmaları için dedemler, Haykanuş'u nasıl saklayacaklarını bilemiyorlardı. Kızcağız hiçbir yere gidemiyordu; onu biz götürüp getiriyorduk. Geceleeri evinde kalmıyordu; neredeyse hep bizim evde uyuyordu. Zira bizim ailede erkekler çoktu ve bundan başka Kürtlerin ve Türklerin ailemize karşı, özel bir saygıları vardı. Babam hastalandığında, Ermenilerin evini ziyaret etmeyen ve viziye ücreti de çok yüksek olan, tanınmış bir Türk askeri tabip, babamı tedavi etmek için gönüllü olarak evimize gelmişti.

Sonunda Haykanuş evlendi. Kocasını çok yakışıklı bir gençti. Onu hep ata binmiş vaziyette hatırlıyorum. Uzun boylu, akıllı ve cesurdu. Şehirde büyük ün sahibiydi. Vahan, uzun süre evinden uzak kalıyordu ve Haykanuş, yeniden kaynanasıyla yalnız kalıyordu. Ben küçüktüm; ama çocuklar arasında özel bir muamele görüyordum. Sık sık bana, erkeklere verilen işleri yaptırıyorlardı. Önceleri, sadece Haykanuş'a eşlik ediyordum. Daha sonra geceleri, evi ve kadınları korumam için

de gönderiyorlardı. Şehirde, "Vahan, kaçaktır, dağlarda geziyor", fısıltısı doluyordu; ama onun gizemli bir tavrı vardı ve bunun dışında herkes, ondan söz açılınca susardı. Onun kim olduğunu veya ne işle meşgul olduğunu gizlerdi; fakat o saygılı suskunluk, ona karşı büyük bir saygı duyulmasına yol açıyordu. Bayazet'te, onun iş arkadaşları ve bağlantıları vardı.

Haykanuş'un kocasının evi, yukarı mahallelerdeydi, yokuşun başında. Bir gün, akşama doğru, güneş henüz batmadan, o taraflardan bir gürültü duyuldu; herkes toplanmıştı. Evimize, Haykanuş'un kaçırıldığı haberini getirdiler. Babam ve komşu erkekler ellerindeki işleri bırakıp, uzun uzadıya düşünmeden, kimin atı varsa atıyla, olmayanlar da koşarak, kaçırılanın arkasından gittiler. Birkaç sıkıntılı saat geçti. Hepsi Haykanuş'la birlikte, çok geç eve döndü. Çok geçmeden, belki bir yıl sonra, gene o taraflardan, gürültü ve feryatlar duyuldu. Hepimiz koştuk ve bu defa Haykanuş'un kocası Vahan'ın cesedinin getirildiği anlaşıldı. Kürtler, pusu kurup onu öldürmüşlerdi. Zavallı Haykanuş! Topu topu iki yıllık gelindi. Cenaze töreni sırasında, hava çok ağırdı. Vahan çok gençti ve çok seviliyordu. Ağlama ve sızlama sesleri duyuluyor, şehirdeki bütün Ermeniler cenaze törenine katılıyordu. Büyük, küçük herkes çok gergindi; kavga çıkarıp öç almak için bahane arıyorlardı. Büyükler, gençleri zor zar dizginleyebiliyorlardı. Ermeniler kendi içlerine kapanmış, tek bir aile olmuşlardı.

Bayazet'te buna benzer vakalar, ender yaşanan olaylar değildi ve zaman zaman gerginlik atıp azalıyordu. Olanları unutmak istiyorlar; ama kan döküldüğünde dayanamıyorlardı. O yüzden de hep hazır ve uyanık bir haldeydiler. Herkes evinde silah bulundururdu. Hiç olmazsa her an eyerleyebilecekleri bir at sahibi olmaya çalışıyorlardı. Zaruri durumlarda, çabucak

olay yerine yetişmek için her evden bir ya da birkaç atlı dışarı fırlardı. Günlük hayat sakin gözüktü. Bayramlar ve özellikle de düğünler birlikte kutlanır, açık hava toplantıları ve şenlikler, sanki Ermeni, Türk, Kürt ayrılığı yokmuş gibi birlikte yapılırdı; ama çevreye ve insanlara karşı hep uyanıktilar. Gece-gündüz nöbet tutar ve susarlardı. Bayazet'te Daşnaklar vardı; devrimcilerin de varlığından bahsedilirdi. Büyükler onları bilir; ama bizim kimseyle temas etmenize izin vermezlerdi. Geleneklere göre; çocukların, büyüklere karşı saygısı sonsuzdu ve kimse onların sözünden çıkmaya çalışmazdı. Büyüklerimiz de her şeyden çekindiklerinden, yanlarından uzaklaşmamıza izin vermezlerdi.

Biz ailece hep huzursuzduk. Babam bazen köylere, Kürtlerin konakladıkları yerlere kuyumculuk yapmaya giderdi. O sırada evde mutlaka bir erkeğin bulunması sağlanırdı. Kadınlar ve çocukları yalnız bırakmazlardı; zira değişik olaylar cereyan ediyordu.

Evi tamamen annem Alkhatuni idare ediyordu. Küçük amcamın öksüz bıraktığı biri kız, diğeri erkek iki çocuğun bakımı anneme kalmıştı. Anakef Emni de vefat etmişti. Evde babam, annem, Sirakan, Viktor, ben ve o iki çocuk kalmıştık. Avetis ailesiyle aynı evde oturuyorduk.

Hepimizin doğum günleri, kilisedeki İncil'in arkasındaki temiz sayfaları kaydedilmişti. Göç başladığında, özellikle de celp dönemi yaklaştığında, hepimiz hesaplarımızı kaybettik. Biz askerlikten kaçmaya çalışıyorduk; kimse gerçek yaşımı söylemiyordu. Bu yüzden de hesaplar karışıyordu. Sirakan'ın en büyüğümüz ve ortancanın Viktor olduğunu, benim ise ailenin en küçüğü olduğumu biliyordum. Annemin söylediğine göre; aramızda ikişer yaş fark vardı. İleride, bizi sağlık kontrolünden geçirdiklerinde, yaşça büyük olan ben olmuşum, en küçüğü-

müz ise Viktor.

"Türk Ordusu Bayazet Ermenileri ni katletmeye geliyor", diye şehirde panik baş gösterdiğinde, yıl 1914'tir. Hepimiz de evimizin kapılarını kilitleyip anahtarları saklayarak Iğdır'a kaçtık. Hızla insanlar yığılı ve habersiz duruldu; ilk panik atlatıldı. Birkaç gün içerisinde geri döndük. Iğdır'da ev kalamadık; yazlıkta yaşar gibi yaşıyorduk. İlk defasında hiç eziyet çekmedik. Geri döndük; her şey yerli yerindeydi. Anahtarları çıkarıp kapıları açtık ve eskisi gibi yaşamaya devam ettik. Evden, bir saç teli bile eksilmedi. Komşular da bizi iyi karşıladılar; ama artık yüreğimize korku hakimimdi. Aradan ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyorum, bir kere daha Iğdır'a kaçtık; ama çok kısa bir süre için. Orada, neredeyse bir ay kaldık ve yoldan geri döndük. Üçüncüsünde artık yolculuğu geciktiriyorduk; evden çıkmak istemiyorduk; ama bu defa bütün şehir kayınıyordu. Herkes Rus sınırına doğru gidiyordu. Bu olay, 1916 sonbaharında cereyan ediyordu. Şehir yarısı yarıya boşalınca, ayrılışın kaçınılmaz olduğunu anladık ve eşyalarımızı toplamaya başladık. Az zamanımız kalmıştı. Komşu Türk kadınlar artık evimize dolmuşlardı ve açık bir şekilde, almak istedikleri şeyleri parmaklarıyla gösteriyorlardı. Eşyalarımızı, bizim önümüzde paylaşıyorlardı. Biz bu olayı, sessiz bir biçimde kabulleniyorduk ve birbirimizle kaş göz işaretleriyle anlaşılıyorduk; çok tedbirliydik. Bize ekmek pişiren Türk kadın, zaten her şeyin yerini biliyordu ve sanki neyin nerde olduğunu gösteriyordu. Ben buna dayanamıyordum; ne yapacağımı bilemiyordum. Tüfeği alıp, bizi ekmekçi kadını öldürmek istedim. Babam niyetimi anladı ve elimi kavradı. "Kamsar, kan dökme; ocağın temiz kalsın" dedi. Kadını vurursam, olabilecekleri biliyordu; hepimiz kendi evimizde katledilecektik. Hepimiz sessizce yüreğimiz sızlayarak dışarı çıktık.

Eşeğin sırtına, birkaç parça kilim ve elbise yüklemiştik; artık hiçbir şey umurumuzda değildi. Birkaç iyi, kıymetli aynamız vardı; Sirakan onları alıp, sözde güvenli yerde olsun diye o elbiselerin üstüne koydu. Hem de yeniden geri dönmeyi umuyorduk. Annem, yeni doğmuş kız kardeşimin kundağını kucakladı, ben de amcamın iki çocuğunu; altı yaşındaki kızı ve beş yaşındaki oğlanı kucağıma aldım ve dışarı çıktık. Kapıları yeniden kapattık; anahtarları da bizim bildiğimiz güvenli yerde sakladık. Sokağa çıktık. Şehir sanki bomboştu. Biz, neredeyse şehirden son ayrılan insanlardık. Şehri terk ettiğimizde arkama baktım; bizden sonra gelen hemen hemen hiç kimse yoktu. Muhacir kervanlarına çabuk ulaşmak için koşarak ilerliyorduk. Onlara yetiştik. Rus askerleri atlarına binmiş, bizi her iki taraftan da koruyorlardı. Yolda bir Rus ile arkadaş oldum; çok iyi kalpli bir gençti. Evden çıkarken, mevsimin sonbahar olduğunu aklıma getirmemişim; ama artık çok geçti ve üşüyordum. Rus arkadaşım bunun farkına vardı ve askeri paltosunu çıkarıp bana giydirdi. Palto bana büyük geldi; omuzlarımdan aşağı dökülüyordu; ama sıcak tutuyordu. Sonra da bizden ayrılanlarken, binmem için atını bana verdi. Rus askerleri yavaş yavaş bizim gerimizde kaldılar. Aramızdan silahlı olan gençler, neredeyse buluş çağında erkekler çıkıp, o Rus askerlerinin yerini doldurdular. Muhacir akışı giderek büyüyor, farklı yerlerden kaçanlar birbirine katılıyor. Ağlayan, matemli, yüreğinde ölüm dehşeti olan insan kalabalığı, yolda kendini sürükliyordu. Türk zabıt grupları, bizi uzaktan takip ediyorlardı. Ateş etmiyorlardı; sessizdiler; ama mola da vermiyorlardı. Bütün yol boyunca, her iki yana dökülmüş

yiyecek bohçaları vardı. Her adım başında lavaş ekmekler, desteler halinde yere dökülmüştü. Bizden önce kaçanlar, yiyeceklerini yanlarına almayı başarmışlar; ama yorgunluktan yüklerini yolda aşamalı olarak boşaltmışlardı. Kim acıkırsa, o yiyeceklerden alıp yiyordu; eşekler ve atlar ise bütün yol boyunca ağızlarını uzatarak, o lavaş ekmeklerle besleniyorlardı. Bakınca insanın yüreği sızlıyordu.

Ekmekler, ayaklar altındaydı. Ben çocukları at sırtına koymuş, kendim de ayaklarımı sürükleyerek yanlarımdan yürüyordum. Bir taraftan da bizinkiler nerde ve ne yapıyorlar diye gözlerimle takip ediyordum. Rus hududuna vardığımızda, annemin artık ortalıklarda olmadığını farkına vardım. Bizinkiler onun nerde olduğunu bilmiyorlardı. Herkese onun nerede olduğunu sormaya başladım; ama kimsenin ondan haberi yoktu. Yolda durup sırayla herkese, kucağında çocuğu olan bir kadın görüp görmediklerini soruyordum. En sonunda bir kadın, kucağında çocuğunu taşıyan bir kadının, yorgunluktan, kervanın gerisinde kaldığını söyledi. Yüreğim, vicdan azabından ve acıdan burkuldu. Ne yapmalıydım? Çok acı bir durumdu. Gözümü annemden hiç ayırmamışım; ama sonunda, sınıra vardığımız sırada onu kaybetmişim. Yaşlı, yalnız bir kadına yaklaştım ve ondan çocukların ellerinden tutmasını ve ben geri dönene kadar bırakmamasını rica ettim. Yaşlı kadın bu teklifi zar zor kabul etti. Atı binip, dört nala geri gittim. Ne kadar yol aldığımı bilmiyorum; gözüm hiçbir şeyi görmüyordu. Uzaktan, Türk askerlerinin kafaları ve silahlarının uçları görünüyordu. Birden, kucağında çocuğuyla annemi gördüm; ayaklarını sürüyerek, güçle büyük bir kayanın yanına

ulaşmıştı. Beni gördü; umutsuzluktan ayakları büküldü. Çocuğu taşın üstüne koyup diz çöktü. Oraya vardığımda umutsuzluktan midir yoksa sevincinden midir bilinmez, ağlıyordu. Hemen onu kucaklayıp atın sırtına yerleştirdim, bebeğini de kucağına verdim ve atın yularını tutarak, koşar adım Margara Köyü'ne vardık. Karanlık basıyordu; kalabalık sınırları geçip yorgun ve umutsuz, köyün etrafındaki düzlüklerde oturmuştu. Annemi güvenli bir yere yerleştirdikten sonra, amcamın çocuklarını aramaya başladım. Hava karanlık ve soğuktu; insanlar ateş yakmışlardı; yiyeceği olan yiyordu. Köylüler evlerinden çıkmış, kim nasıl yardım edebiliyorsa öyle yardımcı oluyor, hastalara bakıyordu. Genel olarak korkunç bir manzaraydı. Sonunda yaşlı kadını buldum; sevinçle yanına koğum. Yaşlı kadın ise beni görünce dehşet verici bir şekilde ağlamaya başladı. Orda neler cereyan etmiş olduğunu anlamıyordum. Biraz sakinleşince şunları anlattı: "Gideceğimiz yere varınca, ovada çok insan toplanmıştı. Onların arasında hemşerilerim de vardı. Hemşerim olan bir kadın bana yanaştı; oğlanın elinden tutup kimin çocuğu olduğunu sordu. Ben de ona, bir delikanlının, çocukları saklamam için yanından buraktığını; ama kendisinin ortalıklarda gözükmediğini söyledim. Kadın bana; "Bu oğlanı bana ver, götürüp ona bakayım" dedi. Ne yapacağımı bilemiyordum. Ben de şöyle düşündüm: Sen gittin, muhtemelen geri dönmeyeceksin; ben ise yalnız, yaşlı bir kadımsın. Üstüme kalan bu çocuklarla ne yapayım, onlara nasıl bakayım? Ona: "Al!" dedim. Kadın, oğlanın elini tutmak için elini uzattı; kız kardeşi çığlık attı; erkek kardeşini kucaklayıp ağladı. İkisi de ağlıyor, öyle acı acı sızlıyorlardı ki

kadının yüreği dayanmadı, 'İkisini de ver; götürüp ikisine de bakayım' dedi. Ben de verdim.". Ben bu işe çok kızdım ve ne yapacağımı şaşır-dım. Gün ağardı; başladım herkese onları sormaya. Hiçbir yerden, hiç-bir haber alamadım. O şekilde de bütün hayatım boyunca, nereye git-tiysem onları sordum ve bir gün on-ları bulmayı umdum; ama buna rağmen onlar hakkında hiçbir bilgi el-de edemedim. Onların izini kesinlikle bulamadım. Sirakan'ı da yolda kaybetmiştik. Çok sonraları duyduk ki yüklerin üzerine yerleştirdiği o ayna, az kalsın kendi hayatına mal olacaktı. Yolda, güneş ışınları ayna-yaya isabet etmiş ve ışık dağlara yansımış. Ordan da o yansımayı ta-kip ederek aynayı vurmuşlar. Ayna parçalanmış; Sirakan ise güç bela kendini bodur ağaçların arasına ata-bilmiş ve kurtulmuş. İleride Sira-kan'ı, daha sonra, 1934-35 yılların-da ise halamızı ve kaybettiğimiz ya-kınlarımızın çoğunu, Tiflis'te ve Ye-revan'da bulduk.

Bizimle Margara'ya varan kafile-den birçok kişi, imkân buldukları-nada evlerine dönebilsinler diye Margara'ya ve sınıra yakın köylere yerleşti. Biz Martuni'ye gitmek için yola düştük. O taraflarda dostları-mız ve tanıdıklarımız vardı. Onların bize yardım edeceklerini umuyor-duk. Kış önlümüzdeydi. Yukarı Adı-yaman'a, Zoragyug'a, Avdalağalu'ya gittik; ama hiçbir yerde de ka-lamadık. Her yerde ev kiralayıp, kuyumculukla iştigal ediyorduk. Zar zor kış geçirip Kyavar'a yerleş-tik. Sirakan da bize yetişti; Navo-lar'ın kızı Asanet'le evlendi. Onlar göçten sonra Yerevan'da yaşıyorlar-dı. Viktor, Mirzolar'ın oğlu Avetis'le evlendi; Daraçipek'e (şimdi Tsağ-kadzor) gitti. Mirzolar göçten sonra oraya yerleşmişlerdi. Hayatlarını zorlukla sürdürebiliyorlardı. Baba

Agrica'ya, Kürtlerin arasına gidi-yor, kuyumculukla uğraşıyordu. Ücret olarak da genel olarak yağ, peynir, vs. gibi gıda maddeleri alıp getiriyordu. Yaşamımızı sürdürü-yorduk. Kyavar'da arkadaşlarımız ve dostlarımız vardı. Epros büyüdü. Hepimiz yeniden beraber yaşıyor-duk. Benim devamlı bir işim yoktu.

1927 yılıydı. Ter-Abrahamlar'ın evinden, benden 10 yaş küçük Araksi'yle evlendim. Yerevan'da, babamın yakın akrabaları vardı. Onlardan birinin kızı Hiripsime, Ter-Abrahamyan ailesinden Ar-şam'la, Araksi'nin ağabeyiyle evliy-di. Arşam, babasının ölümünden sonra, öğrenim görmesi için Arak-si'yi şehre getirmişti. Araksi ağabe-yinin yanında kalmıştı; o, Hiripsi-me'nin görüncesi'ydi. Arşam evlen-mek istediğini duyunca, bana yar-dım etmeyi teklif etti ve evine davet etti. Araksi'yle tanıştık ve evlendik. Bir yıl sonra büyük kızımız doğdu; sonra iki kız ve iki erkek çocuğumuz daha oldu. Evlendikten sonra, iki çocuk sahibi olduğum dönemde, Araksi'nin amcasının oğlu, beni je-olojik araştırmaya seferleri gerçekleştiren ekiplerde işe yerleştirdi. Kendisi, Artashes tanınmış bir jeolog, aşırı derecede zeki ve eğitimli bir kişiydi. Araksi'yi bir kız kardeş gibi çok seviyordu ve ona karşı duyduğu sevgiyi, bana karşı da besledi. Onunla sık sık temas kuruyordu. Numus'ta çalışıyor, Kyavar'a gelip-gidiyordu. Gidiş-dönüşler zordu ve hep birlikte kesin olarak Yerevan'a yerleşmeye karar verdik. 30'lu yıl-larda daha sabit bir işe transfer ol-dum; başlangıçta Devlet Yayıne-vi'nde, daha sonra da bir numaralı basımevinde işe girdim. Hayatım boyunca dizgici olarak kaldım.

Okumayı seviyordum ve birçok kez, Ermeni tarihi romanlarını oku-yarak sabahlardım. Basımevlerinden

çıkan bütün kitapların, ilk ya da ikinci nüshası benimdi. Büyük bir kütüphane oluşturmuştum ve bu benim için en büyük zevkti. 1936-37 yıllarında, harika görünümlü, çok değerli kitapları, gece vakti ve kim-seye fark ettirmeden kendi elimle odum sobasında yaktım; ama buna rağmen takibata uğradım. Az kalsın beni de Eğitim Bakanı Arto Yeğya-zaryan'la ilişkilendirerek sürgün edeceklerdi. Fotoğrafım bir vesileyle gazetede yayımlanmıştı; beni Ar-to Yeğyazaryan'a benzettiler ve uzun süre beni sorguya çekmeye götürdüler ve takibata uğradım.

1935'te Sirakan devletten konut aldı; anası ve babasıyla birlikte ayrı yaşamak üzere taşındı. Onlar taşınana kadar Epros vefat etti; tifoya yakalanmıştı. Kiralık evde, Araksi ve üç çocuğumuzla kaldık. Gece gündüz kendi evimize sahip olmayı düşledik. 1940 sonbaharında, Baya-zetli Gızolar'dan, Suren'e ait büyük evlerden; bir odalı, taş bir ev aldım ve kendi elimle onardım. Sonra İkinci Dünya Savaşı başladı. Birkaç kez silah altına alındım ve şans eseri olarak evde kaldım. Babam, 1937'de, erkek bir torun sahibi olacağını düşleyerek vefat etti; benim iki oğlumu göremedi. Annem ise 1947'de, ikinci oğlum doğduktan sonra vefat etti. Sirakan, çocuk sahibi olmadı.

Bütün hayatım boyunca Baya-zet'i, evimizi görmeyi hayal ettim. Bana öyle geliyordu ki Bayazet'e gidecek olsam, eskisi gibi anahtarı saklı olduğu yerden alıp kapıyı açacak ve her şeyi eski yerinde görecektim.□

SOKAĞIN

E S i

YOZLAŞMIŞ SİSTEMİN BİR SONUCU

ÇEVRE KİRLİLİĞİ

SORULAR:

- 1- ÇEVRE KİRLİLİĞİ DENİLİNCE NE ANLIYORSUNUZ? YAŞADIĞINIZ ÇEVREDE KİRLİLİĞE YOL AÇAN ETMENLER NELERDİR?
- 2- HALKIMIZIN ÇEVRE KİRLİLİĞİ KONUSUNDA YETERLİ BİLİNCİ VAR MI? HÜKÜMETİN BİLİNÇLENDİRME KONUSUNDA GEREKLİ ÇALIŞMAYI YAPTIĞINA İNANIYOR MUSUNUZ?
- 3- FABRİKALARDA VE SANAYİ TESİSLERİNDE DEVLET KONTROLÜNÜN GEREKTİĞİ GİBİ YAPILDIGINA İNANIYOR MUSUNUZ?
- 4- YAŞADIĞIMIZ KENTTE SON ZAMANLARDA GÜNDEME GELEN ZEHİRLİ VARİLLER VE KİMYASAL ATIKLAR KONUSUNDA NE DÜŞÜNÜYORSUNUZ?
- 5- GENEL OLARAK HÜKÜMETİN, ÖZELDE İSE YEREL YÖNETİMLERİN ÇEVRE SORUNLARINA AYIRDIĞI BÜTÇE SİZCE YETERLİ Mİ? BU BÜTÇENİN YERİNDE KULLANILDIĞINA İNANIYOR MUSUNUZ?
- 6- FABRİKALARIN, İŞLETMELERİN VE SANAYİ TESİSLERİNİN YARATTIĞI ÇEVRE TAHRİBATLARI DÜŞÜNÜLÜRSE, SİZCE NE YAPILMALIDIR?

Abdullah YILDIRIM
(Emekli-59)

- 1- Temizlik diye bir şey yok çevrede. Çevre kirliliğine yol açan bir sürü şey var onu bana sorma başbakaan sor. Ona soracaksın, o yaptı bu işleri.
- 2- Ya halkımız zaten batmış. Ben inanmıyorum yani.
- 3- Yok inanmıyorum. Başka şeyler yapmalı.
- 4- İyi şeyler değil.

- 5- Valla bu bütçe hiç yeterli değil. Bütçe ayrılrsa da kim yapıyor ki? Hep başka şeyler yapıyorlar.
- 6- Ya hiç bir şey. Dört tane zenginlin eline verdi mi kontrol de yapılmıyor.Devlet keyif yapıyor, millet simide devam

Taner GÖKDEMİR
(Memur-25)

- 1- Zormuş bu soru ya! Çevre kirliliği ne? Çevre kirliliği denince in-

- san sağlığına zarar veren şeyler aklıma geliyor. Yol açan etmenler her şeyden önce fabrikaların faaliyetleri. Eee ondan sonra da insanların nüfus yoğunluğunun fazla olmasından kaynaklanan şeyler. Yani insanların yaşamaları sonucu oluşan atıklar.
- 2- Yeterli bilinç olduğunu sanmıyorum. Bu yönde de yeterli çalışmanın yapıldığını sanmıyorum.
- 3- İnanmıyorum.

4- Ne düşüncüyüm, olmaması gereken şeyler bunlar. Devlet buna mani olamadıysa, olumsuzluklara yol açanlara ödetmesi gerekir.

5- Bizde her şey göstermelik olduğu için bu amaca uygun olarak kullanılmıyor.

6- Ne yapılmalı? Bu konuda çok yeterli bilgim yok. Fakat gelişmiş olan ülkelere baktığımızda; gelişmekte olan ülkelere kıyasla çevre kirliliğinin daha az olduğunu görüyoruz. Orada sanayi tesisleri gelişmekte olan ülkelere daha fazladır. Bu nedenle çevre kirliliğinin sorununun

çözümü: Bu tesislerin sayısının azaltılması ya da faaliyetlerin yavaşlaması

değildir. Yapılacak olan şey; ne bileyim bacalara filtre takılması gibi, uygun şekilde çevreye zarar vermeyecek arıtma sistemleri kurulmalı.

İbrahim KARACA

(Emekli-56)

1- Çevre kirliliği deyince, hayatımızı ilgilendiren bir olay. Hatta

çevremiz ne kadar temiz olursa insan sağlığı da o kadar iyi olur. Vallah gürültü kirliliği, taşıt kirliliği, insanların yapmış olduğu her türlü kirlilik.

2- Vallah kültür seviyesine bağlı, kültür ne kadar yüksek oranda olursa çevre temizliği de iyi olur, yüksek olur. Haliyle insan sağlığına etki eder. İnanmıyorum inanmıyorum!

3- Buna da inanmıyorum.

4- Onları basında duydum. Yerinde göremedim. O da haliyle insan açısından insan sağlığına etki edecek bir durumdur. Gerek hayvanlar olsun gerek insanlar olsun çok bir ayıp, çok büyük bir kayıp.

5- Vallah ben bu olayın içerisindeydim. 35 senelik fabrika hayatım var. Genç yaşta emekli oldum. Yeteri kadar önem vermiyorlar. Arıtma tesisleri yok; olduğu gibi denize akıtıyorlar. Bu da haliyle denizde yaşayan canlılara etki ediyor. Canlılara etki ettiği için denizdeki, haliyle karada yaşayan insanlara da etki ediyor. Her türlü zehirli hava

gazından tutun, petrol atıkları sanayi atıkları ortada. Af edersin leş gibi duruyor.

Salim ÖZKAYA

(Öğretmen-25)

1- Çevre kirliliği deyince direkt aklıma sanayi kirliliği geliyor, başka bir şey gelmiyor. İnsanlar bilinçli olduğunda önüne geçilebilecek bir şey olduğuna inanıyorum. Öncelikle bir numara sanayi kirliliği. Gebze'ye gittiğinde yukarıda bir karabulut duruyor ikincisi de basit olarak baktığımızda insanların bilinci. İnsanlar bilinçli olursa neyin ne kadar zamanda toprakta kaybolduğunu bilseler bir şeyler düzeler.

2- Kesinlikle yok. Yok ona da inanmıyorum.

3- Devlet kontrolü olsa da ben her şeyde otokontrolü görüyorum. Devlet

kontrolü de olsa tabii daha etkili olur. Fabrikalarda korkutucu etkileyici cezalar olsa çevre kirliliği önenebilir.

4- Ben son altı aydır burada değilim; o yüzden bu soruya cevap vermeyeceğim.

5- Ya ben bir kere bu soruların hepsine kafadan hayır dedim. Şimdi bilmiyorum bütçe ayrılıyor; ama o bütçe farklı yerlere ne kadar ayrılıyor onu bilmiyorum. Ama dediğim gibi bütçeden önce ben olayı insanların bilinçlenmesi olarak algılıyorum daha çok. Parayla falan bu kirliliğin önüne geçilmez.

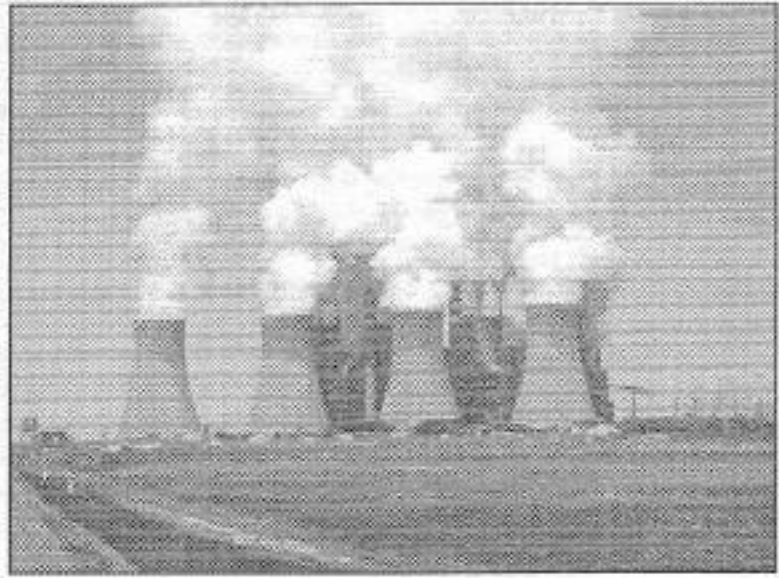
Bir kere dediğim gibi arıtma tesisleri falan bunların denetlenmesi olmalı. Belediye mi artık, yerel yönetim hükümeti mi birisinin desteklemesi gerekiyor o kesin. Bir de işverenlerin düşünmesi gerekiyor; o da bu çevrede yaşıyor. Onun da çocukları, gelecek kuşakları burada yaşayacak. Sonra işverenin de çevre bilincinin olması gerekiyor.

Erkan KARAARSLAN
(Öğrenci-21)

1- Çevre kirliliği deyince ne anlıyoruz? Çevre kirliliği denilince direkt insanlar geliyor aklıma. Sonuçta doğa kendi kendisini kirlileme kabiliyetine sahip değil. İnsanoğlu yaşadığı çevreye, olanakları etrafında birtakım ihtiyaçlarını gidermek için zarar veriyor. İster istemez zarar veriliyor. Zararı biz nasıl aza indirebiliriz; bu zararın giderilmesi için ne yapılabilir? Devlet dediğimiz aygıt kendi içerisinde kamu iktisadi teşebbüsleri, yani kitlelere verilen yatırımı arttırsa bu teşebbüslerde düzenlemeler yapılsa bir takım şeyler gerçekleşir. Bayağı uzun konuştum. Yaşadığımız çevrede kirliliğe yol açan etmenler, bizim çöp tenekelerine attığımız çöpler mesela. Bu çöpler ayrı ayrı şeylere örneğin piller bir tarafa poşetler bir tarafa konulabilir. Biraz önce benim attığım sakız, yani bunları sayarsak çok büyük etkileri var. Küçük küçük şeyler; ama birleştiği zaman çok büyük şeyler olur. Yani bunu daha açmak gerekirse; fabrikadaki emisyonların en aza indirgenebilmesi için fabrika bacalarındaki süzgeçlerin yeterli derecede açılması; bunların denetiminin yapılması gerekir. Fabrikalar örneğini verirse eğer; nükleer enerji santrali örneğini verebiliriz.

2- Yeterli bilinci yok. Hükümet bu konuda bilinçlendirme yapmayı bir kenara bırakın, aksine bunun üstünü örtmeye çalışıyor. Çünkü bilinçlendirme çabasına gittiği takdirde hükümetin işine gelmeyecek bunlar. Yani bugün enerji örneğini vermek gerekirse Türkiye'de doğalgaz, petrol ve fuel oil var. Örneğin doğalgazın zararının daha az oldu-

ğu söyleniyor. Niye, kokusu yok işte rengi görünmüyor diye. Gerçeğine inmek gerekirse petrolle verdiği zarar aynı, petrol %70 diğeri de %71. Sadece bunların rengi kokusu olmadığından kaynaklı iyi şeyler söyleniyor. İşte Rusya'yla yapılan 200 milyar dolarlık doğal gaz anlaşmasının Bakü-Ceyhan boru hattındaki mavi akım projesinin devlete büyük zararları vardır. Bunun ötesinde çözüm önerisi söylemek gerekirse güneş enerjisi kullanılmalı. Örnek vermek gerekirse Japon-

ya'da büyük firmaların dış duvarlarında güneş enerjilerini kullanabilmek için sistem yapmıştır.

3- İnanmıyorum, yani ilk çıkan rafineri örneğini vermek gerekirse fabrika bacalarındaki süzgeçlerin 3,5 saat çalıştırılıp sonra kapatılması gerekir. Örneğin ben Atış'ta çalışıyordum; işçiydim. Orda denetim denilen bir şey yoktu; zaten Amerikalılara ait. Kesinlikle devletin bir kurumu denetlemiyor.

4- Devlet çevre konularıyla ilgili gerekli önemi arzetmiyor. Ne bileyim yani verilen önem ortadadır. Bunlar çok basit şeyler gibi görünüyor; ama o artıkların 200-500 yıl topraklarda yetişen bitkileri insan-

ları etkileyebileceği biliniyor. Olayın ciddiyetine bakmamız gerekiyor.

5- Bütçe yeterli değildir. Niye bir denetleme kurumlarımıza baktığımızda denetleme kurumlarında kendilerini kadrolaşma dediğimiz şey çevre denetlemesi kurumlarının da içine girmiştir. Bu kadrolaşmaların açığa çıkma sebebi o sorunları örtbas etmek. Yerel yönetimler sadece kendi duyarlılığını koyabilirler. Örneğin halkı bilinçlendirmek için panel, konferans, ağaçlandırma çalışmaları yapılmalıdır. Ayrılan bütçe yerinde kullanılmıyor; yani diğer bütçeler gibi yerinde kullanılmıyor. Her bütçe farklı alanlarda boy gösteriyor.

6- Bence ne olmalı? Sonuçta çevreyle ilgili vereceğim tek örnek ülke Japonya'dır. Japonya çevre atıklarının değerlendirilmesini yapıyor. Bir ikincisi şu: Yok olmayacak atık türeten işletmeler, kesin olarak kapatılmalı. Bunun deposundaki sorunlar çok büyük örneğin geçenlerde İstanbul'da çıktı. İtalya'daki bir fabrikanın atıkları bizim ülkemizde depolanıyor. Sinop'ta kurulacak nükleer enerji santralini düşündüsek nükleer enerjinin çıkaracağı atıkları saklayacağımız yeterli derecede depolarımız yok.

Rüstem YELKEN

(Nakliyecisi-29)

- 1- Çevre kirliliği denilince; görüntü, ses, taşıt...bir sürü kirlilik içine giriyor. Nakliyecisi olduğum için ilk önce benim aklıma ekzos gazı geliyor. Bunun içerisinde olduğum için. Ne bileyim, bilemiyorum ki ozon tabakası. Bu geliyor aklıma. Lastik de doğada en son eriyen maddedir hanınakliyeciyim ya...Çevredeki kirliliğe yol açan insanlardır, başka ne olabilir?
- 2- Sanmıyorum, özel sektörler halkı bilinçlendiriyor. Devlet öyle bir şey yapmıyor.
- 3- Yok, devlet yapmıyor. Ben bir çok tesis gördüm; formaliteler yerine gelsin diye arıtma tesisleri falan yapıyorlar. Sadece formalite.
- 4- Hiç bilgim yok valla.
- 5- Valla ondan hiç bilgim yok; gündemi hiç takip etmiyorum. Valla siyaset takip etmem zarar; yani pek bilgim yok. Genel anlamda bakarsak bütçe yerinde kullanılmıyor. Devlet hangi bütçesini yerinde kullanıyor ki. Birak çevre kirliliğini; devlet neye bütçe ayırıyor ki? Spora, gençliğe...hiçbir şeye ayırmıyor.
- 6- Beni aşar o. Bilemem, bir şey diyemem.

Nurdan KANDEMİR

(Öğrencisi-16)

- 1- Çöpler, atıklar fabrikaların denizlere döktüğü kirliliği sular... Kirliliğe yol açan etmenler en başta insanlardır. Daha yeni de dediğim gibi fabrika motorlarından çıkan dumanlar.
- 2- Hayır bilinci olsa bile hiçbir şey yerine getirilmiyor. Pek değil.
- 3- Gerektiği gibi yapılsa, zaten bu kadar kirlenme olmaz.
- 4- Gündeme gelen, valla işte devletin bir şeyler yapması gerekiyor.
- 5- Yok bilmiyorum. Yok değil, hatırla hiç.
- 6- Birçok ülkede çözümler uygulanıyor. Denize dökmek yerine başka

şeyler yapıyorlar. Ya da ne bileyim bizim ülkemizde çöpleri alıp başka yerlere dökiyorlar; bu sefer orası kirleniyor. Bunun yerine o çöpler daha değişik yok etme metotlarıyla yok edebilirler. Bu tür şeyler yapılabilirler yani.

Gülden BABALIK

(Seramikçi-40)

- 1- Daha büyük fabrikaların atıkları, ne bileyim sanayi kirliliği, daha çok geliyor aklıma. Etmenler hep fabrikalardır. Nükleer atıklar, kimyasal variller daha çok geliyor aklıma.
- 2- Bilgisi yok. Sanmıyorum, bütün hükümetler gibi bunlar da çalışmıyor.
- 3- Katılmıyorum, hayır.
- 4- İyi şeyler düşünmüyorum.
- 5- Çok bilmiyorum; ama takip etmiyorum. Çok değildir herhalde, yeterli değildir. Sanmıyorum.
- 6- Çok şey yapılabilir. Ne bileyim, kasacık bir şey de söylenemez zaten; ama daha çok yerel yönetimlere de insiyatif verecek, insanları daha fazla içine çekecek bir denetleme olabilir.

Ebru ŞİMŞEK

(Öğrencisi-21)

- 1- Önce aklıma insanlar geliyor. Çünkü bizim insanlarımızın bu konuda yetersiz olduğunu düşünüyorum. Onun dışında sanayi atıkları, gürültü kirliliği, özellikle metropollerde gürültü kirliliği geliyor. insanların bilinçsiz-

liği işte, sanayi bacalarından çıkan dumanlar, atıklar...

- 2- Halkın yeterli bilinci yok; varsa da çok az bir kısmının var. Onlar da yapamıyorlar. Bence yok, devletin böyle şeylere çok zaman ayırdığını sanmıyorum.
- 3- Devlet gerekli kontrolleri bence hiçbir yerde yapmıyor. Bilmiyorlar mı, git devlete sor.
- 4- Ne düşünüyorum, çok çirkin bir olay. Daha da kötüsü devletin bir ayıbı örtbas etmesi.
- 5- Bütçenin ne kadar olduğunu bilmiyorum; ama eminim değildir. Mesela yerel yönetimlerin halkı bilgilendirmesi, ağaç dikme, çöp toplama gibi şeyler yapması kirlilik nedenlerini ortadan kaldırır. Böylece çevre kirliliğine neden olan etmenler ortadan kaldırılabilir.
- 6- Ya işte ne gibi olabilir? Büyük ölkelere baktığımızda bayanlar mutfak çöplerini ayrı topluyorlar. Bölüm bölüm ayırmışlar; plastikler, kağıtlar ayrı ayrı toplanıyor. Sanayi tesislerinde arıtma çalışmalarının yoğunlaşması gerekiyor. Devlet kırıyorsa yapmıyor işte... □

HACILAR VE PAŞALAR GÖLGESİNDE BİR ÜLKE

Bazen sosyologların yapamadığını roman ya da hikaye yazarları yapar. Belli bir dönemin karakterini anlamak için o dönemde yazılan roman, şiir veya diğer sanatsal/edebi eserlere bakmak da gerekir. Üzerinde duracağımız iki roman da bugün söz konusu olan iktidar mücadelesini dünden bugüne karşılaştırma imkanı veren eserlerdir.

Birincisi Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun "Ankara" (1934) adlı romanıdır. Cumhuriyetin kuruluşuna giden yolu ve sonrasında gelişen olayları anlatan bu roman 1932'de yazdığı "Yaban"ın (1932) devamıdır. Ankara romanını dikkate almamızın nedeni o dönem yeni iktidarın toplumla ilişkisini betimlemesi açısından iyi bir pen-

cere görevi görmesidir. Yazar romanında Kurtuluş Savaşı denilen; ancak esasında Türk-Yunan çatışması olan yıllarda fedakarlıkla mücadele eden bazı subay ve politikacıların, Cumhuriyet kurulduktan sonra ticaret ve taahhüt işlerine girip arsa spekülasyonları yaparak nasıl "millî mücadele ruhu"na ihanet ettiklerini göstermeye çalışır. Romandaki karakterlerin birçoğu, cumhuriyeti kuran askeri kesimin bürokratikleşen, emperyalist Avrupa ülkelerindeki şirketler ile ticari ilişkiye girerek burjuvalaşmasından beslenen ve bununla birlikte yaslandıkları halktan uzaklaşarak da emperyalist eğlence ve yaşam kültürün araçları haline gelen simalardan oluşmaktadır. Söz konusu edilen karakterlerin değişimi,

aynı zamanda cumhuriyet Türkiye'sinin de karakter değişimidir. Ankara'nın o sefaletine tezat bir şekilde halkın gözüne soka soka baloların düzenlenmesi bir başka çarpıcı boyuttur. Ancak bu balolarda da eğlencelerde de hep Avrupa taklit edilir. Bürokrat-burjuvaların birbirleriyle üstünlük derecesi de bu taklidi en iyi kimin yaptığıyla belirlenir. Yaşam tarzı tamamen Avrupalı'dır. Bütün bu çarpıklıklar bir tiyatro gibidir. Halk da bu tiyatronun sadece seyircisi konumundadır. Böylelikle bir ülkenin egemenlik yapısı ve ideolojisi Ankara'nın sefil halkının gözü önünde inşa edilir. Kimsenin de ses çıkarmaya gücü yoktur. Zira tek partili dönemin baskıcı ve korkutucu tutumu vardır. Yazar panoramasını çizdiği bu dönemi hayal kırıklığı ile yansıttıktan sonra, son bölümü hayal ettiği bir düş sahnesi olarak tasarlar. Ancak ne var ki bu düş, gerçeklikten çok uzaktır.

İkinci eser ise Cüneyt Ülsever'in "Hacı" (2003) adlı polisiye romanıdır. Yazar romanda, okuyucuyu, bir bakanın ve sevgilisinin öldürülmesinden oluşan ve derin ilişkilere uzanan bir denkleme götürür. Zaman 28 Şubat sonrasıdır. Cinayete karışan ise "Hacı" diye tabir edilen, Kayserinin önde gelen mukaddesatçı iş adamlarından Hayrullah Gesili'nin Ankara'daki kardeşi Faruk Gesili'dir. Dizi filmi de çevrilmiş olan romanın kurgusunun odağında, Hacı'nın kardeşi Faruk Gesili ile de temas kuran,

emperyalist ülkelerin uluslar arası şirketlere olan aracılığından (özellikle ABD şirketlerinin ihalelerini takip eden), yurt içinde orduya uzanan karanlık ilişkiler ağında bulunan bakanın sevgilisidir. Bakanın sevgilisi etrafında dönen ilişkiler ağı, ülkeyi kontrol eden kesimlerin kapışma alanıdır. Ancak esas vurgulanmak istenen şey, cinayet sonrasında Hacı'nın Kayseri'den Ankara'ya gelmesinin aynı zamanda İslam ideolojisi ile donanmış taşra burjuvazisinin de merkeze doğru yol almasıdır. Ancak bu yolculuk sancılıdır. Dolayısıyla Hacı'nın öyküsü aslında Anadolu kaplanları denilen çevre-taşra burjuvazisinin (ya da yeşil sermayenin) de öyküsüdür. Onun bir protipidir. Hacı'nın Ankara'daki kardeşinin bir cinayete itham edilmesi yani Hacı'nın Ankara'ya gelişini yaratan süreç, bir bakıma 28 Şubat'la su yüzüne çıkan iki kesimin bitmeyen kavgasıdır.

Ordu-iş adamı-siyaset üçgeninde meydana gelen cinayet kamuoyunu şeriat karşıtı bir tutuma doğru götürür. Hacı, düzenin sahiplerinin neden bir türlü kendilerini kabul etmediklerini sorgulamaya çalışır. Düzenin bekçileri/iktidarı ise bu kesimle egemenliği paylaşmaktan rahatsızdır. Diğer taraftan egemenler içindeki kliklerin kavgası da bu cinayet çevresinde verilmeye çalışılır. Ancak cinayet, devlet içindeki ve uluslararası uzantılardaki karanlık düğümün içinde başka bir veçheye kavuşur.

Her iki romanı günümüz koşullarını açıklayabilecek şekilde karşılaştırdığımızda Ankara'da betimlenen bürokrat-kapitalist Kemalîst kesim bugün giderek kapitalistleşmiş (örneğin OYAK); ancak toplumda hala geniş sosyal taban bulamamış ve sahip olduğu güvenlik araçlarını kullanarak toplumda suni bir karşıtlık (laik-dinci) yaratarak meşruiyet kaynağı bulmaya çalış-

mıştır. Kapitalistleşmesi siyasetin sınırını belirleyen ordunun aynı zamanda burjuvazinin de sınırlarını belirleme amacından da kaynaklandığını belirtmemiz gerekir. Hacı romanında ise merkezde bulunan bu güçlerin kendi iktidarlarını pekiştirmek için cinayetleri karşıt sermaye için nasıl koz olarak kullandıklarını anlatılır. Her iki romanda da bugün değişmeyen tek şey mevcut iktidar ilişkilerinin hala aynı şekilde devam ettiğidir. Senaryo hep aynı kaldı, ancak rolleri oynayanlar zamanla değişti. Her iki romanda da farklı görülen bu iki kesimin de emperyalizmle göbekten olan bağılıklarıdır.

Her iki roman Kemalîst ve İslamî kesimin aldığı yolu anlamak açısından son derece önemli kaynaklardır. AKP'nin hükümete gelişi bazı sosyologlar tarafından çevrenin merkeze olan basıncın bir sonucu olarak gördüler. Ancak merkez hiçbir zaman iktidarı bu kesimle paylaşmak istemedi; merkez hiçbir zaman da toplumsal taban bulamadı. Cumhuriyeti kurduklarını söyleyenler aslında saltanatı kaldırdıklarında geriye zaten cumhuriyetin kalacağını biliyorlardı. Artık kendi burjuvazisini de yaratmış olan diğer kesimin, sermayenin doğasına aykırı olan saltanatın sevdalıları da olamayacakları aşikardır. Her iki kesim de farklı emperyalist ülkelerin Ortadoğu'daki planları için birer maşa durumundadırlar. Yeşil sermayenin önemli temsilcilerinden ve AKP'nin gayri-resmî dış ilişkiler bakanı Cüneyd Zapsu'nun şu açıklaması zaten her şeyin özeti gibidir:

"ABD'ye ihtiyacımız var. Siz de AKP ile 6-7 yıl daha yaşamak zorundasınız. Alternatifimiz yok. Erdoğan'ı devirmeye çalışmaktan, onu kullanın" □

İNSAN DOĞASI ÜZERİNE

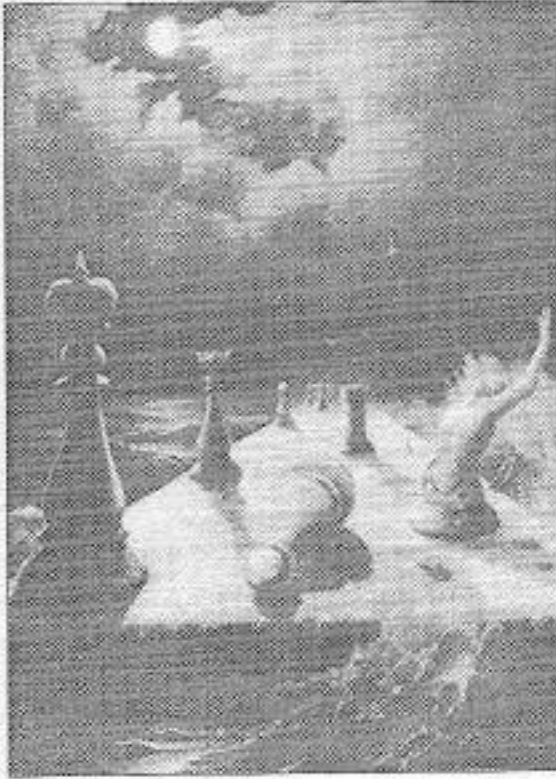
Not: Bu yazı geçen sayımızdaki aynı başlıklı yazının devamı niteliğindedir.

**İnsan doğası,
kapitalist
toplumun
ussallaşmasını
sağlamak için
araca dönüşür.
Peki, "insan
doğası" gerçekte
neyi anlatır?**

İnsan doğası üzerine tartışmalar iki ana öbekte toplanır. Bir yanda onu değişmez nitelikler toplamı olarak gören görüş, öbür yanda değişen nitelikler toplamı olarak gören görüş. Değişmez bir insan doğası olduğunu benimsemek, insanın tarihsel süreçlerden etkilenmeyerek varlığını korumuş durağan bir yapıda olduğunu savunmaktır. Hıristiyanlık düşüncesine göre insan, ilk günahıtan dolayı kötü olmuştur, bu nedenle insan doğasının değişmesi olanaksızdır. İnsan doğasının değişmez olduğunu savunanlar genellikle, bu doğa içerisinde bütünüyle iyi özelliklerin olmadığını bunun yanısıra insanın hiçbir zaman atamayacağı kötü özelliklerinin olduğunu da eklerler. Buna göre insan, bencil, hırslı, rekabetçi, kötülüğün olduğu bir varlıktır. İnsanın doğası böyle olunca ona en uygun siyasal yapı örük olarak dillendirilmiş olur. Bu kapitalizmden başkası değildir. Nasıl doğada ezen ile ezilen arasında kıyasıya bir savaşım sürüyorsa, toplumda da insan

doğasına dayanarak böyle bir çatışmanın olması kaçınılmazdır. Böylelikle insan doğası, kapitalist toplumun ussallaşmasını sağlamak için araca dönüşür. Peki, "insan doğası" gerçekte neyi anlatır? Bunu ortaya koyabilmek için şu soruların yanıtının verilmesi gerekir: Öncelikle insanın bir doğasının olduğu söylenebilir mi, varsa bu doğanın bileşenleri nelerdir? Sonra bu doğa değişebilir mi? İnsanın olduğu her yerde, her zaman aynı kalan bir doğa mıdır, doğuştan belirlenir mi?

İnsanın doğasının niteliğini belirlemek, ilkin en yalın biçimde bir canlı olarak insanı insan yapan yetileri ortaya koymaktır. İnsan en başta, zamanı çok boyutlu yaşayan, kendini geçmişten geleceğe uzanan bir dizge içine yerleştiren varlık olarak karşımıza çıkar. Hiçbir hayvanın tarihi yoktur. Hayvan, doğanın kendine koyduğu sınırlar içinde yaşamını sürdürür. Her yeni doğan hayvan soyu, doğuştan ona sunulmuş içgüdüsel bilgisine uygun davranır. İn-

san ise yaşamını sürdürmek için öğrenmek zorundadır. Her insan doğadaki işleyişi kendisi bulup, uygulamak zorunda olsaydı ilerleme olmazdı. İnsan geçmişinden biriktirdiklerini yeni kuşaklara aktararak; hem tarihsel bir varlık olmanın sonuçlarını yaşar hem de bilgisini genişletir. Hayvan, kendini içinde bulunduğu bir ortama katılarak yaşar. Hayvanın yaşam çevresi belirlenmiştir. İnsan ise kendi yaşama dünyasını yaratabilir; hem fiziksel biçimde doğayı işleyerek hem de tinsel biçimde, anlam dünyasını yaratarak... İnsan doğası, yani insanın yetileri, içerikten yoksun biçimler olarak karşımıza çıkar. İnsan kendi yaşayış tarzıyla, varlık yapısında taşıdığı bu biçimlerin içini doldurur.

İnsan; bilen, eyleyen, önceden gören, tarihi olan, hayal kuran, seven, çalışan, öğrenen, beğenen, konuşan bir yapıdadır. Bu koşullar insanın varlık koşullarıdır, insanın olduğu her yerde bu olgularla karşılaşırız. İnsan doğasından söz edilecekse eğer; bu olgulara olanak sağlayan

yetilerden de söz etmemiz gerekir. İnsan doğası denilince gözümüzün önünde duranlar birden gizemli hale gelir. İnsan doğası öyle bir şeydir ki insanın tüm yapıları ona yüklenebilir. Öyleyse bir kez onda olanlar bulundu mu, insanın yapıp ettiklerinin gerekçesi ortaya konulabilir. İnsan doğası ideolojik bir kullanıma da bürünür. Tarihte olup bitenlerin gerekçesi, sözgelimi savaşlarda yaşanan acılar, soykırımlar, insanın doğasına kazınmış şiddet gibi duygularla açıklanır. Kuşkusuz bu gerçekliği örtücü bir dildir. Toplumsal ya-

şamla insan doğası arasında doğrudan bir ilgi vardır. Varolan siyasi yapının sürekliliğinin sağlanması için insan doğasına başvurulur. "İnsanın doğasında rekabet var; bu yüzden serbest ekonomi insana en uygun model". Sosyalizm başarılı olamaz çünkü insan doğası yeterince iyi değildir. İnsan doğasına bir ton kötülüğü yüklemeye çalışanlar işin içine bir de bilimselliği katarlar. İnsanın genetik olarak kötülüğe eğilimli olduğu ileri sürülür. Suç ile genetik yakınlık arasında bağ kurulmaya çalışılır. Toplumdaki eşitsizliğin kökeni, biyolojik farklılıklara dayandırılır. Buna göre: her insan bir değerinden farklı olduğuna göre bunu değiştirmeye çalışmak, doğaya karşı çıkmaktır. Suça eğilim, bütün diğer etmenler görmezden gelinerek genetik yakınlığa bağlanır. Biyolojik belirlenim kaçınılmazdır. İnsan istese de oluştuğu malzemedен başka türlü davranamaz. Aksi biçimde davranmak, doğaya karşı gelmektir.

Doğa, insanı öyle yaratmıştır ki

kimilerine üstün özellikler yüklerken; kimilerini kalın kafalı yapmıştır.

Dünyada yaşanan acıların arkasında belli bir insan tasarımı vardır. İnsan tasarımı, insan doğasına bakma tarzıdır. İnsan oksijenli solunum yapar 46 kromozomu vardır, beyni sukadır... Bütün bu açıklamalar insan doğasını kursada insanı diğer hayvanlardan ayıran sınırları kesin olarak çizmez. İnsanın biyolojik özellikleri insan doğasını kurar. İnsan yüksek türden memeli bir hayvandır. Bu biyolojik özelliklerinin zamanla değişmesi, insan doğasının değişebildiğini gösterir insan doğası ile insanın yapıp ettiklerini ayırtmak gerekir. İnsan bir olanaklar varlığıdır; ancak yalnızca yetilerdir. Bu olanakların cisimleşmesi, içerik kazanması insan edimiyle sağlanır. İnsan doğası yapılabilmek için temeldir. Burada sorumluluk büyük ölçüde insanın kendisindedir. □

Tarihte olup bitenlerin gerekçesi, sözgelimi savaşlarda yaşanan acılar ve soykırımlar insanın doğasına kazınmış şiddet gibi duygularla açıklanır. Kuşkusuz bu gerçekliği örtücü bir dildir

BAĞIMSIZLIK, YENİ DEMOKRASİ VE KOMÜNİZM ŞEHİTLERİNİ ANIYORUZ

Eskiyi bütün kökleriyle birlikte yıkıp, bununla birlikte adım adım yeniyi inşa etmenin bildiğimiz adı olan devrim, geçmiş örneklerinden de gördüğümüz gibi her zaman uzun ve bir o kadar da zor süreçlerden, ödenen bedeller üzerinden gerçekleşmiştir. Gerçek anlamda hiçbir devrim yoktur ki, tek düze, basit, bedelsiz ve çarpışmasız gerçekleşsin. Bu bizlerin niyetlerinin dışında somut bir olgudur. Bir nevi ezenle ezilen arasında süren sınıf savaşımının yasası-kanunudur.

İşte bu kanunu rehber edindiği Marksizm-Leninizm-Maoizm ideolojisiyle sentezleyen Maoist Komünist Partisi'nin aralarında Cafer Cangöz, Aydın Hanbayat, Okan Ünsal, A. Rıza Sabur, Alaattin Ataş, Cemal Çakmak, Ber-

na Ünsal, Taylan Yıldız, Kenan Çakıcı, Ökkeş Karaoğlu, Binali Güler, Dursun Turgut, Gülnaz Yıldız, İbrahim Akdeniz, Çağdaş Can, Ersin Kantar ve Ahmet Perkeş gibi önder kadro, üye ve savaşçıların bulunduğu 17 komünist kadro geçtiğimiz yıl 17 Haziran tarihinde, Dersim'in Ovacık ilçesi Mercan Vadisi kırsalında devlet tarafından katledildi. Birinci yıldönümleri dolayısıyla ölümsüz 17'leri bir kez daha büyük bir saygıyla anıyor ve onların yeni demokrasi, sosyalizm ve komünizm mücadelesi açısından önemlerini bilerek, ölümsüz 17'lerin anısı önünde bir kez daha saygıyla eğiliyoruz.

17'lerin önemi sahip oldukları politik fikirlerinden gelmektedir

Şüphesiz ki, 17'leri önemli

kılan ve devletin hedefine alınmasının nedeni sadece onların mücadeledeki kararlılığından gelmemektedir. Bu 17'ler gerçekliğinin sadece bir yanındır. 17'leri devletin Kaypakkaya örneğinde olduğu gibi 'en tehlikeliler' arasına alarak hedef seçmesinin esas yanını sahip oldukları politik fikirler ve bu fikirlerin somut ifadesi olan Halk Savaşı stratejisi oluşturmaktaydı.

Devrimin objektif koşullarını yaratan bu köhnemiş sistemin kendi gerçekliğidir. 17'lerin yaptığı da sadece bu gerçeği görmek, derinden kavramak ve değiştirmek için görevlerine sahip çıkmak olmuştur.

Bilindiği gibi Maoist Komünist Partisi, 15 Eylül 2002'de yaptığı birinci kongresiyle kendi tarihine özeleştirel yaklaşarak

yaptığı tarihi muhasebe ile kitlelere yeniden güven vermeye çalıştı. Bunun örneklerini aradan geçen süreç iyi incelendiğinde görmek mümkün. Aralarında seçkin önder kadrolarının da bulunduğu 17 halk savaşçısının MKP'nin yapacağı ikinci kongrenin ön hazırlık günlerinde katledilmesinin arka planını bu gelişmeler oluşturduğu gibi, Mercan katliamı da sıradan bir operasyon değil, karşı devrim cehesinin halkların kurtuluşu mücadelesini ezme seferberliğidir. Bundan dolayı 17'lerin kaybı sadece onların mensubu olduğu parti açısından değil ülkemiz devrimci ve komünist hareketi açısından da önemli bir kayıp olmuştur.

17'lerin önemini şehit düşmelerinin ardından yapılan cenaze törenlerinde, bütün farklılıkları

na karşı devrim ve demokrasi güçlerinin onları tereddütsüzce sahiplenerek ortak hareket etmelerinde gördük. Geniş halk kitlelerini ve demokratik-devrimci çevreleri biraraya getiren 17'leri kitlesel sahiplenişin nedeninin, onların mücadele pratiğinden, kitleler içerisindeki derin köklerinden kaynaklandığı aşikardır.

17'ler halkların kurtuluş ısrarıdır

Türkiye-Kuzey Kürdistan proletaryasının, ezilen ulus ve halklarımızın gerçek kurtuluş yolunu ortaya koyan komünistlerin temel görüşlerini ve mücadele pratiğinin köklü ve derin izlerini taşıyan 17'ler gerçekliğini geniş kitlelere anlatmak, kavratmak ve halkımızı bu doğru ve bilimsel görüşler etrafında örgütlenmeye ve mücadele etmeye ça-

ğurmak tarihe karşı devrimci bir görev olduğu kadar, şehitleri anmanın da somuttaki etkin görevlerinden biridir.

Bugün bizlerin yapmaya çalıştığı da bu olmalıdır. Şehitleri sadece duygusal bir yakınlıkla veya tanıyıp sevdiğimiz iyi insanlar olarak anmak en başta onlara karşı haksızlık olur. Bilmeliyiz ki onları iyi yapan, onlara niteliğini veren güç, sahip oldukları politik fikirlerinden ileri gelmektedir. Kişiler durduk yerde iyi veya kötü olmazlar. Bu en yalın ifadeyle tarihe, sınıfa ve insanlığın geleceğine ilişkin duyulan sorumluluk ve bu sorumluluğu bilmek kadar yerine getirme göreviyle ölçüt bir şeydir. İşte şehitler bu tarihi ilerleyişlerinde politik fikirleriyle birlikte bir bütün olarak anılmak durumundadırlar. Şehitlere karşı sorumluluk

bunların niteliğini oluşturan düşüncelerini, mücadeledeki ısrarlarını bütünlüklü kavrayarak, kavratmak ve o düşünceleri mücadele içerisinde derinleştirmekten geçer. Bizler biliyoruz ki, tıpkı Kaypakkaya gibi 17'ler de burjuva feodal diktatörlük tarafından, bütünlüklü komünist fikirlere ve bu fikirlerin maddi bir güce dönüşmesinin yegane yolu olan halk savaşı stratejisine sahip oldukları için katledilmiştir.

17'ler onların çağrılarına cevap olunarak anılabilirler

Türkiye-Kuzey Kürdistan devrim tarihinde nitel bir çağır olan Kaypakkaya çizgisinin devamçıları olan 17'ler, tıpkı Kaypakkaya gibi, sistem tarafından en tehlikeliler arasında buldukları, sınıfsız ve sömürsüz bir toplum için halkın gerçek sınıfsal çıkarlarını her şeyin merkezine aldıkları için katledildiler. Birçoğunu yaşamın ve mücadelenin çeşitli alanlarından tanıdığımız ölümsüz 17'lerin katledilmelerinin üzerinden bir yıl geçti. 17'lerin ülkemiz devrim ve komünizm mücadelesi açısından nasıl bir öneme sahip oldukları açık. Yaşamlarını hiçbir kaygıya yer bırakmadan halkların kurtuluşu mücadelesine adayın şehitlerimizi anmak kişisel bir borcun veya sıradan bir görevin yerine getirilmesi değildir. Devrimimizin yapı taşları olan şehitler, geleceği kazanma çağrısıdır ve ancak bu çağrıya cevap olduğumuz oranda bu görevimizi yerine getirmiş, onları gerçek anlamda anmış oluruz.

Ülkemizde bağımsızlık, halk demokrasisi, sosyalizm ve komünizm için can bedeli mücadele eden on binlerce yurtsever, devrimci ve komünistin şanlı anılarını unutmama-

nın ve unutturmamamızın, bunların anılarına bağlı kalmanın yollarından biri de, devrimci ve demokratik görevlerimiz arasında bulunan şehitlerimizi anmak için politik kampanyalar düzenlemek ve bu kampanyalara katılmaktır.

Biz, genel anlamda ezilenlerin mücadelesi içerisinde ölümsüzleşen her bir kişiyi Yeni Demokrasi mücadelemizin şehitleri olarak görüp, sahiplenmekteyiz. Şehitler bizim için bir tapınak olmadığı gibi mezarları ise mülk değildir.

Bizler biliyoruz ki, tarihe sahip çıkılmadan gelecek kazanılmaz. Bu bilinçle halklarımızı, devrimin evlatları olan ölümsüz oğullarımıza ve kızlarımıza sahip çıkmaya çağırıyoruz. Kutsamıyoruz; sınıfsız, sömürsüz bir dünya için insanlığın büyük tarihsel yürüyüşünün bu meşalelerinin anısına cevap olma 'kutsal' görevimizi yerine getirmeye çalışıyoruz.

Bu vesileyle devrim için canını feda etmiş tüm ölümsüzleri bir kez daha anarak Kaypakkayalar'ın, Mahirler'in, Denizler'in, Mazlum Doğanlar'ın, ölümsüz 17'lerin ve dünyanın neresinde olursa olsun, insanlığın kurtuluşu uğruna canlarını vermiş olanların anısını yaşatmanın haklılığını ve meşruluğunu savunuyoruz.

Bizlerin görevlerinden biri de bu ortak tarihimize sahip çıkmak olmalıdır. Bunun bir 'suç' olmadığı bilinmelidir. Aksine bu sahip çıkışımız halen bir yığın eksiklik barındırmaktadır. Eksikliklerimizi aşma ruhuyla, tarihin bizi kurtarması değil, ondan öğrenerek onu kazanılacak geleceğe taşıma donanımıyla ilerleyeceğiz. Bu ilerleyişi dışardan seyredenler değil; Cafer Cengöz, Aydın Hanbayat, Okan Ünsal, A. Rıza Sabur, Alaattin Ataş, Ce-

mal Çakmak, Berna Ünsal, Tay Yılmaz, Kenan Çakıcı, Ökkeş Kayaoğlu, Binali Güler, Dursun Turan, Gülnaz Yıldız, İbrahim Akdemir, Çağdaş Can, Ersin Kantar ve Mehmet Perkeş'ce. Özlem'ce. 'Rat'ça ve diğer ölümsüz halk savaşçıların devrimci cüretiyle mücadelesinin içerisinde yer alarak tarihimize ve geleceğimize karşı büyük sorumluluğumuzu yerine getirmeye çalışacağız.

Bugün bu sorumluluğun her mankinden fazla biz ezilenler omuzlarında olduğu bilinmeli. 'Bize ne' diyemeyiz. Vartnik Mercan'a anıt mezar kampanyası ve 17'ler anması; tarihi kendimize başlatma, kendi dar çıkarlarını çerçevesinde hareket etme eğilimi değil, aksine kendi köklerimizden hep çıkma ve bunu ileriye taşıma mücadelesidir. Bu mücadele ancak kitlesel seferberlikle ve kollektif katılımıyla gerçek anlamda hedefe ulaşabilir. Bunun için dışarıdan gelenler olmayı reddederek bu olanaklarımızla bu sürecin parçası olma cüretini göstermeliyiz. Ancak bu şekilde şehitlerimizin çağrısına cevap olabiliriz.

Ölümsüz 17'ler için gerçekleştireceğimiz anma etkinlikleri dolayısıyla tüm halklarımızı, Kaypakkaya ve 17'ler şahsında devrim ve komünizm şehitlerini anmaya ve lanlamaya çağırıyoruz. □

DEMOKRATİK HAKLAR PLATFORMU (DHP)

HAROLD PINTER HAKKINDA...

TEMEL DEMİNER

"Ataların ocağına sahip olmak, asla onların küllerini korumak değil; ateşi yakmaktır."(1)

Ondan söz ederken, Abraham Lincoln'un, "Doğmamış yarı ve ölü dün..." formülasyonundaki buğün ile sınırlanırız...

O hülyalı-acılı bir somutun insanı ve yazarıdır...

Onun için gerçek daima devrimcidir..Bu nedenle O: "Yanlışlıklar denizine gömüldüğü hâlde, umutla bekleyebilen insan ne talihlidir," diyen W. Goethe'ye aldırılmaz...

Aksine, yazdıklarında/ söylediklerinde; "Mutluluğu tatmanın tek yolu, onu paylaşmaktır. Çünkü mutluluk ikiz olarak doğar," diyen Lord Byron'un ya da Nietzsche'nin, "Yaşamak için bir nedeni olan kişi, hemen her nasılsa dayanabilir"inin; veya Schiller'in, "Sevgi insanı birliğe, bencillik ise yalnızlığa götürür"ünün bilincini taşır insanlara...

"Audentes fortuna iuvat"(2) diye haykıran Vergilius'u bir an dahi unutup/unutturmadan...

Onun için de - Corbusier'in deyişindeki üzere- "Yaratıcılık sabırlı bir araştırmadır"; ve J. Stuart Mill'in, "Bir düşüncüyü susturmak, yaşayan kuşaklar kadar, gelecek kuşaklara karşı da düpedüz haydutluktur," görüşlerinin de ortağıdır...

"Kendini bil. Dostlarının ziyafetine yavaş git, felaketlerine ise

koşa koşa..."(3) diyenlerdendir O da...

John Dryden'in, "Önce biz alışkanlıklarımızı oluştururuz, sonra da alışkanlıklarımız bizi oluşturur"; S. Maugham'ın, "Düşünce kabiliyetini öldüren en büyük düşman alışkanlıklardır"; Amos Parry's'in, "Alışkanlıklar, anahtar kaybolmuş bir kelepçedir," sözlerini unutmaz. Bunun için de "Olağan" ya da Cicero'nun, "Consuetudinis magna vis est"(4) denilenle arası pek iyi değildir oldum olası...

Tolstoy gibi "İnsana akıl, dertlerinden kurtulması için verilmiştir," diyenlerdendir...

Gerçekçidir, ama asla Isaac Bashevis Singer'in, "Eğer her şeyin kötü olacağını söylemeyi sürdürürseniz, bir kahin olma şansınız artar" deyişindeki üzere "kötümser" değildir...

Ve nihayet O: Horatius'un, "Favete linguis"(5) Erich Fromm'un, "İnsanlar eşit; ama aynı zamanda farklı doğarlar"; Concordet'in, "Filozorların aydınlatamadığı toplumları şarlatanlar aldatır"; L. Martin'in, "Hayat, karşılaştığın fırsatlarla değil, gemiyi limana getirip getirmemenle ilgilidir," sözlerini unutmayıp/ anımsatandır...

"Kim midir O?". İsveç Akademisi'nin, "Günlük keşmekeş içindeki uçurumları gözler önüne seren ve zulmün kapalı odalarını açılmaya zorlayan bir yazar" ola-

rak tanımladığı(6) Harold Pinter'dir...

İngiliz tiyatrosunun XX. yüzyılın ikinci yarısının en seçkin temsilcilerinden olan Harold Pinter, 10 Ekim 1930'da Londra'nın doğusunda, işçi mahallesi olan Hackney'de doğdu. Babası Yahudi bir terziydi. Hackney Downs Dil Okulu'nu bitirdi. O yıllarda tiyatroyla ilgilenmeye başladı. Daha sonra, Londra Kraliyet Akademisi Dramatik Sanatlar Okulu'na kabul edildi. Fakat iki yıl sonra okulu bıraktı. Askere gitmeyi reddettiği gerekçesiyle para cezasına çarptırıldı. 1951'de Drama Okulu'na girdi. 1950'de şiir yazmaya başladı. BBC'de ve çeşitli tiyatrolarda çalıştı. Gençliğinde Yahudi düşmanlığıyla karşılaşması, oyun yazarı olmasında etkili oldu.

RADA'da Dramatik Sanatlar Okulu'nda iki mutsuz yıl geçirdikten sonra okulu terk eden Pinter, 1949 yılında askerlik görevini yapmayı reddetti. Bu yüzden mahkemede yargılandı. Otuz pound cezasını ödedikten sonra da "Belki bir dahaki savaşa yine beni göreve çağırırlar, ama yine gitmem" dedi. İkinci Dünya Savaşı'ndaki bombardımanlar da Pinter'ı derinden etkiledi. Sahnelenen ilk oyunu 'Doğum Günü Partisi' eleştirmenler tarafından fiyasko olarak nitelenen Pinter, onu takip eden yapıt-

larıyla İngiliz tiyatrosunda yeni bir akımın başlangıcı olarak kabul edildi. Kendine özgü temalara ve tiyatro tekniklerine yer vererek "Pintervari" gibi bir sıfat yaratılmasını sağlayan yazar, oyunlarında daha çok insan ilişkilerindeki örtük şiddeti açığa vuruyor ve tedirgin edici bir atmosfer yaratıyor.

1950 yılında Harold Pina rumuzuyla şiir yazmaya başladı. BBC programlarında çalıştı ve bir süre Central School of Speech and Drama'da eğitim aldı. Bir yıllık bir turneyle İrlanda'yı gezdi. 1957'de ilk oyunu Oda'yı yazdı. İlk iki perdelik oyunu "Doğum günü Partisi" 1957'de Bristol Üniversitesinde, 1958'de West End'de sahnelendi. Eleştiriler korkunçtu; ama o yine de

gerilimli komedi yazma ustalığını geliştirmekte ısrar edecekti.

Yazarlığının yanı sıra insan hakları savunuculuğu ve savaş karşıtlığı konusunda aktivist tavrıyla bilinen Pinter, 2003'te savaş karşıtı şiirlerinden oluşan bir derleme yayımladı ve Irak'a karşı girişilen müdahaleyi eleştiren bu şiir seçkisiyle Birinci Dünya Savaşı'nda ölen şair Wilfred Owen anısına konulan ödülle layık görüldü.

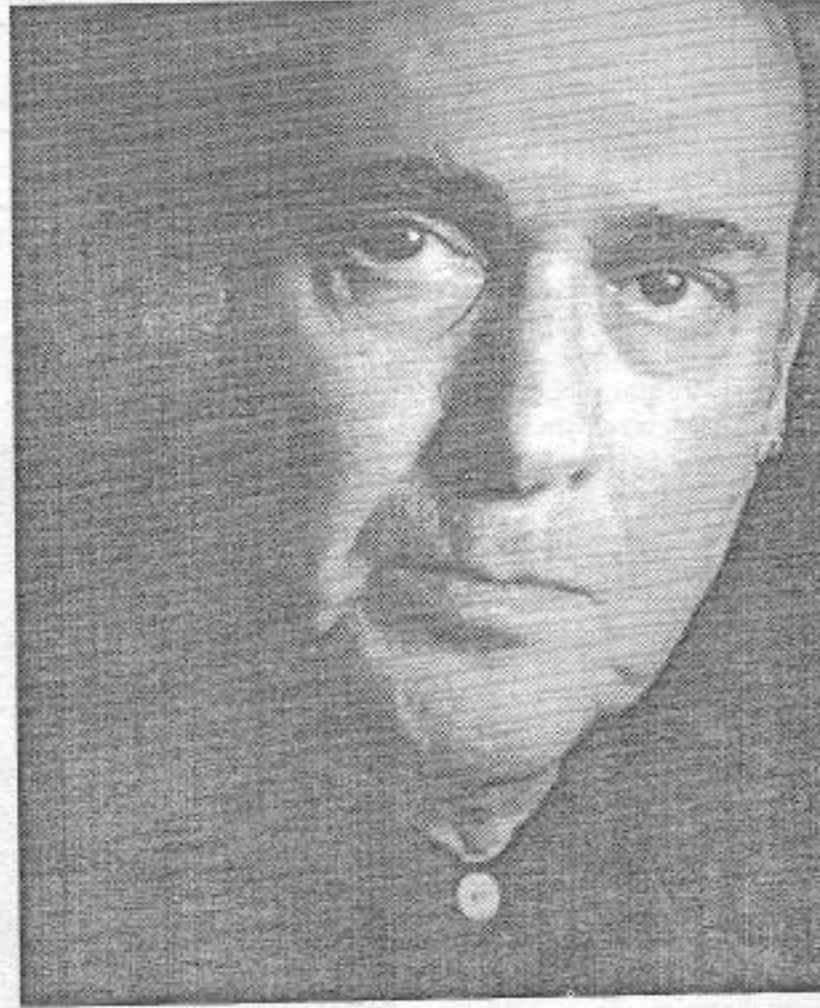
Savaş karşıtlığı ve insan hakları konusunda aktivist olan Pinter, Hasankeyf'i korumak için İltis Barajı'na karşı bir kampanya da başlatmıştı. 2005'in Mart ayında artık oyun yazmayacağını, şiir yazacağını açıklayan yazar, Bush ve Blair'i Irak Harekatı'ndan dolayı son derece sert bir dille eleştirdi ve Avam Kamarası'nda yaptığı konuşmada "Gerçek şu ki Bay Bush ve çetesi ne yaptıklarını iyi biliyorlar ve Blair de gördüğü kadar gözü boyanmış bir aptal olmasına rağmen, onların ne yaptığını iyi biliyor. Bush ve şirketi, dünyayı ve dünyanın kaynaklarını kontrol etmeye kararlı; bu kadar basit,

Ve bu uğurda kaç kişiyi öldürdükleri umurlarında değil" dedi.

"Ödüllerin açıklandığı saatten itibaren nutküm tutuldu. Umarım Stockholm'e gittiğimde sözcükleri birleştirmeyi başarabilirim" diyen Harold Pinter'in Türkçeye 'Kapıcı', 'Doğum Günü Partisi', 'Oda',

du. Devlet iktidarının kötüye kullanılmasına karşı çıktı. İnsan hakları ve demokrasiyi siyasi düşüncesinin temeline yerleştirdi. Amerika'ya karşı Küba Dayanışım Kampanyası'nın üyesi oldu." (7)

"Pinter, yazdığı oyunlarla XX

'Güçlü Dolap', 'İhanet/Aldatma', 'Ay Işığı', Proust Senaryosu' adlı eserleri çevrildi. Türkiye ziyaretinin ardından bu coğrafyaya ait 'Bir Tek Daha' ve 'Dağ Dili' adlı iki oyun yazdı. 'Güçlü Dolap' ve 'Aldatma' ise yazarın Türkiye'de sahnelenen oyunlarından... "Pinter çağının sorunlarına karşı duyarsız bir yazar olmadı. Edebi ürünleriyle olsun, konuşmalarıyla olsun politikanın içinde ol-

yüzyılın son dönemini derinden etkileyen bir oyun yazardır..." (8)

Pinter'in oyunları, soyadı atıfla 'Pinteresque' denilen kene ne özgü bir tarz yarattı. Genellikle bir odada geçen oyunlarında sessizliği, gizemi ve kısa konuşmaları kullanarak bir gerilim ve tehavası oluşturuyordu. Erotik fanteziler, takıntılar, kıskançlık nefretten örülmüş diyaloglar kuruyordu...

"Absürd tiyatroyunun son yapı taşlarından biri olan Pinter; Camus ve Sartre absürddeki yabancılaşmayı insanlar arasındaki durum uyumsuzluklarında gösterirken, bu yabancılaşmayı dile ve davranışlara kadar çekmişti. Yani artık insanlar hiçbir şekilde birbirlerini anlamazlar ve anlayamazlardı, üstelik kötücüllüdüler. Aynı kodlarla hareket ediyor, aynı dili konuşuyor, aynı kültürden geliyor olsalar bile; bu onları ancak ve ancak birbirlerinden daha da uzaklaşmaya itiyordu. İnsan yalnızdı ve çaresizdi. Pinter, işte tüm bunları; art niyet, cinsel fantazi, takıntılı davranışlar, kıskançlık, aile içi sevgisizlik ve zihinsel rahatsızlıklar gibi temaları işledi oyunlarında... O da bütün absürdcüler gibi oyunlarında bir çözüm üretmiyor, seyirciyi koltuğunda rahatsız etmeyi seviyordu. Yazdıklarında hiçbir politik gönderme yoktu. O sadece dilin kendisiyle oynuyor ve insan doğasını insana anlatıyordu. (...)

Pinter'in oyunları genellikle tek mekânda geçer. Karakterleri kaynağı bilinmeyen kişiler veya mekânlar tarafından tehdit altındadır ve genellikle hayatta kalma ve benlik savaşı verirler. Oyunlarında kelime seçimleri, cümle yapıları bir şairin uyak kaygısından bile daha yoğun olarak karşımıza çıkar. Sesler, sessizlikler, kelimeler ve cümleler özenle, hesap edilerek birbirine ulanır. Mantıksal çözümlerin peşinden gitmeyi reddeder; bunun yerine insan yaşamında uyumsuz olanla karşılaşmasını, varoluşsal tehdit altında kalışını göz önüne sermeyi tercih eder. Karakterleri de kelimeleri de silah gibi kullanıp hayatta kalmaya çalışırlar."(9)

Yapıtları gibi "Politik tutumu son derece belirgin olan Pinter, aynı zamanda kısa ve uzun oyunlarında da Joseph Losey için yaz-

dığı senaryolarında da bireyin "çağdaş toplum'daki sıkışmalarını, yabancılaşmalarını tümüyle kendine özgü bir anlatım ve dille irdelemiş bir yazardır."(10)

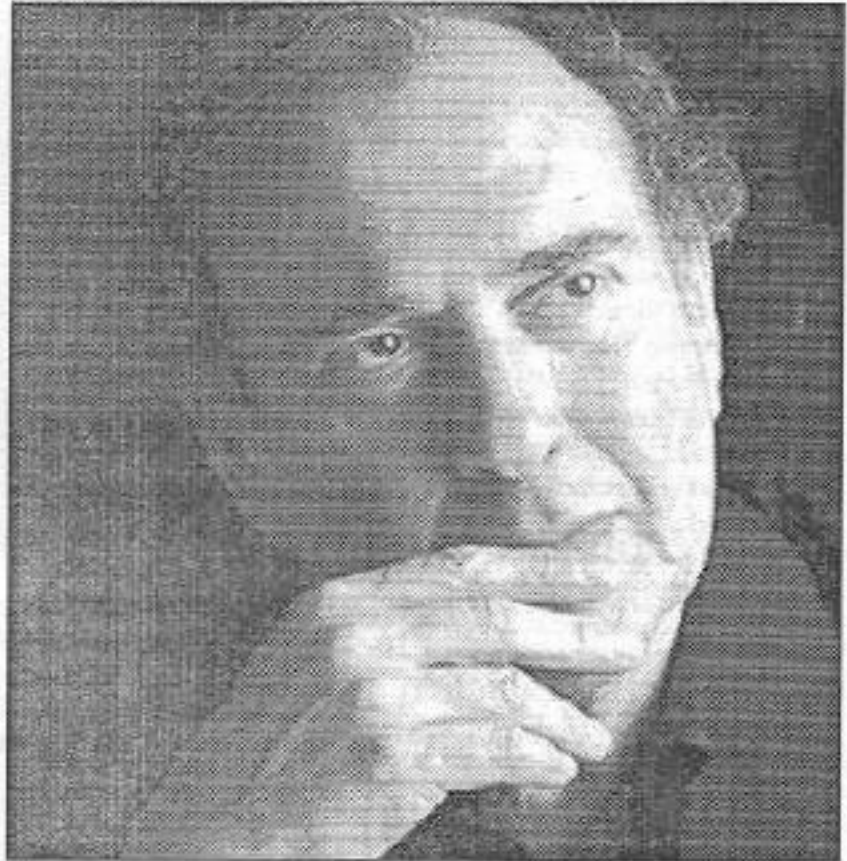
Tüm bunlarla birlikte "Dünyanın neresinde olursa olsun Pinter, yıllardır mağdurlara dikkat çekti."(11)

Ötekilerle daima omuz omuza olan "Pinter'in bir kitapta yer alan iki kısa oyunu da Türkiye ile ilgilidir. 'Bir Tek Daha'yı Londra'da tanıştığı iki Türk kadının işkence karşısındaki duyarsızlığına kızarak yazan Pinter, 'Dağ Dili'nde de Kürtçe yasağını ele alır..."(12) Taraf olmaktan bir adım dahi geri atmayan "Pinter, yazarlığının yanun-

muş, bu yüzden cezaya çarptırılmıştır.

* Çeşitli ülkelerdeki insan hakları ihlallerine karşı etkinliklere katılmıştır (O arada Arthur Miller'le birlikte 1985'te Türkiye'ye gelmiş, Barış davası hükümlülerinden yana tavır almış, Kürt sorunuyla ilgili girişimlerde bulunmuştur. Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliğinde çağrılı bulunduğu bir davet de tartışmalı bir şekilde sonuçlanmıştır. Pinter bunu 'Büyükelçilikten bizi kovdular. Ama ben bundan gurur duydum' diye anlatmaktadır.)

* Pinter, Irak Savaşı'na karşı kampanyaların da en aktif katılımcılarından biri olmuştur. İngiltere'nin savaşa katılması yüzünden Blair'e şiddetle hücum etmiştir.

da şu özellikleriyle de ünlüdür:

* Vatandaşı olduğu İngiltere'de askerlik görevini yapmayı, 'savaşa karşıyım' gerekçesiyle reddet-

(...)

Yazarın yazarlığı, sanatçının sanatı elbette önemlidir; ama düşüncelerinin, duygularının özgür-

lülüğü de önemlidir. Yazarlar ve sanatçılar, yaşadıkları dünyadan daha iyi bir dünyanın arayışı içindedirler. Bu arayış sırasında, elbette çevrelerinde görülüp de beğenmedikleri her şeye karşı tavır alabilmelidirler. Görüşleri yanlış bile olsa, bunu açığa vurmaktan çekinmemelidirler. Her türlü baskıya direnebilmelidirler. Verdikleri eserler, bu tavırlarıyla daha da değer kazanır. Ödül kararlarında, bu kriterin de işlenmesi normaldir. Hatta faydalıdır. Bununla, edebiyatın ve sanatın özgürlüğü teşvik edilmiş olur."(13)

"İyi de Onu en iyi ne anlatır/betimler mi?" Elbette, dedikleri görüşleri-yazdıkları...

Ve 2005 Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Harold Pinter der ki: "Gerçek ile gerçek olmayan ya da hakiki ile sahte arasında kesin ayrımlar yoktur. Bir şeyin hakiki veya sahte olması mutlaka gerekmez, o şey hem hakiki hem sahte olabilir. Bu iddialarımın geçerli olduğu ve gerçeği sanat yoluyla keşfetmeye uygulanabileceği kanısındayım. Bu nedenle, onları bir yazar olarak savunurum, ama bir yurttaş olarak savunmam. Yurttaş olarak, ne gerçektir, ne değildir sorgulamak zorundayım. Tiyatro sanatında hakikatin anlaşılması daima zordur. Onu hiç bir zaman kolay keşfedemezsiniz, ama ister istemez ararsınız.(14)

Siyasetçilerin kullandığı dil bu alanda verdiğimiz örneklerin hiç birisine girmez. Çünkü; gördüğümüz kadarıyla politikacıların çoğu gerçeğe ilgilenmez, iktidarla ve o iktidarı korumakla ilgilenir. O iktidarı sürdürmek için halkın hakikatten, hatta bizzat kendi hayatlarına ait hakikatlerden yoksun bırakılması özellikle önem taşır. Şu hâlde, etrafımız çepeçevre yalan-

larla çevrilmiştir ve biz yalanla beslenmekteyiz. Buradaki herkes gayet iyi biliyor ki, Irak'ın işgal edilmesinin mazereci Saddam Hüseyin'in son derece tehlikeli bir kitle imha silahları kitlesine sahip olduğu, bunlardan bazılarının 45 dakika içinde ateşlenebilecekleri ve korkunç yıkımlara yol açabilecekleri şeklindeydi. Bize bunun gerçek olduğu söylendi. Ama değildi. Irak'ın El Kaide'yle ve 11 Eylül 2001 saldırılarıyla ilişkili olduğu dile getirildi. Bunun da gerçek olduğu söylendi. Ama değildi. Irak'ın dünya güvenliğini tehdit ettiği söylendi. O da doğru değildi..."(15)

"Irak halkına işkence, misket bombaları, inceltirilmiş uranyum, sayısız rasgele ölüm, sefalet ve aşağılama götürdük ve buna, 'Ortadoğu'ya özgürlük ve demokrasi götürmek,' dedik..."(16)

"Irak savaşında on binlerce kişinin ölmesinden sorumlu olan Bush ve Blair, Uluslararası Adalet Divanı'na çıkarılmalı...ABD ebedi iyi güc maskesine bürünerek tüm dünyada iktidarını güvüldüştür ve umursamaz biçimde uyguluyor. Bu hipnoz eylemini akıllıca, zarif ve hayli başarılı olarak yerine getiriyor..."(17)

"En azından 90 ülkede sistematik olarak işkence uygulanıyor. Her gözetlünce almada ve tutuklamada işkence yapılıyor..."(18) □

DİPNOTLAR

- 1 Roger Garaudy.
- 2 "Taliht, cesurlara yardım eder."
- 3 Sparta'lı Khilon, W. Kranz. Antik Felsefe, Metinler ve Açıklaması, çev: S.Y. Baydur, Sosyal Yay., 1984, s.24.
- 4 "Aşkânlığın gücü ne büyük".
- 5 "Dilimize hâkim olun".

6 "Nobel'in Adı Harold Pinter", Radikal, 14 Ekim 2005, s.25.

7 Altan Öymen, "Portre: Harold Pinter", Radikal, 16 Ekim 2005, s.11.

8 Semih Çelenk, "Nobel'i Savaş Karşıtı Pinter mi, Yoksa Oyun Yazarı Pinter

mi Aldı?", Varlık Dergisi, No:2005/11-1178, Kasım 2005, s.72.

9 Bengi Heval Öz, "Biz Pinter'i Tanıyoruz", Cumhuriyet Dergi, No:1022, 23

Ekim 2005, s.4.

10 Celâl Üster, "Nobel'de Siyaset ve Edebiyat", Radikal Kitap, Yıl:4, No:240, 21 Ekim 2005, s.4-5.

11 Gündüz Vassaf, "Arkadaşım Harold Pinter", Radikal, 15 Ekim 2005, s.23.

12 Atilla Birkiye, "Pinter'a Yazdığımız Kitap", Radikal Kitap, Yıl:4, No:240, 21 Ekim 2005, s.6.

13 Altan Öymen, "Nobel Niçin Pinter'a Verildi?", Radikal, 16 Ekim 2005,

s.11.

14 Yazar tiyatrodaki gerçek dışılık kapsamında kendi piyeslerinden örnekler

veriyor. (b.n.)

15 Harold Pinter, "Sanat, Doğru ve Siyaset", Güney Dergisi, No:35, Ocak-Şubat-Mart 2006, s.22-25.

16 Harold Pinter, (2005 yılında Wilfred Owen ödülünü alırken yaptığı

konuşmada) "Özgürlük Adına İşkence ve Sefalet", Sosyalist Demokrasi

Gazetesi, No:20, 28 Ekim 2005, s.8.

17 "Pinter: Bush ve Blair Yargı-lansın", Radikal, 9 Aralık 2005, s.25.

18 Harold Pinter, "Bir Tek Daha'daki Olgular, Seyirciye Anlatmak ve Açık

Seçik Göstermek İstedğim Gerçeklikler", Varlık Dergisi, No:2005/11-1178,

Kasım 2005, s.74.

VAVEYLA

-17'LERİN ANISINA-

ince bir yağmurdur başlayan
uzayıp giden isimlerimiz gibi
uzayıp gidiyor isimlerimiz.

siz ustalarımızın savaş türkülerini
karanlık pencerenin attığı pusuları
aşan saydam hakimliği öğretiyorsunuz

karanlıkla aydınlığın
ışık zerreciklerini
aydınlıkla karanlığın
savaş ortaklığını öğretiyorsunuz

aklı evvel çoğaldı
şirret konuştu dün
ben düşmanın taarruz
yeminlerine kefen biçeyim
ömürümün ben kalan yakasında
sematin göçleri toplanır o zaman

mavi bir şal
dokunmak isterdim size
üzerinde yürüyen
ufka doğru giden
telaşlı orifular
voldaşlar

başkalarının anlayamayacağı dille
anlatmak isterim size
ateşle toprağın savaş yeminlerini
size anlatabilirim
bütün geceyi uyumadan
çoğalan savaş yeminini
ellerinizin çizgisinde

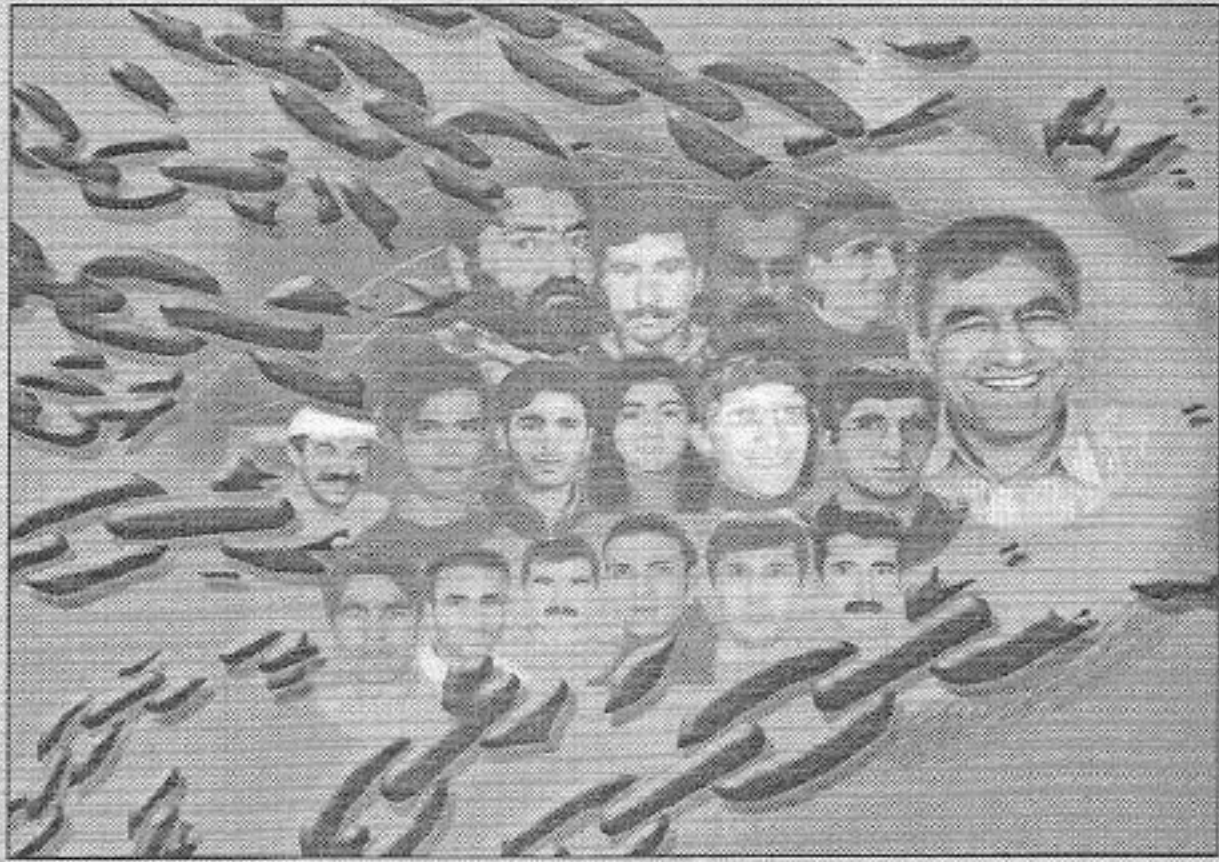
dolaşır insanlar
artık ağlamaz hiçbir zaman
kahkaha çiçeklen
ve ranzanıza astığımız
çocuk resimleri büyüdü
demir içinde evleri gibi
zirhli, silahlı, pusatlı bedenleri

ve buğdaş kurmuş
toprak zemin konuşuyor
hava üşitecek kadar
serin günlerde
bir peri gibi Temmuz nöbette
günü doğuran gece önünde

yükseklerde sürgünler çıvgın
kesilmiş ağaç kökleri
elleriniz
kutsamış filizlerini

elleriniz hala hükmediyor
anilin boyaları silmekte
insan yüzlerinden
taşkömürü dağları
yontarcasına çalışmaktalar
işte avucunuzdaki aşkın nüvesi
buradan başlar

elleriniz işte bundan
siyah olsa da
yüreğiniz beyaz
uzak dağların sesinde konaklamakta

kırı bir düştüğünüz yerde
 belki nöbetedir hala nöbetçiler
 kimsenin duymayacağı bir dille
 konuşmak isterdim sizinle
 size ateşli silahları
 yaşlı çıtırları, anlatmak isterdim
 ya da
 sizin sesinizden
 daymak isterdim yaşlı çıtırları
 kimsenin bilmediği bir dille
 konuşmak isterdim sizinle
 dizlerimizi kıran bir acıyla değil
 çömelip düştüğünüz toprak zemine görünmeden
 konuşmak isterdim sizinle
 anlayabiliyordim dediklerinizi
 savaşın yenilmeyeceğini
 savaşın yenilmezliğini
 mavı, beyaz, kara mı olur hep ölümler

numaralı, numarasız yollardan geçiyoruz
 ellerimiz ki faşizmin
 en kanlı günlerinin
 eşkalini çiziyor
 yoldaşlar
 onların ağzında
 sınıfetz bir dünya ardi
 parmaklarında dalgalanan
 sancakların, bayrakların
 kale burçları
 yoldaşlar
 onlar sonsuz hakikat
 gün ışığı kadar
 sonsuz adalettiler
 onlar sonsuz hakikat gün
 gün ışığı kadar gerçektiler

FATMA ŞEN

KUMANİ HARUR KUMANİ

Mahalle Arkadaşlarım, Çımar'a

Sayıları helli değil akan zamanda. Azalabilirler, artabilirler. Yaşları belli değil; ama çocuklar. Bir oyun oynuyorlar, ellerinde tahtalar ve en fazla tahtalar. Biri saklanıyor, öteki görüyor. Saklanırken görmeyeni vuruyor saklanırken gören. "Kumani kumani" diye ateş ediyor vuran. Vuruyor biri, ölüyor öteki. Vuruyor öteki, ölüyor biri. Ellerinde tahtalar ve en fazla tahtalar. Boncuklu silahtı olmayan çocukların tahta parçalarıyla oynadığı oyun. Oyunun adı kumani. Ölümü tahtayla taklit sanatı.

Sanatın adı: Kumani

Koştı geldi çocuk/çocuklar arasında
Oyundan kovulmuştu/ortada oyun yok
Silah yok/vurulan yok/vuran yok
Ama
- Yoksul hayal çocuk-
Vuran da/ var / vurulan da
Koştı geldi gördü çocuk
"Silah yok"-dedi- "O tahta parçası"
"Vurulan yok"-dedi- "O yalan"
Ama
—Yoksul hayal çocuk-
Çocuklar inanıyordu/ çocuk inanmıyordu
Koştı geldi bozdu çocuk
Oyunu bozdu/ kovuldu çocuk
Oyunu bozdu / adı Harur'du
Harur o gün ilk kez vuruldu
Bir ses

—Kumani Harur Kumani
Mahalleydi, o zaman mahalle. Şimdi hızla
çarşılaştı. O zaman çarşı vardı gittiğimiz.
Koştı baktı yarıştı çocuk/ çocuklar arasından
En yakışıklısı makastı/ yarıştılar
Makas kazandı
Çirkinleşti çocuk/ fikri kazandı
Makas kaybetti/ kazandı çocuk
En cesuru izmaritti
Cesurdu ya/ o hepimizden erken öldü
Kanalda boğuldu
Korktu kaçtı yüzmedi çocuk
İzmarit öldü
Tüm çocuklara sigara içmeyi
öğretti
İzmarit öldü/ sigara içtik ardından
İlk peygamberimizdi izmarit Aynın yaptık/ sigara

İçtik

İlk dinimiz Kumani

Bir korku

Kumani izmarit Kumani Kuran kursları vardı o zaman. Tandırların içine şeytan saklanırdı.

Çocuktuk, şeytanla saklambaç oynardık.

Koştı kaçtı, inanmadı çocuk/ çocuklar arasından

Ebe olmadı saklambaca

Allah ki aklında bir siyah ağaç Kesti dallarını/
gövdesini kâğıt yaptı

Porno sinemalar vardı o zaman. Üç ayıp birden.

Sonra ved çıktı... Sonra tek tek söndü lale sinemasının ışıkları. Tüm günahkârlar öldü. O zaman pornolar da masumdu, şimdi her yerde, konulu pornolar çekilmeye başlandı.

En fakiriydi koku/ ve en uzunu

Kerhanedeki kadın âşıktı ya ona

O herkesten önce öldü/ hatta izmaritten bile

Ara sıra gezinir/ kaza yaptığı motoru ile

Bir ben görürüm/ onu/ bir de çocuk

Tamam, sana âşıktı hadi git

Artık sen köküne yakınsın

Çiçeğin

Ben gövdesine

Tamam, sana âşıktı hadi git

Bir yokluk

Kumani koku Kumani

Diğeri vardı sonra/ arıydı

Bal taşırdı ağzında/ tadını almadan

Koştı baktı anladı çocuk

Buldu yeni bir dünya fikrini

Arının balkonunda

Fikrin adı Kumанизm

Bir tutam ışık

Bir umut

Kumani arı Kumani

Öteki vardı/ adı susku/ bir de hasta

Çok konuştu ya/ şimdi çok susuyor

Susuyor/ susuyor

Bakışları limon

Susuğu anemik

Bir de zengin çocuklar vardı. Zengindiler ya onlar hiç çocuk olmadı.

En komiğiydi/ teyip

Teyip vardı/ bir de komik

Ölüyü güldürürdü/ mutluyuz derdi

Altımızda sıfır dolmuş parası Yalancı ve komikti

Ölüyü güldürürdü

Kaçtı yaşadı ölmedi çocuk/ çocuklar arasından

Şimdi gülüyor o / ve eski mahalle arkadaşları

Bir büyük ihanet

Kumani teyip Kumani

Sonra,

Ablalar vardı/ çeyizleri sütyenlerinde saklı

Ablalar vardı/ ayıplı/ ayıpsız Koştı baktı boncuk

dağıldı çocuk Ablalar evlendi

Oysa portakal bahçelerimiz vardı,

parmaklarımızda yeşeren

Sonra/ çıplak ayaklarımız

Sonra ve akşam daha geç olurdu

Sonra ve sevdiklerimiz daha geç öldü

Hala ve henüz, sayıları belli değil akan zamanda.

Zaman ki içine almış tüm eski mahalle

arkadaşlarını. Uyumayın arkadaşlar, uyanın.

Konuşurken, yürürken, sevişirken, uyurken

uyumayın. Sahibi olun tüm mülksüzlüklerin.

Zaman akıyor siz uyurken. Zaman içine almış

tüm eski mahalle arkadaşlarını. Arabalarını,

evlerini, iş yerlerini, paralarını ve en fazla ve

henüz ve hala tahtalarını. Zaman akıyor ve

zarardasınız ve elinizde tahtalarınız. O araba değil

yalan o evlilik değil konulu porno. Ve elinizde

tahtalar ve en fazla tahtalar...

Yıllar sonra dönüşen bir oyun

Lütfen uyanın Kumani arkadaşlar Kumani. ☐

“AŞK ÜZERİNE” ADLI YAZIYA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

ÖZGÜR DÜŞÜN'ÜN KASIM - ARALIK 2005 (32. SAYI) SAYISINDA "FELSEFEYLE DÜŞÜNMEK KÖŞESİNDE YAYINLANAN "AŞK ÜZERİNE" ADLI YAZIYA OKURUMUZDAN GELEN ELEŞTİRİYİ OLDUĞU GİBİ YAYINLIYORUZ.

Toplumların kendi tarihinden öğrenilmesi gereken en önemli konuların başında kadının toplumsal yeri ve konumunun ne olduğu veya ne olması gerektiği gerçeği gelmelidir. Çünkü şunu idrak etmeliyiz ki kadının toplumsal kurtuluşunun ancak 'cinsel aşk'ın özgürleşmesiyle tanımlanabileceğinin ve bunun da toplumsal olarak çeşitli üretim ilişkisi kategorilerinin tamamlanmasıyla mümkün olabileceği anlaşılmalıdır. Bugünün toplumsal yapısı içerisinde, kadın-erkek ilişkisi üzerinde yükselen 'aşk' ya da gerçek tabiriyle 'cinsel aşk' sorununun, toplumun tabu ve değer yargılarına rağmen tartışılması gerekir. Bu doğrultuda kafalarda anahtar kaybedilmiş kutunun, anahtar deliğinden içine bakılarak içinde ne olduğunu söylemek yerine, o kilidin açılarak kutunun içinin tam görülmesi sağlanmalıdır. Bugün, ahlak

ve değer yargılarının sıkı ve güçlü olduğu toplumumuzda, emperyalist-kapitalist sistemin insan beynini uyuşturan, dumura uğratan insan ilişkileri, metalaştırılmış aşk, olması gereken kadın tipinin erkeğe sunulması, bütün reklam şirketlerinin tüketime yönelik kadın bedenini kullanması, bu yolla erkek egemen toplum anlayışının pekiştirilmesi gibi olgular kısaca, cinsel dürtüleri harekete geçirebilecek her türlü yönelimin çeşitli araçlar kullanılarak sergilenmesi ve toplumun daha bir yozlaştırılması, sınıflı toplumun yapısıdır. Bireyi her yönden, özellikle de en yaşamsal noktasından cinsel yaşamından kuşatır.

Cinsel yaşamın baskı altına alınması, 'cinsel aşk'ın özgürlüğü sorununu doğurur. Bu ise kadının özgürleşmesi sorunu ile eşdeğerdir. Ancak burada diyalektik felsefeden yoksun düşünenler, bilimden mahrum, burjuva-feodal sistemin ya da

kapitalizmin topluma sunduğu metalaştırılmış aşk ve samal sevgi anlayışının paralelinde mantık yürütecekler.

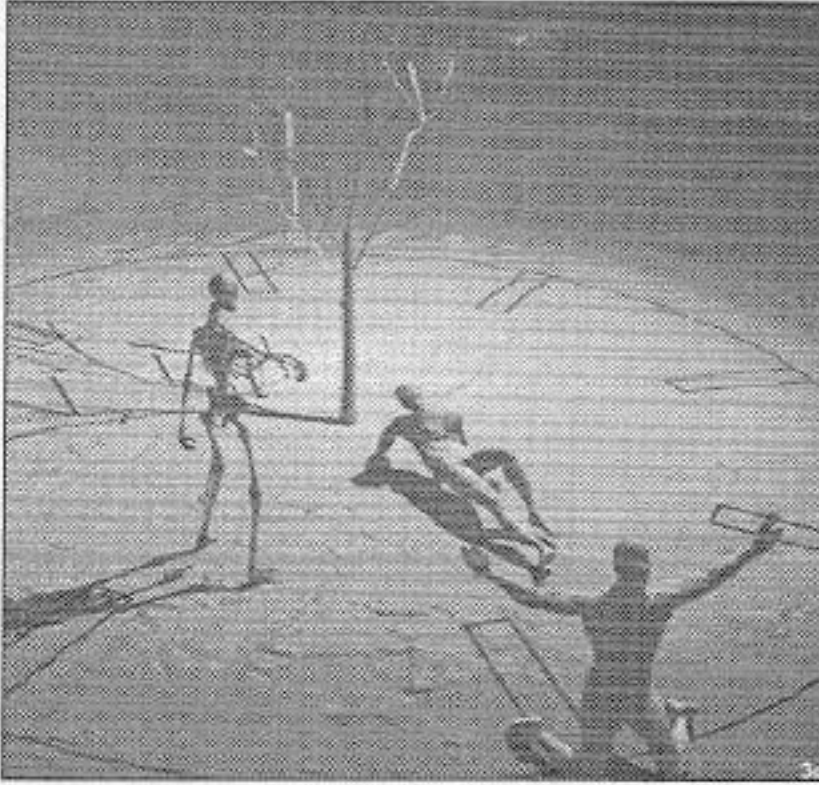
Aydınların kendi yazılarından, kültür sanat ve edebiyat dergilerinden, 'cinsel aşk' ve kadın-erkek ilişkisini (sonunun) seyretmek yerine; daha çok olması gereken devrimci, sosyalist kültür sanat dergileri gibi çeşitli alan ve yerlerde, bu tür konuların ele alınmaması ya da çok az ve üstten değinilmesi üzüntü verici; ama gerçek bir tablodur. Olması gereken odur ki toplumun ancak büyük üretimsel devrimleri sonucu ve üretim araçları mülkiyetinin el değiştirmesi ile aşama aşama gerçekleştirebilecek ekinsel, sosyal, cinsel yaşamdaki yenilikler, bugünün toplumu içerisinde, bireylerin düşünsel devrimlerini [kafa devrimlerini] yapabilmeleri için öncelikle siyasal-politik dergi ve gazetelerde tartışılmalı, tartışılmalı-

linmelidir.

Yazımızda Özgür Düşün'ün Kasım-Aralık 2005 tarihli sayısında yayımlanan 'aşk üzerine' konulu yazının bazı noktalarından hareketle, özelde devrimci bireyler içinde

sürdüğünü açık ve net biçimde söyleyebiliriz.

Yazarımızın bir paragrafından yola çıkarak bu söylediklerimizi örneklendirmeye çalışalım: "Aşkın nesnesi bir başka öznedir. Bu özne

belirginleşmiş aşk ve cinsel yaşam mantalitesine kısmi de olsa yöneleceğiz

Toplumun klişeleşmiş aşk anlatımını, sadece biçimsel olarak ele alıp anlatmak yani içinde bulunduğumuz toplumun aşk hakkındaki imlemi ile bir çatışmaya düşmeden politik bir üslupla anlatıma kalkışmak, yeni yeni bilgi ile donanmış bireyler için daha bir zarar verici olmaktadır. Bu ise öz itibarıyla, sınıflı toplumun 'ahlak' ve 'yargılarını', devrimci insanlar içerisinde burjuva-feodal aşk anlatımını ve cinsellik muhtevasını ince bir hassasiyetle temsil etmek anlamına gelir. Özgür Düşün'ün "Felsefeyle Düşünmek" köşesinde ortaya konan yazıda da bu noktada kaçınmadan felsefesizliğin hüküm

de diğerine göre nesnedir. Böyle olunca bir cisme aşık olunmaz". Buradan anlaşılacağı üzere, aşkın sadece organik maddeler arasında gerçekleşebileceği gibi bir olgu söz konusudur. Bir yandan bir cisme aşık olunamayacağı net (aşlında net olmayan) bir şekilde ortaya konan yazıda "iş, araba, arkadaş, dava olsa olsa sevmenin konusu olabilir, aşkın değil. Aşkın içinde adanmışlık ve tutkuyla bağlanma öne çıkar. Bu adanmışlık ne iyiliktir, ne özveridir. Yalnızca kendini karşılıksız bırakıştır..Buna göre aşk, sonuçlarına göre tasarlanamayan sonuçları göz önünde tutularak gerçekleştirilemeyen şeydir" gibi bir ifadeyle yazarımızın, küçük bir paragraf içerisinde bile kendiyi çeliştirdiğini, düşünsel çatışkılara düştüğünü söy-

leyebiliriz. Peki nasıl? Evvela bunu yanıtlamadan yazarımızın yarattığı felsefi karmaşıklığı düzelteyim: "Bir cisme aşık olunmaz" derken cisim olarak kastettiği şey, insanların dışında organik ve inorganik maddeler olmalı ki bizim de bazı olguları daha düzgün periyotlarla takip edebilmemiz mümkün olsun. Çünkü bu cismin kapsamında kadın, erkek, toprak, ağaç biçiminde şey bulunabilir. Ancak bu belirsizliği düzeltmek, yazarımızı anlamamız için bize hemen bir kolaylık sağlamıyor. "İş, araba, arkadaş, dava olsa olsa sevmenin konusu olabilir aşkın değil" cümlesinden de görüleceği gibi arkadaşımız cisim sınırları içine dava gibi soyut etmenleri de katarak; işi daha bir karıştırmıştır. Bununla birlikte yazarımızın hiç bir cisme aşık olunamayacağını söylemesi, "arkadaş" yani "insanı" da yine bu aşık olunmayan cisimler arasında bulundurması gerçekten tezat bir durumdur. Bu nokta üzerinde şunu söylemeliyiz ki yazar arkadaşımız, dediği gibi eğer aşkın bir şeye tutkuyla bağlanmak olduğunu ve ona kendini karşılıksız bırakış olduğunu kabul ediyorsa -ki bizce de doğru bir tanım-öyleyse arabaya, dağlara, insana ve davaya tutkuyla bağlanmanın da aşk olduğunu, aşkın da tutkunun kendisi olduğunu anlayabilmeliyiz. Bu noktaya ileride değineceğimiz için şimdilik geçiyoruz.

Şunu belirtmekte fayda var ki felsefeyle düşünmenin önemi, her noktada insanı gerçeğe iten, eskiyi yıkıp yeniyi yaratmasını öğreten, bireylerde kafa devrimini yapmanın önündeki engelleri kaldıran bir alan olma gerçekliğinden ileri gelmektedir, gelmelidir. Ancak bu felsefi düşünmeyi diyalektik yöntemden, onun bazı noktelerinden kopuk ele alıp öyle düşündüğümüz zaman, art niyetli olmasak da meta-

fizik felsefeye ince bir çizgide hizmet etmiş oluruz. Buna dikkat ederek düşünmeyi ve yazmayı ilke edinmeliyiz.

Tekrar yazımıza dönelim: "Aşkın içinde adanmışlık tutkuyla bağlanma duygusu öne çıkar" cümlesinden de yine aşık olunan bir şeye kavuşmak ve onu bırakmama isteği aşk olarak görülebilir. Öyleyse bu bir insanın, bir araca ya da başka bir nesneye tutkuyla bağlanabileceğini gösterir ve bu süreçte sadece sevmenin bayağılaştırılmış hali olarak yaklaşmak da yanlış olur. Adanmışlık ve tutkuyla bağlanmak, ancak insanlara özgü bir şeydir. Bunu anlamamak bizce olası değildir. İnsanlar, karşılıksız ve hiçbir şey istemeden, bir ideaya ya da nesneye kendilerini feda edebilirler. Peki bu eyleme aşk diyebilir miyiz? Bu kavramı açıklama çabası içine girmeden; bir öngörüğü öncelikle dile getirelim: Manevi değeri insanlar tarafından yüceltilmiş kelimeler, sözcükler insanı, o sözcüğün kendisinde gizli olan köleliğe doğru iter. Aşk, sadakat, aidiyet, sevmek, sahiplik...ve hepsinin sonucu ya da başlangıcı olan kutsal mülkiyet! Yalnız biz bu kavramların, ya da sınıflı toplumlarda iki insan arasındaki aşkın, kendi içerisinde nasıl bir mülkiyet türü ya da ondan kaynaklı kutsallık barındırdığı konusuna girmeden; felsefi bakış olarak 'aşk'ın ne olduğu sorusuna ve eleştirimizin mahiyetine yer vereceğiz. Bu, Özgür Düşün'ü eleştiri ve özelleştirinin hiç çekinmeden yapıldığı bir alan, ekin, sanat ve siyaset dergisi olmasını istediğimiz için, yapılması gerektirir diye düşünüyoruz.

Yazıya eleştirimizi, doğruladığımız bir paragrafı ele alarak devam edelim: "...buna göre aşk, sonuçlarına göre tasarlanamayan, sonuçlarını göz önünde tutularak gerçekleştir-

rilemeyen şeydir" diyor yazarımız. Ancak bu kadar doğrulara ve sözlencelere rağmen tanımlanmasında büyük zorluk çekilen, öldüren, kahreden, yaşamları yücelten şey olan 'aşk', yine de nedir? Tanımlanmasında izafi doğrulara sahip olunan aşk, bir nesnenin (organik ya da inorganik), insanın içinde büyük duygu yoğunluğu yaşamasına neden olması, o nesnenin bireyin zevk almasını sağlaması, o nesneye ulaşma isteğinin ve o duygulan, hazları, zevk olarak bütünlüklü hissederek yaşama isteğine ulaşma çabasıdır. Bu tutku, bir nesneye (insan ya da doğa), ulaşma çabası içinde olan insanı, o arbedede tutkuyla bağlandığı o şeye ya ulaştırır ya da değişken tempolarla o nesneye duyulan özlemi artırır. Kılışal olarak ulaşılamayan, ulaşıldığında bireyin kendisinde, hazların en güzel anını yaratabilecek olan nesne ya da mekana ulaşma süreci, 'aşk'ın giderek büyüdüğü ve ulaşma arzusunun çoğaldığı süreçtir. Daha kompleks değil; ama basit bir anlatımla konu edinirsek, söyle söyleyebiliriz: Eşsiz bir doğa parçasına duyulan tutku, herhangi bir kuş ya da hayvan gurubuna duyulan tutku, dünyanın en yüksek tepesine ya da okyanusun en derin noktasına gitme isteği ve ona duyulan tutku ve bir insana duyulan tutku... O doğa parçasına gidememe, o kuş ya da hayvan guruplarını okşayıp sevmeme, o yüksek noktaya varamama, o anı duyumsayamama ve o insanı en yakınında hissedip sevmeme ve doğal bir sonuç olarak içtepilerin doyumuna ulaşmaması, o tutkuyla daha bir artması, zevk alma ve tatmin olma yetilerinin karşılanamaması, bireyi aşk başlangıcı ve süreci içine sokacak, ulaşma ve varma isteğini arttıracaktır. Bu evreyi unutmamak gerekir. Varsayılan bu süreç ulaşma isteğidir ve henüz 'aşk' eyleminin

yaşanması söz konusu değildir. Varsayılan organizma, zevklerini ve haz alma yetilerini tatmin etme eylemi içerisindeyse, yani okyanusun en derin noktasında ya da tutkulu olduğu insanla o muhteşem rahat anı yaşıyor ise o zaman şunu söyleyebiliriz ki bu onun ya da onların aşk eyleminin içtepelerinde meydana gelen tatmin olma yetilerinin doruk yeridir. Öyleyse kendi yazısında yazarımız, "bir cisme aşık olunmaz" derken insanın çeşitli tinsel fenomenlerini bir kenara bırakmış; ancak aşkı, aşk eylemi içerisinde, insana karşılık verebilecek dirimsel bir olguyla özdeşleştirmiştir. Pekala aşk, organik bir varlık olarak sadece insanın, hiçbir dirimsel karşılık olmaksızın da edimsel olarak yasayabileceği bir süreç ve andır.

Bir duruma daha değinelim: İnsan sosyal bir varlıktır. Ancak öyle bir muhteva barındırır ki kendi içerisinde bazen kimse olmadan yaşayamaz ya da yalnız yaşayabilir. Bir kişi ile ilişki içinde ömür boyu yaşayabilir ya da ömür boyu değişik insanlarla ilişki içinde olarak; bir kişiye bağlanmadan yaşar. Asıl olan insanın ömür boyu değişik insanlarla ilişki içinde olarak bir kişiye bağlanmadan yaşamasıdır. Bu sosyal varlık anlayışının da özü olur. Buradan sözü 'mutlu aşk'ın ne olup olmayacağı noktasına getireceğiz ki 'aşk'ın kılışal süreçteki haline değinmiştik. Buna göre gerek sınıflı toplumlar gerek sınıfsız toplumlarda olsun, 'mutlu aşk'ın kılışal gelişimini, iki insan arasındaki sıkı bağa ve sevgisel birlikteliğe indirgeme anlayışına sahip olan çevremizdeki bir çok insandan ziyade, devrimci insanlar içerisinde de böyle bir mantık yürütülmesi gösteriyor ki onlardan çok, topluma öncül bu insanlar içinde bunun düşünsel-yaratıcı mücadelesini ver-

mek çok daha önem arz etmektedir. Toplumsal devrimleri başarmak ancak düşünsel doğruları yakalamakla mümkündür. Bu usulle "mutlu aşk yoktur" sözünden hareketle aşkların bitimini acı bir son gibi görmemeli ve aşkı mutsuzluğa gebe kalan bir yaratıcılığa(!) girişmemeliyiz. Bunun felsefi doğruluğunu neye göre belirleyeceğimizi de mutlak bilmeliyiz. Bu suretle aşk eylemi sürecinde mutluluğun yakalanamayacağı düşüncesinden ve "mutlu aşk"ın olmayacağı mantalitesinden arınmak gerekir. Mistik bir düşünce ile bunun ulaşılmayacak bir şeymiş gibi görülmesinden vazgeçilmelidir. Öyle ki aşkın kendisinin edimsel yaşantısı, zevklerin, hazların, istedik karşılıklar bulması, kişinin içtepilerinin doygunluğunun üst seviyede olduğunu ve bunun da beraberinde mutluluk getirdiği ve getireceği ifadesini doğurur. Demek ki aşk; insan arzularının ve isteklerinin doğaya ve insana karşı olan tutkularında, ona ya da oraya ulaşma çabası içerisinde yaşanmayan; ancak büyüyen bir kavuşma ihtirası, kavuşulduğunda ise bütün bir içtepilerinin, büyük bir enerji boşaltımının yaşandığı bir eylem biçimidir. Yalnız, burada aşkı diyalektik felsefeyle açıklama çabası içine girdiğimizi göstermeye çalışmakla birlikte; bilhassa 'aşk', 'cinsel aşk' ve kadın-erkek konusunun da sorunlar yaratarak birbirine bağlanmasından ötürü daha geniş yelpazeye savrulmamaya dikkat ediyoruz.

Yine çok önemli bir noktadan yazımıza eleştirimizle devam edelim: "Değerlerle birleştirilmemiş cinsellik, aşkı ilkel kılar. İlkelden kasıtla sözümlü doğal bir varlık olarak insanın hayvansal yanını işaret etmeye yönelik. İnsani olmak, doğa içerisinde kültürü yaratmakla ilgilidir. Yalnızca hayvansı

edimlerle haz almak için yaşanan cinsellik, aşkı karşılayamaz. Aşkın içinde cinsellik vardır; ancak aşk, doğal ilkel yanıyla ayakta durmaz. Eşine değer katmayan kişi bir kaç ilişkiden sonra doyuma ulaşır; yeni eşler peşine düşer. Hayvansı biçimde cinselliğini yasar (....) ilkel yanı öne çıkartılmış aşk "cinsel özgürlük" diye insanı, insani değerlerden uzaklaştırır". Bu kadar uzun bir paragrafı buraya almamızın nedeni, her bir noktasına kadar bütün cümlelerinde eleştirmemiz gereken düşünceler barındırmasından ileri gelmektedir. Bizler de yapabildiğimiz kadarıyla tek tek bu cümleleri ele alacağız.

'Değerlerle birleştirilmemiş cinsellik' aşkı ilkel mi kılar? Yazımızın bu cümlesinden de anlaşılacağı üzere toplumun geri değer yargılarını sahiplenen metafizik düşüncünün ürünü olan bir anlayış, yazısına hükmetmiştir. Bunu unutmayalım ki sınıflı toplum içerisinde yaşadığımızdan, bütün değerler ve ahlak yargıları da tarihte üretim ilişkilerine paralel serpilip geliştiğinden dolayı, bahsedebileceğimiz o değerler de sınıflı toplumun ahlak anlayışının ürünüdür. Bütün değerleri yadsıdığımız anlaşılmasın buradan, bizim için devrimci değerler ise yeniyi getirmek için verilen mücadeleye belirlenir ki insan adına yeni olan yegane ilke, yeni olanı yaratmak ve ona daha bir yenisi ekleninceye kadar sahip çıkmaktır. Bunu anladığımızı göre şöyle devam edebiliriz: "Cinsel aşk" gibi doğal bir olgunun ilkel toplumlardan itibaren çeşitli kategorilerden geçerek, üretimdeki çeşitli toplumsal aşamalarla birlikte ağır ağır prangaya vuruluşu, ancak bu toplumun, kadını ezen, erkeği yücelten geri ahlak yapısıyla -anlayışıyla da açıklanabilir. Etik kuralların, sınıflı toplum tarihinin insan yaşayışı

üzerindeki en kötü baskı aygıtları olduğunu bilince çıkarırsak; yazar arkadaşımızın cinselliği ya da "cinsel aşk"ın değerlerle birleştirilerek yaşanılmasını savunması, bu noktada bizi sınıflı toplumun geri ahlak ve değer yargılarını, metafizik-materyalist bir mantık ile savunduğu düşüncesine götürür.

"İnsani olmak, doğa içerisinde doğal olmayı, kültürü yaratmakla ilgilidir". Bir de bu cümledeki diyalektik felsefeden yoksunluğa bir göz atalım: İnsanı, hayvansal iç tepilerinden ayrı ele almaya çalışmak onu insanileştirmek için hayvansal iç güdülerine çeşitli toplumsal değerlerle ket vurmak ve doğa içerisinde doğal olmayı yaratmaya çalışmak, yani doğal olmayan insan tipi yaratmak...Evet, ne yazık ki yazımızın cümlelerinden bunları anlıyoruz.

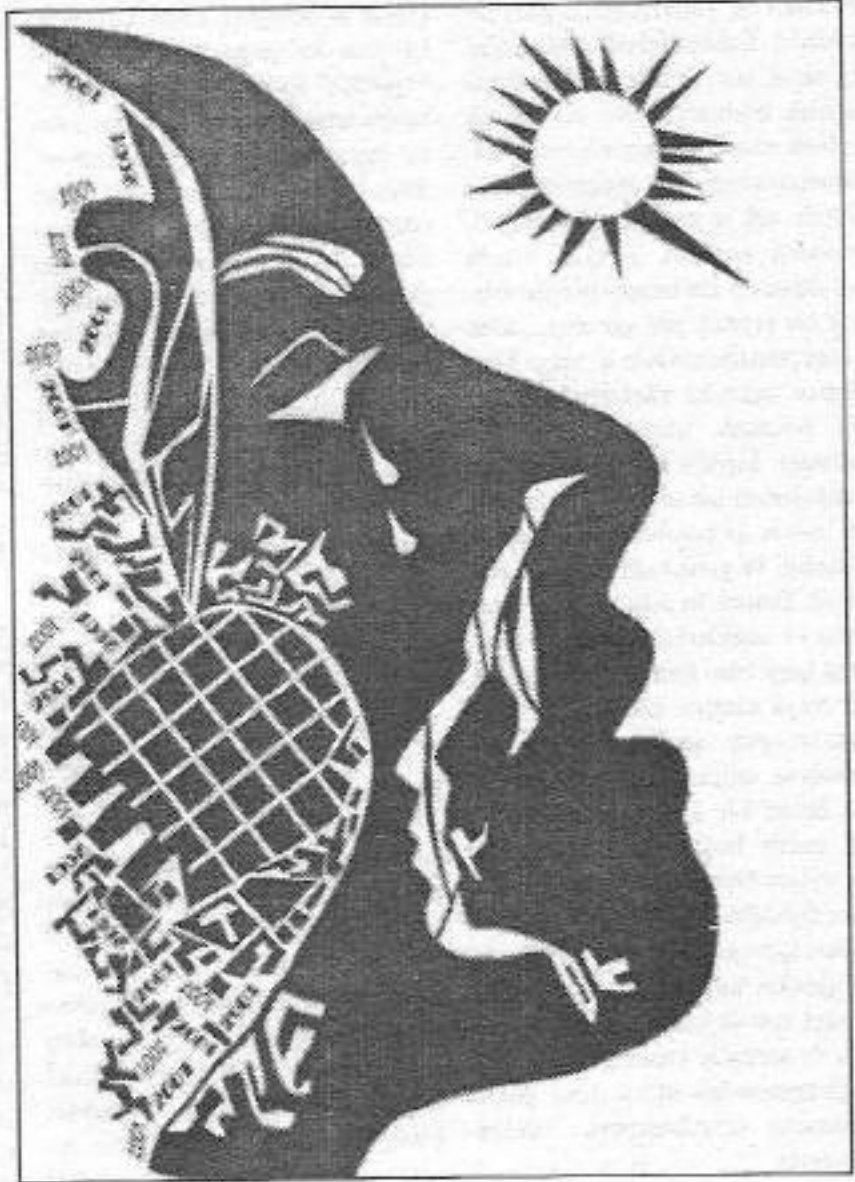
İlkel-komünal toplumlardan itibaren toplumsal dinamiklerin sürekli ileriye taşınmasıyla birlikte, insan insanı köteleştirmiş ve bu kölelik toplum içerisinde de yaratılan kültürlerle pekiştirilmiştir. Bu toplumsal ilerleyiş kendi içinde sürekli ezilen bir tabaka yaratmış, bu tabakalar ise toplumsal devrimin dönüştürücü gücü olmuşlardır. Tarihin bu değiştirici-dönüştürücü güçleri, insanlık üretim fazlasını yaratıp sahip olduktan ve daha fazlasını istemeye başladıktan sonra, sürekli kaybettikleri doğalı yakalamak için ölmüş ve öldürmüşlerdir. Çağımızda ise proletarya, devrimci değişim-dönüşümün temsilcisi olarak asil olanı, doğalı, yaşamın her alanında yaratmaya çalışmaktadır. Bir noktaya değinmemiz gerekir ki sınıfsız topluma doğru yol alan insanlık, hem o yönde oluşacak çeşitli devrimler sonucunda hep doğal olanı yakalayacak hem de o yöndeki değişimler sonucunda hep sınıflı toplumun yaratmış olduğu değerler

ve yargılar bütünü olan kültürlerden tümden kopacak ve onları unuttacaktır. Bu, şu demektir: Toplum; cinsel aşk, bir insanı sevmek, hayvanı, doğayı sevmek veya yemek-içmek gibi sürekli doğal olanı yakalama çabası içinde olacaktır. Öyleyse bizim için kültürün kendisi de yakalanan doğallıkla ilintilidir. Öz olarak bu durumu ahlaki örnek vererek anlatmaya çalışan Wilhelm Reich'in, bu konuya ilişkin bir paragrafını aktarmakta yarar görüyoruz. "Ahlaki ilkeler, ancak dingin, yani bireylere eşit haklar tanıyan, yeteneklerini geliştirebilmeleri için en iyi koşulları sağlayan bir toplumsal yaşama, türlü durumlarından doğal olarak çıktıkları zaman bu adı taşımaya değerler. Bizim için belirli koşullar altında bireyin kişiliğini geliştirmeye ve daha iyi toplumsal yaşama biçimlerinin gelişine katkıda bulunan ilke ahlakidir". (W. Reich, Cinsel derim, Sf. 92)

Yazarın "yalnızca hayvansal edimlerle, haz almak için yaşanan cinsellik, aşkı karşılayamaz" cümlesinden de anlaşılıyor ki arkadaşımız, 'aşk' ile 'cinsel aşk' arasındaki mahiyeti pek anlamış değil. Ancak biz zaten yazı dizimiz içerisinde kavramsal ve nitel farklarını anlattığımızı düşünüyoruz. Buna rağmen "Bizim anladığımız cinsel aşk, basit cinsel istekten, Yunanlıların Eros'undan adamakıllı ayrılır. Bir yandan cinsel aşk, sevilen kimsenin de sevmesini gerektirir. Bu bakıma, cinsel aşkta kadın erkeğe eşittir." (Engels; Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, syf.102). Biliriz ki insan olarak organizmanın, doyuma ulaşmasında etkili olan içtepilerinin edimsel işlevinin, hayvansal iç güdülerin karaktere yansısı olarak ifade edilmesi ne kadar doğruysa, organizmanın kendi içerisinde, içtepilerinin haz ve zevkin doygunluğa ulaşmasında-

ki dirimsel faaliyetin hayvansal olması da o kadar doğal ve doğrudur. Öyle ki karşılıklı olduğu müddetçe haz almak için yaşanan cinsellik, 'cinsel aşk' olgusuyla açıklanabilir. Burada ise hazların ve yetilerinin doyuma ulaşmasının da 'aşk'ın so-

lelerle yazarak; bizi de eleştirimizde sürekli aynı şeyleri söylemeye itmiştir. Bir farklılıkla yukarıdaki cümleye dair bir dinamiği açıklayan Engels'in küçük bir paragrafına göz atalım: "Eğer yalnızca aşk üzerine kurulu evlilik ahlaki ise yalnızca aş-

nucu olduğunu söylememiz, bizleri doğrular. Bir diğer cümleden devam edelim: "Eşine değer katmayan kişi birkaç ilişkiden sonra doyuma ulaşp yeni esler peşine düşer hayvansal biçimde cinselliğini yasar". Yazarımız kendi yazısında sürekli aynı şeyleri, biraz farklı cüm-

kin devam ettiği evlilik ahlaki demektir. Ama bireysel cinsel aşk nöbetinin süresi, kişiden kişiye çok değişir; özellikle erkeklerde. Aşk nöbetinin tükenmesi ya da yeni bir aşk tutkusıyla yitilmesi, boşanmayı toplum için olduğu gibi iki taraf içinde iyi bir iş haline getirir."

(Engels; Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, syf.109). Görüldüğü kadarıyla anlaşılıyor ki iki insan arasında aşk süreci, büyük bir tutkuyla ilintilidir. Engels'in de-yimiyle aşk nöbetinin tükenmesi yani organizmanın yaşayabilmesi için gerekli olan zevk ve haz yetilerinin doygunluğa ulaşması, o organizmayı yeni bir doyum alma sürecine doğru sürükler. İnsandaki bu nitelik, organik olarak insanın cinsel yönelimi açısından tek bir organizmaya bağlı kalmasını olanaksız kılar. Yazar arkadaşımızın dediği şeyi tekrar kendimiz yorumlarsak; bir insan eşine değer katmadır ki yaşadığı sevisel ilişki boyunca doyuma ulaşmasın! O eşin ya da eşlerin kendi ilişkileri boyunca zevklerinde ve haz alma yetilerinde doyuma ulaşmasının, o cinslerden birinin, kendi eşini bırakarak başka bir eşte doyumlar ve zevkler aramasına yol açacaktır. Yani başka bir aşk süreci başlayacaktır ki yazarımız bunun olmamasından yanadır. Bunun olmamasının çözüm yöntemini ise sevisel bir ilişki içerisinde olan cinslerin, ilişkilerinde doyuma ulaşmamaları gerekliliğini yaratmakta bulmuştur. Ancak en basit mantıkla dahi yola çıkarsak şu sonuca varırız ki bir insan, karşı cinsle aşık olduğunda bütün bir içtepelerindeki yoğun enerji oluşumunu doyum noktasına ulaştırmak için kendi bireysel çıkarını düşünerek sürece atılmaktadır. Buna göre; dırimsel hazların doyum niteliğine göre davranan birey, doğal olarak daha iyi 'cinsel aşk' yaşayabileceği ve doyum sağlayabileceği arayışlara yönelecektir.

Bireyin hayvansı biçimde cinselliğini yaşaması ise sınıflı toplumun kendi gerçekliğinden ötürü gerçekleşmesi zor bir olgu olarak kalacaktır. Çünkü bir bireyin hay-

vansal bir biçimde cinselliğini yaşayabilmesi, ancak yasakların, tabuların ve ahlak-yargılarının yok edilmesiyle mümkündür. Öz olarak zaten "cinsel aşk"ın edimsel yaşantısı, hayvansal içtepelerin, haz alma yetilerinin uyarılması gereğidir. Yine de eklersek; yazarımızın, cinselliğin hayvansal yaşantısından kasılla, bireylerin sevisel yaşantılarının, bir kişiyle cinsel yaşam sürekliliği içinde olması gerektiği anlayışına vurgu yapması, devrimci bireylerde ilerici olmayan ancak geri, metafizik düşünce yapısına yarayacak, imlemi ise o felsefeye hizmet edecektir.

Cinsellik! en gelişmiş toplumların üretim ilişkileri içinde kendisini hala idame ettirebilen kadın-erkek sorunu, ancak tümünden cinsel baskı yasak ve o yöndeki bütün geri değerlerin yıkılmasıyla aşılabilecektir. Kadın sorunu da açık biçimde üretim araçları mülkiyetinin kolektifleştirilmesiyle, iktisadi şekillenişle ilintili olarak değişecek ve çözülecektir. Toplumumuzun yarı-feodal yapısını irdelediğimizde, 'namus cinayetleri', 'ev hanımı' anlayışı, 'tecavüz', yine genç bir erkeğin, özelde ise kadının, ancak evlilik gibi baskıcı bir kuruma boyun eğerek cinsel yaşamını edimsel kılması ve evlilikle buna zorlanması beraberinde, aşkın içinde cinsel haz ve isteklerin o insana karşı tükenmesini ve cinsel yaşamın zoraki şekillenmesini getirecektir. Sonuç itibarıyla boşanmalar (ki en iyi şey), intiharlar, eşlerin birbirlerini ya da çocuklarını öldürmesi gibi olguların bolca yaşanması kaçınılmaz olacaktır. Bu, üretim ilişkileri yumağından kaynaklı cinsel yasakların kalkmadığının, bu durumu görememenin ise içinde bulunduğumuz toplumu hiç tanıyamamak ile eşdeğer olabileceğini açıklar.

Yine buradan da cinsel yasakların kalkmaması gerektiği gibi bir anlayış belirmektedir ki bu anlayış, bir savunuyla cinsel yaşamın, her insan için daha kolay yaşanması gerekliliğini elinin tersiyle itmektedir. Cinsel yaşamın daha özgürce yaşanması gerekliliğini ve gerçekliğini yine "aşkın değer yitimine sebep" olacağı gerekçesiyle reddetmektedir. Bu durum ancak bireyin mistik düşünsel yapısı ve diyalektik algılayış eksikliğinden kaynaklanır.

Genel olarak toplumumuz içinde ilerici ve toplumsal ekonomik devinimlerin baş aktörleri olan devrimci hareketler tarafından, resmi olarak değil; ama kendi içlerindeki bireylerin kılıgısal, davranış ya da düşünceleri itibarıyla tu kaka ilan ettikleri, mütemadiyen de disiplini, hiyerarşiyi insan üstü göstererek, cinsel ve sevisel ilişkilere ket vurmaya kültür haine getirmeleri bireylerin sevisel yaşam ilişkilerinin, kendi içlerindeki demokrasi ve ideolojik mantalitetlerinin, üstten şekillendiren ürününün sonucu bastırılması ve aslında sınıflı toplumun, geri ahlak ve değerlerine alternatif oluşturmakta güçlük çektiği anlaşılan devrimci hareketlerin ahlak anlayışları (yukarıda devrimciler için ahlakın ne olması gerektiğine değinmiştik), kendi içlerindeki bireyleri büyük bir kaygı rötarna sokmaktadır. Bu durum ise o bireylerin sevisel yaşamlarını buldukları toplumsal hareket içerisinde değil; kendi yetilerini özgürce ifadelendirmek ve onu sağlamaya çalışmak için bu hareketler dışında gerçekleştirme rahatlığına yol açmaktadır.

Devrimci hareketlerin teorik savunularından değil; ama içlerindeki bireylerin kılıgısal yaşamlarından öğrenildiği kadarıyla da anlaşılıyor

ki bu hareketlerin, cinsel, sevisel yasama yaklaşımları hiç de iç açıcı gözüküyor. Tabii ki bu gerçeklik, toplumsal, devrimci hareketlerin, kendi hiyerarşik yapı ve disiplini içerisindeki bireylerin, bu durumda sağlıklı düşünsel yetilere sahip olmalarında tezat bir durum teşkil edecektir. Yine Reich'den buna dair bir paragrafı almadan edemeyeceğiz: " Bir cinsel siyaset benimsemesinden olan kanadın dışında, devrimci hareket de bu ilintiden habersizdir. Öyle ki; gelip cinsel tutum, bilimin temel sorunlarına dayandı mı bir de bakarsınız siyasal gericiğin yanında yer almış. Devrimci hareketin cinsel düzenlilik yasasına aykırı davranışı, siyasal gericiğinkinden ayrı nedenlere bağlıdır elbet; o bu yasayı da içerdiği anlamı da bilmez. Topluma aykırı içtepilerin doğuştan ve mutlak olduğuna, dolayısıyla da cinsel arzunun, bilinç altına itilmesi, cinsel yaşama ahlakla düzen verilmesi gerektiğine inanır. Karşıtları gibi devrimci hareket de iç güdüsel yaşamın ahlakla düzenlenmesinin, önlemek istediği şeye, yani topluma aykırı içtepilerin doğmasına yol açtığını bilmez" [W.Reich, Cinsel Devrim, syf.57]

W.Reich'den yaptığımız bu alıntıyı, söylediklerimizle birebir ilgili olması ve öğretici olmasından kaynaklı aldık. Ancak okuyucularımızdan (cinsel düzenlilik) yasasının öğrenilmesi için yukarıda alıntı yapılan kitabı okumalarını öneririz.

Biz yazarımızın kısa bir paragrafını daha ele alarak; yazımızı daha fazla uzatmada bitireceğiz. "Toplumumuzda aşka karşı çıkıldığı da çokça olur. Çünkü aşk, yerleşik ahlaki doğrudan karşısına alan bir etki yaratabiliyor. Böyle olunca topluma belli bir düzen verme çabasında olanlar aşka yasak koyabi-

liyor". Daha önce de söyledik. Yazarımız aynı yazı dizini içinde bolca çelişik düşüncelere yer vermiştir. Yine burada, imlâm olarak ikileme düşülen noktalardan biri de 'aşk'ın kendisinin "yerleşik ahlakı" karşısına alan bir nitelik taşıdığını söylemesinden ileri gelmektedir. Yani toplumun geri değerlerinin yeni ile olan çatışmasının en yoğun olduğu ve özellikle bu ahlak olgusunun bireyin üzerinde büyük bir yetkeye sahip olduğu cinsel yaşam alanında, bir yandan ahlak olgusuyla çatışan aşkı savunmaktadır. Diğer yandan alıntı yaptığımız kısımda ise "değer yitimine" yol açılmasının istenmesinden kaynaklı ya da "cinselliğin yakın olmasını" istememesinden ötürüdür ki kendi içsel yönelimi, cinsel yasakların kalkmaması gerektiği yönünde bir düşünceyi doğurmuştur. Bu ise aynı yazı dizini içerisinde büyük düşünsel çatışklara yol açmıştır. Bu noktayı açıklığa kavuşturduğumuz sanıyoruz.

Sonuç olarak;

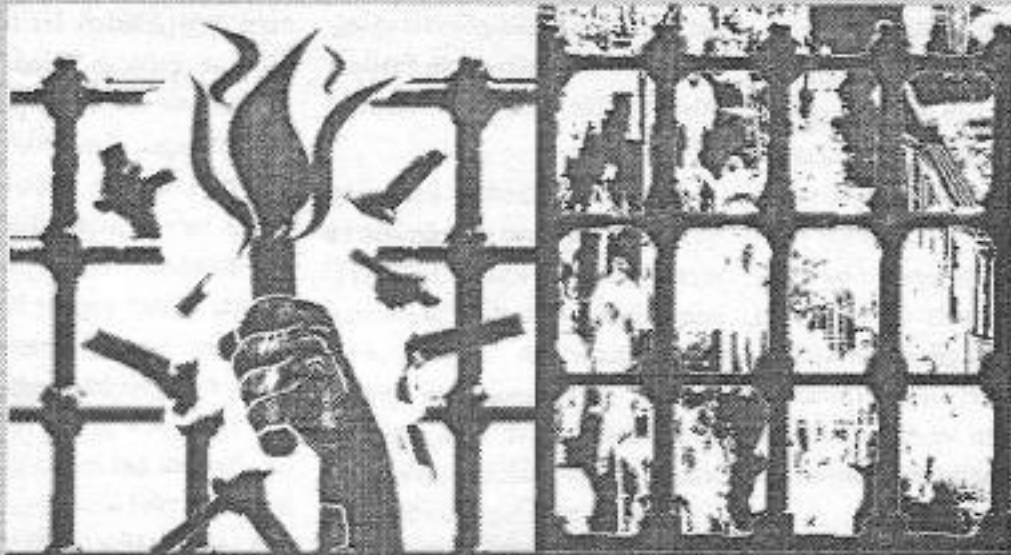
Toplumların daha ileri seviyedeki üretim ilişkilerine kavuşmasını sağlayacak olan devrimci fikirler, her alanda kendilerini gösterirler. Toplumun tinsel yapısının, bu fikirler önünde büyük engel teşkil etmesi, ancak bu ilerici-yenilikçi fikirlerin, toplumun geri ahlaki yetkesine boyun eğmemesi ve onların bu yetkeyle uzlaşmaması, diyalektik felsefenin, götüngüleri en güzel dizge ile yansıtan derin tefekkürü ile ilintilidir. Geri toplum değerlerinin, demokratik-devrimci fikirle çatışması, iki noktada kendisini gösterir. İktisadi yeniliklerin fikrî tezahürü ile toplumun geri iktisadi ilişki türlerinin devamını çıkarılan gereği isteyenler, şimdiki toplumsal üretimin fikri şekillenişini savunanlardır. Gene toplumun her kesi-

minde büyük ruhsal ve davranış farklılıklarına yol açan eksikliklerin, bireylerde olması, yani cinsel yaşamın özgürce yaşanılması önünde engel teşkil eden iktisadi, sosyal ve ekinsel şekillenişin sonucu olan ahlaka karşı bireylerin kendi içlerindeki düşünsel çatışklarıdır. Bize göre insanları daha ileri yaşam standartına getirecek olan toplumsal-iktisadi devrimler, bu toplumun cinsel yaşamın, sevisel (aşk) dünyasında, en zor devrimleri gerçekleştirecektir. Fakat bütün toplumsal devrimlerden çok sonra ancak başarıya ulaşacaktır. Bu cinsel yaşam düzenliliğinin en güzel şekliyle başarıya ulaşması, yani cinsel aşkın özgürleşmesi, tekrar toplumun iktisadi koşullarının düzeltimi ile birlikte, kadının da gerçek kurtuluşunun ve özgürleşmesinin sonucunda gerçekleşecektir.

Sunu unutmamalıyız ki insanın insana karşı duyumsadığı aşk, cinsellikten bağımsız ele alınmaz. Bu ise beraberinde 'cinsel aşkın özgürlüğü' sorununun doğru anlaşılmasını getirir. Aşk ise insanın herhangi bir nesneye karşı duyumsadığı tutkudan bağımsız değildir; bunu cinsel aşk ile karıştırmamak gerekir. Kadının, erkek egemen anlayıştan kurtulması demek ya da erkeğin kadın karşısında hiç bir ayrıcalığının olmaması demek, aşkın değil; ancak 'cinsel aşk'ın özgür kılınmasıyla tümünden var olabilecek bir durumdur. Bu da sınıfsız toplumun özünü teşkil eder. □

Ankara'dan

Bir Özgür Düşün Okuru

H
A
P
İ
S
H
A
N
E
D
E
NH
A
P
İ
S
H
A
N
E
Y
E

MEKTUPLAR

● ALİ BABA ARI

Bolu F Tipi Hapishanesi

GÜNÜMÜZDE ÜNİVERSİTELERİN İŞLEVİ VE ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN DURUMU

Üniversite kavramı etimolojik olarak Yunanca da "uni"(tek) ve "versatus"(deneyim bilgisi) sözcüklerinin birleşmesi ile türetilmiştir. Uzun yıllar bütün Avrupa da tartışılan ve batı uygarlığını şekillendiren manastırlardan kaynak alan, Aristo Okulu'nun üç temel kavramından, Hristiyanlığın tek tanrı, tek bilgi anlayışı üzerine şekillenmiştir. "Teche-yapma güdüsü", yapmak için gerekli olan uygulama bilgisi "Scientia-bilme güdüsü"; bilimsel bilgi veya bilgi için bilgi, "pravis-olma" güdüsü

deneyisel ve duyuşsal bilgi şeklinde tanımlanmıştır. Bilgi; nesnel gelişim içindeki şeylerin çelişkilerini yasalarını bilmek ve buradan da mantıklı bilgiye varmaktır. Bilginin gerçek amacı, algılama yoluyla düşünceye varmaktır. Tek tek olay ve olguların dış ilişkilerini de geliştirmelerini mantıksal bilgi yoluyla ilişkilendirerek bütüne varmaktır.

Bizi çevreleyen alemin iç çelişkilerini toplumsal gelişimi içinde, maddi üretim sürecinde, (teori ile pratiğin diyalektik bütünlük için-

de) görüp-açıklamaktır.

Üniversitelerin öğrenimini sırf hiyerarşik yapıya göre ege-men sınıflarca yeniden düzenlenmiştir. Bunların açılımını yazımızın ilerleyen kısımlarında vermeye çalışacağız. Günümüz Türkiye'sinde üniversite, fakültelerden oluşan; lisans, lisans üstü öğrenci yetiştiren ve görevleri arasında araştırma yapmak da olan yüksek öğretim ve bilim kurumudur. Teorik ve deneysel bilginin analizi ve sentezi biçiminde, laboratuvarları kullanarak öğretim yapan, öğ-

renci yetiştiren kurumlardır.

Bugün, ABD emperyalizmi başta olmak üzere diğer emperyalist-kapitalist ülkelerde (yukarıda bahsini ettiğimiz hiyerarşik ve sınıfsal olarak) yapılan eleme yöntemi ile kalınmamıştır ve bu rekabet farklı alanlarda ve boyutlarda da sürmüştür. İngiltere ve Almanya gibi emperyalist ülkelerin, ABD'nin bilim ve teknolojik sahalarındaki üstünlüğünü kırmak istemeleri gibi(!)

Almanya'nın bu yöndeki çalışmaları bilim ve bilimsel-teknolojik gelişmeyi kendi denetimine almak ve Dünya biliminin merkezi olarak kurmak istediği yeni üniversite(ler)...Bu bağlamda Cambridge ve Oxford 'dan sonra İngiltere'nin en iyi iki üniversitesi; College London ve Imperial College ile birleştirme görüşmeleri (çalışmaları) yapılmıştır (!). Oxford'un İngilizce sözcüğü ise "Sermaye sahibi olma, kapitalistin konumu; kapitalistlerin varlığını teşvik eden bir sistem." Bir başka sözcüğü ise, "bir tilkenin ticaret ve endüstrisinin devlet değil de kar peşindeki özel kişiler tarafından kontrol edildiği ekonomik ve siyasal sistem" tanımını getirmektedir.

Dünyanın en büyük üniversitesini oluşturmak için, Cambridge ve Oxford bir yana ABD'nin Harvard üniversitesini geçmek istemeleri, emperyalist-kapitalist ülkeler arasında yaşanan bu rekabetin, üniversitelerinin kamusal hizmetini piyasa koşullarına göre düzenlemesi için öngörülen GAİS (Hizmet Ticaret Genel Anlaş-

ması) hükümlerine göre ticarileştirilmesi ve sermaye için faaliyete gösteren bir kuruma dönüşmüş olmasıdır.

Bunun ülkemizdeki yansıması ise, büyük sermaye sahiplerinin ve siyasi erkin 12 Eylül 1980 AFC sonrasında geliştirdiği neo-liberal politika temelinde, aşırı kar ve rekabetin sağlanması için çeyrek yüzyıllık varlığı ve YÖK, kamusal alanın eğitim hakkını özelleştirme konseptinin uygulayıcısı oldu. Bugüne kadarki, YÖK uygulamalarında ne tür değişiklikler oldu, bunları ele almaya çalışacağız. Bunu ele alırken gerek ülkemizde gerek diğer ülkelerdeki üniversitelerden de örneklerle konu üzerindeki çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Belli periyotlarla YÖK yasa tasarısı temcit pilavı gibi ısıtılıp ısıtılıp gündeme getiriliyor. Fakat özüne inildiğinde her tasarı ancak YÖK ve mevcut hükümetler arasında siyasi ranta dönüşür bir hal alıyor. Üniversitelerin ve bilimin, kapitalizmin yeni liberal dönüşüm sürecine uygun biçimde yeniden yapılandırılması çabaları da devamında gelişiyor. Bu yasal düzenlemelerle yapılmak istenen 24-25 yıldır yeni liberal politikalar doğrultusunda, üniversiteleri ve bilimi toplumdaki kopartarak büyük sermaye sahiplerinin hizmetine sunmayı amaçlayan uygulamaların yasal hale getirilmesidir.

AKP hükümeti; AB uyum yasaları, IMF para fonu, ABD'nin direktifleri derken, artık gündelik yaşamın tüm alanlarını emperyalistlerin çıkarlarına uygun hale ge-

tiren değişiklikleri bir bir hayata geçirme çabaları içinde. Büyük sermaye sahipleri için çok önemli bir rant kapısı olan eğitim sisteminin, özel sektöre bırakılma planı bunun bir parçasıdır. Türkiye-Kuzey Kürdistan coğrafyasında, ilk ve orta eğitim çağdaş bir boyutta değildir. Yapılan araştırmalarda bu açıkça görülmektedir. Bu sistem bu şekilde devam ettiği takdirde, 2007'de üniversite giriş sınavlarındaki öğrenci sayısı beş milyon olacak. Bugün ÖSYS sınavına 1.5 milyon öğrenci girmekte, bunun onda biri istediği üniversiteye ve bölüme girebilmektedir.

Gelişmiş ülkelerde, ilk ve orta öğretim çok daha iyi işlenmektedir. İlk öğretimden sonra, öğrenciler bilgi kapasitesine, çözümleme yeteneklerine ve niteliklerine göre iki yıllık meslek okullarına, üç yıllık meslek liselerine gönderilmektedir. Daha üst düzeydeki öğrenciler ise liseye alınmaktadır. Altın üniversiteye 100-120 bin öğrenci girmektedir. Üniversitelerin yıllık gereksinimi o sayıda olduğu için bu ülkelerde hiçbir zaman üniversiteye giriş sınavı yapılmamaktadır.

Dünya'nın hangi üniversitesinde hazırlık kursları açılır? Ülkemizdeki üniversiteler özerk bir yapıda değil. Dünya Üniversite Rektörleri Birliği'nin ortaya koyduğu bir kriter var: Bir yüksek öğretim kurumunun üniversite olabilmesi için üç temel özelliğe sahip olması gerekir. Bunlar; mali özerklik, idari özerklik ve bilimsel özerkliliktir. Üniversiteler kendi

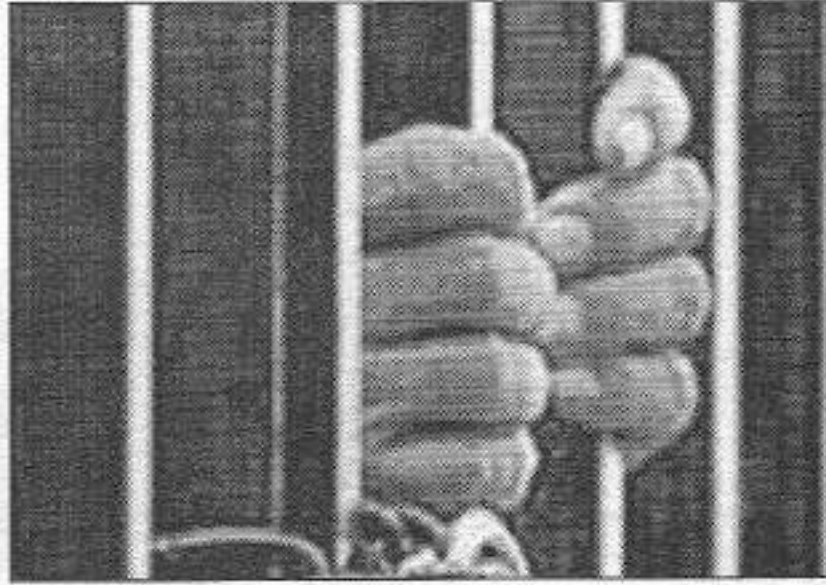
öğrencisini, kendisi seçmektedir. Türkiye'deki gibi milyonlarca insan üniversite için başvurunca test usulleri benimsenmemiştir.

Böylece, düşünün analiz ve sentez yapabilen beyinlere sahip gençler yerine, test öğrencileri yetiştirme yolu benimsenmiştir. Yüksek öğretim sisteminde en büyük sorunlardan biri de rektörler seçimiyle ilgilidir. Ülkemizde 12 Eylül 1980 AFC'si sonrası kurulan YÖK yasasına göre rektör, hem yasanın hem yürütmenin hem de yargının denetiminin başındadır. Böyle olunca, ilk söz de son sözde rektörde bitiyor. Yani rektör sadece YÖK'e şikayet edilebiliyor. YÖK'ün yaptığı ise şikayetçiyi rektöre bildirmektir. Rektör kendisini şikayet edene, eleştirene; "Vay sen misin beni eleştiren, şikayet eden" diyerek ağır disiplin cezaları gibi yaptırımları karşılık vermektedir. Bu uygulamalar, tutum ve davranışlar, gelişmeyi, özgür düşünceyi ve eleştiri yapmayı ortadan kaldırdığı gibi dikta uygulamalarının yerini korumasından başka bir işe yaramamaktadır.

Öğretim üyeleri kendilerini üniversitelerin yegane sahibi zannetmektedirler. Oysaki üniversiteler toplumun bütününe aittir. Vakıf üniversiteleri dahi o üniversiteyi kuran vakıflara değil, toplumun malıdır. Bunlar öğrencilerin, velilerin, öğretim üyelerinin ve vergi veren tüm toplumun adına devletindir. Özelleştirme nedeniyle popülist uygulama alanı daraldıkça, siyasilerin üniver-

sitelere müdahale etme ihtirası da artmaktadır. Yani üniversiteler, Türkiye'nin en büyük KİT'leri haline almaktadır.

Yurt dışına her yıl bir milyon dolara yakın kaynak aktarılmaktadır. Kaliteli eğitim arayışıyla yurt dışına giden öğrenci sayısı otuz bin ile altmış bin arasında değişen ra-

kamlar olarak tahmin ediliyor. Üniversitelerin ticarileşmesiyle birlikte eğitimde fırsat eşitliği, tamamıyla ortadan kalkmış, dar gelirlili emekçi çocuklarının yüksek öğrenim hakkı fiili olarak elinden alınmıştır. Öte yandan bilimin, sermayenin hizmetine sunulması (geçmesiyle), toplum yararına olan bilgi üretiminin ve gelişiminin büyük ölçüde son bulmasına neden olmuş ve üniversiteler, sermayenin emekçiler üstündeki hakimiyetini arttıran ve sömürü düzeyini artıran kurumlar haline gelmiştir.

Bütün bu uygulamalar on yıl öncesinde eski YÖK başkanı Kemal Gürüz'ün, YÖK'e gelmeden

TÜSİAD'a bir üniversite raporu hazırlaması oldukça dikkat çekiciydi. Gürüz, "Dünya bankasının" isteğine göre hazırladığı raporuna, YÖK başkanı olunca, yeni yüksek öğretim yasa tasansı olarak gündeme getirmişti; ancak yoğun tepkiler üzerine tasarı geri çekilmişti. Dünya bankasının yakın

gelecekteki planları, o tasarıda açıkça söyleniyordu. Tasarıya göre üniversiteler üçe ayrılıyordu (Bunlara yazımızın giriş bölümünde değinmiştik). Sınıfsal hiyerarşik yapıya göre en tepede seçkin üniversiteler yer alacak, iktidar sınıfın yönetici kadrolarını yetiştirecekler ve daha az öğrenci alacaklar, asıl ağırlık "master" ve "doktora" programlarına verilecekti. Bu demektir ki hem bilim hem sanayi hem de iş piyasasının kaynak tabakasını hazırlayacak şekilde olacak.

İkinci sırada ise kitle üniversiteleri geliyor. Bunlar klasik üniversite öğrenimini verip; orta düzeyde eğitim yapacak fabrikalarını

mühendislerini ve piyasanın gerektirdiği diğer elemanları yetiştirecekler. Üçüncü sırada ise meslek yüksek okulları olacak. Öyle görünüyor ki kapitalizm uzun süredir hazırlanmış olduğu planları devreye sokuyor. Üniversiteler toplumdaki sınıflara göre ayrıştırılıyor. Ülkenin yönetici üst sınıflarını temsil edenler birinci kategorideki, seçkin üniversitelerde yetiştirilecek, orta sınıf ikinci kategorideki kitle üniversitelerinde, işçi sınıfı ve diğerleri de meslek yüksek okulu ya da teknik okullarda kalacak. Yani geleceğin tekniker ve ustabaşları buralarda yetişecek. Sis perdesi kalktıkça üniversitelerde ve diğer alanlarda ki görüntüler daha bir netleşiyor.

Harç tartışmaları sadece bu dağın görünür kısmıdır. Hal böyle olunca da üniversite harçları arttırılıyor ya da paralı oluyor. Bu da üniversite kapılarının yoksul ve dar gelirliler için kapalı kalmasına anlamına geliyor ve saldırı daha kapsamlı bir hal alıyor. Sağlıkta, işsizlik yardımı, emeklilikte, sosyal konutlar ve öteki sosyal uygulamalarda yapılanlar şimdi de eğitimde başlatılıyor. Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere, YÖK başkanı ve üniversite rektörlerinin değişmesiyle sorun çözülüyor.

Kapitalizm bir anlamda yüz eli-iki yüz yıl öncesinin vahşi kapitalizmine dönüşüyor! Bunları uygulayanlar da bu coğrafya üzerindeki büyük sermaye sahipleri ve büyük toprak ağası sınıftandırlardır. Emperyalizmin yerli

işbirlikçileri aracılığıyla bu kurumu hangi kaynakla finanse ettiğini özetle görmüş-öğdük. Oysaki günümüzde üniversitelerin önemi ve yüklenmiş oldukları misyonun ne olduğuna değinmiştik (Bunlar akademik, bilimsel gelişme, deney laboratuvarlarının geliştirilmesi). Yani gerçek misyonunun klasik tanımı budur.

Fakat büyük sermaye sahipleri, YÖK'ün organizasyonunu neoliberal politikaları endekslemiş durumda. Özerk bir yapıdan uzak, 12 Eylül 1980 AFC'si sonrası sivil tamamen askeri kışlaya dönüş-

türülmüş, mevcut hakların çoğu tırpanlanmış ya da gasp edilmiştir. En küçük hak arama eylemlerine karşı set oluşturulmuş; araştırma-incelemeye ve sistem karşıtı gelişmelere karşı müsemma gösterilmemiştir. Öğrenciler, disiplin soruşturmaları, uzaklaştırmalar, tutuklamalar gibi antidemokratik uygulamalarla karşı karşıya bırakılmıştır.

Yerli işbirlikçiler ve büyük sermaye sahipleri, yıllardır YÖK uygulamaları ile saltanatlarını sürdürüyorlar. Kurum içinde yuvalanmış kimi kafatasçılar, öğretim görevlisi ve bilim adamı (!), bilim üretmekle değil, başka türlü yaptırım ve baskı araçları üretmekle meşguldürler. YÖK ve AKP yandaşları (ki her hükümette olan) aynı vaazları veriyor, fakat bunun ötesine geçmek için bir adım atmıyor. AKP'nin sözde YÖK ve yasalarını aratmayacak "İmam Hatipler ve benzeri olanaklar sağlayacağız" ya da "üniversiteleri

ceberut YÖK'ten kurtarıyoruz, meslek liselerine yapılan haksızlığı ortadan kaldırıyoruz" şeklindeki demagogik söylemlerinin altında siyasi kurumsallaşma yatmaktadır. "Biz kimsenin arka bahçesi değiliz" türündeki söylemler, YÖK içerisinde yaşanan gerçeklerin çok uzagında bir söylemdir.

AKP hükümeti de çok iyi biliyor ki faşizmin hüküm sürdüğü bir ülkede; demokrasiden, insan

hak ve özgürlüklerinden, özgür düşünceden ve düşünsel üretimden bahsetmek onun yaşam biçimine, faşist karakterine ve doğasına aykırıdır. AKP de evrensel temelde bütün bunların olmasını teoride söylüyor; ama kapalı kapılar arkasında, sus-pus kaldığı gibi gizli anayasaya imza koyuyor. Sosyal alandaki konumumuz hakkında bakıldığında, üniversiteli öğrenci gençlik geliyor. En küçük bir hak aramada, talepte bulunmada, fikir yürütmede; "Bunlar vatan haini, bu ülkeyi bölen-parçalayan teröristler" gibi etiketler vurularak asker-polis copuyla zaptu rap altına alınmış biat bir kişilik (tek tip bir kişilik, düşünmeyen, üretmeyen vs.) yaratmaktadır -ki egemen ideoloji de bunu emrediyor(!)-. Hal böyle olunca da o genç, dinamik, enerjik gençlik, ne yazık ki sistemin boyunduruğu altında kalmakta, gündelik yaşamın dar manşeti içinde sosyal-siyasal gelişmeleri yorumlanmanın ve analiz etmenin çok gerisinde, sıradan bilgi aktaran gençlik protipi ortaya çıkmaktadır. Bir televizyon programında, faşist cuntanın mimarı Kenan Evren'i alkışlayan gençlik buna en çarpıcı örnektir.

Gençliğin durumu vahim ve hiç de iç açıcı değildir. Olaylara ve olgulara karşı duyarsız ve kapalı dahası "Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın" zihniyetiyle sarmalanmış durumdadır. Emperyalist-kapitalistler arasındaki rekabet, bizim gibi yarı feodal- yarı sömürge ülkelerde birçok alanda olduğu gibi bilim ve teknikte, her türlü teknolojik üretimde, farklı biçim ve uygulamalarla sürüyor. Üniversiteler de bilimsel ve deneysel laboratuvar ortamından

uzak, kapitalist rekabetin hüküm sürdüğü kurumlar haline gelmiştir. Egemen sınıflar için aşırı kar ve rant kapısı haline almıştır.

Bugüne kadar YÖK ve (üniversite sorunu, üzerine yapılmak istenen tartışmalarda bilinçli bir şekilde, özünden ve içeriğinden sapılarak; laik-anti laik tartışmasıyla kısır bir döngü içine sokulmuştur. YÖK'le ilgili bugüne kadar hazırlanmış yasa tasarıları, geçmiş hükümet(ler) döneminde olduğu gibi her defasında bir türlü özüne inilmeyen "82 anayasasının" YÖK'e sağladığı faydalar, ancak kıydan, kaynık polemikler de hem YÖK erkanının hem de AKP hükümetinin işine yaramaktadır.

Mevcut sistem ve iktidar durumu böyleyken; devrimci durumun varlığı ne alemde? Ne yazık ki devrimci durumun varlığı ve hareketin etki gücü istenilenin çok gerisinde. Görüldüğü gibi objektif koşullar, güçlü anti faşist, anti emperyalist hareketler için uygunken; subjektif koşullar yani örgütlü güçler, kurumlarıyla böylesi bir birlik-teliği ve ortak hareketi yapmanın çok uzağındalar. Bu, örgütlenmeler açısından ele alınıp sorgulanması gereken meselelerin başında gelen bir durumdur. Sorunun kapsamı itibari ile önemliyken birçok alanda ve örgütlenmelerde olduğu gibi en çok göze çarpan durumlardan biri; kullanılan araçların değişen nesnel koşullar gözetilmeksizin, klasik şekliyle ele alındığı ve işlevsiz kaldığı gerçeğidir.

Bu türden ve bu yönlü politikaların çok basit ele alınıp meyve vermesini beklemek yanlıştır. Bu tarz politikalar temelinde gelişen

pratikler, ne yazık ki halktan uzaklaşmayı ve kopmayı beraberinde getirir. Nesnel durumun gerisindeki "sağ" politikayla, ilerisindeki "sol" politika terk edilip; ihtiyaçlara uygun olanın bulunup tercih edilmesi gerekmektedir. Sorun direnilip, direnilmemesi ya da günü kurtarma sorunu da değildir, olmamalı da. Direniş geleneğinin Türkiye-Kuzey Kürdistan devrimcilerinin devrim yolundaki pratikleriyle örülü, birçok örneği var. Sorun, devrimci-komünist çığat ve yapıların, güçlü bir politik güç olarak halkla beraber hareket etmesidir. Bütün engeller ve sorunlar sistemden bağımsız değildir ve sorun hükümet değil, sistem sorunudur ve ancak doğru bir politikayla aşılr. Sonuç olarak toplumun ve öğrenci gençliğin gelişmesi, bilimle donanması için üniversitelerin özerk bir yapıda olması gerekir. Aksi yönde gençlik, yani öğrenci gençlik olmadan üniversite neden olsun ki? Bu yüzden diyoruz ki: Paran kadar eğitim-öğretim zihniyetine odaklanmış YÖK'ün kalkması gerekir! □

ÖZLEM AYDIN

ELBİSTAN E TİPİ CEZAEVİ B-2

'Son kez baktın
 kara gözlerine
 Son kez ve ilk kezmiş gibi
 Siktin yumruğuma
 Minik yumruğun olsun diye
 Kalp atışın senin olsun
 İsyan tarihinin çocuğu
 Seyh Sait güllüğümsün sen
 Bilirsin Enes'im
 Bir de namlı güllüğümlerin
 Sıcak sevgisi Abdullah'im
 Beşikteki 38 isyanın Fatih
 Siz Amed diyarında
 Ben de sizin yüreğinizde
 Sizin kara gözlerinizde
 Yanarın usul usul...
 Bilirsiniz çocuklar
 Bilirsiniz
 Vatanı:Jığın kana belenmiş
 Vatanlı yürekleri, bilirsiniz
 Siz de önce inkar
 Sonra imha edildiniz
 Siz de tarihinizin
 isyan sayfasında yerinizi aldınız!
 Sizden sonra,
 Ki sizden önce de böyleydi,
 Kasıtlı kalemler erili-dışılı hem de
 Mürekkep yerine kan damlatan
 Yazılar düktürdüler.
 Bilirsiniz siz de
 Vicdan artık çizimlerde
 Onlar içti insanlık ise çölgün satıldı.
 Ama kara gözülerim
 Bu tarihi satıldıklar değil
 Direnenler yazarmış,
 Öyleyse elimizdeki taşınmaz
 Yüreğinizdeki kurşununuzdur
 Gelecek...
 Yemdiniz öldünüz
 Kara güllüler
 Yemininiz!
 Hesap günü yemininiz!

13.04.2006

Sevgili canlar,

Hepinizi Nisan sıcaklığı ve Nisan güneşimizin insanlığa sunduğu o dirençli bereketle sıcacık kucaklayayım öncelikle. Dayanışmanın, kardeşliğin en güzel örneği İlyas'ımız....

Bizim kardeşliğimiz elbette sınıfa daırdır ve sınıf kardeşliğidir bilirsiniz. Aslında sizlere şiirle merhaba demiştim. Diyarbekir'in dirençli tarihine düşen cemrelerimiz içindi bu şiir. İsim isim saymakla bitmez ve bitmeyecek olanlarımız için...

Kara gözlü, isyan duruşlu Eneslerimiz, Fatihlerimiz, Abdullahlarımız, İsmailerlerimiz, Mahsunlarımız... Dedim ya saymakla bitmeyen tarih serüvençilerimiz.

Sevgili yaremler,

Bizler tarih boyu bu katliamcılığı duyduk ninelerimizden, dedelerimizden ki bazen de tanıştık olduk. Biliriz, analarımızın karnında süngü ile dağlanan bebeği, çığılığı sadece ve sadece bize dair saklı kaldı. Kundaktaki kaç bebemin boğulduğunu, analarımızın o vefalı yüreklerini bizleştiren nasıl da yavrusunu bütüne feda ettiğini, kundakta nefessiz bıraktığını... Öyle ya dar günün koşulunda, hem de faşizmin darlaştırdığı o kara gün öyle gerekiyordu.

Bugün analarımız çocuklarını yarına, vatanlılığa, inkara, imhaya karşı feda etmekte. Kendileri zaten en öndeyken "Bütün çocuklarımı bu uğurda feda etmeye hazırım" diyen sevdalı bir ana yüreği... Enesimiz'in, Mahsunumuz'un, Abdullah, Fatih, İsmail... Ararat duruşlu anaları(mız)dır onlar. Fırat, Dicle misali emzirdikleri yavrularını ülkesine feda edecek kadar çok sevenlerimizdir onlar.

Bir de insana, sevdaya, davaya, çocuklara, yaralı Kürt halkına düşmanlaşmış, düşmanlaştıkça saldırganlaşan egemenler ve onların yalağı olan medya... Sahi 'ifade özgürlüğü', 'demokratikleşme' denen şey "kadın da çocuk da olsa gereken yapılacaktır" ya da alt yapısı inkar üst yapısı imha mıdır? Basın özgürlüğü denince kafasına sıkılan kurşunla İlyas Aktaş'ı mı hatırlayacağız? Biz doyduk artık altı demokrasi üstü faşizm olan bu şarlatanlığa.

Hepinize sıranın geleceğini söylemeye gerek var mı? Bu yazıyı Özgür Düşün'de okuyan birisi ve ya birileri ellerini vicdanlarına koyup gerçekleri, en azından vicdan denen şeyi cüzdandan çıkarıp önelere koyabilirler.

Kalemlerinizden kan damlıyor, insan o yazıları okurken veya haber izlerken ister istemez engellenemez bir öfkeye kapılıyor.

Ahlaklarını meslek edinmiş ve hatta ne yazık ki o köle kafanız bile üç kuruşluk etmiş ve bir işe yaramasa da satmışsınız.

Bu ülkede insanlar hala ölüm oruçlarında ölmekte, avukat ölüm orucuna başlamakta ve 'adaletin' keferesinin gözü önünde dövülmekte. Çocuklar öfür, gazeteci öldürülür. Kimin umurunda mı diyorsunuz? Ama sıra size de gelecek!

Sevgili Özgür Düşün çalışanları bu yazıyı komprador burjuvazinin yalaklarından herhangi birine de yazabilirdim. Ama o kanlı ellerinin mektubuma değmesini istemediğim için, direk siz değerli, namuslu basın emekçilerine yazmak istedim. Sözüm burjuvazinin ve egemenlerin yalağı olan medyayadır ve bir şey daha onlara: Kendinizi patronlarınıza hibe edenler sizlersiniz! Kimin kimi kullandığını herkes gayet iyi bilmekte. "Çocukları kim kullanıyor? Ne adına? PKK çocukları kullanıyor" gibi binlerce hurafe. Sahi beyinleriniz mi sulandı? Böylesi bir pervasızlığa pes denmez de ne denir? Siz önce sizleri kullananları yazınız. Çocuklarınıza hakaret etme hakkını size kim veriyor? Biz isyan tarihinin çocuklarıyız ve kendimizi kullandırtmayacak kadar onurluyuz. Satılık ve kullanılmış olan sizlersiniz! Türker Alkan'ın yazılarını

okuyup kusan oldu mu bilemem; ama ben maalesef kendime hakim olamadım.

Keza çocuklarınıza ölümü reva görenlere, akıl veren akılsızlara söyleyeceğim tek bir şey var: Umarım o çok güvendiğiniz devlet babanız aynı acıyı siz yalaklara da yaşatır!

Ateşin düştüğü yerin yakıcılığını belki ilklerinizde hissedersiniz.

Sevgili Özgür Düşün çalışanları, son olarak İlyas için kısa bir şiir:

*"mavzerini sevdalara dair çat
kaşlarını sevdaya düşman
rüküşlük maymunu
sosyete bozuntularına
isyanını Enes bebenin
yüreğinin yanına kat
cürümüş, köhnemişlere inat
sevdanı ala gözlü keklige ver ki
isyan deyi konuşulsun
bilirsin utanır kendinden
insandan
keklük soyu diye!
Tililini Nisan güneşinin amansız
Fırtınasına ekle
Ekle ki
Amed dile gelsin
Ekle ki Dersim dile gelsin
Nisan dirençliler
Nisan güneşliler halaya dursun
Sevdan Dicle- Fırat
Boylarında boy versin
Çiğlık olup dile gelsin
Gerillanın gez gözünde nişan olsun
Sevdaya dair ne varsa
O ısl ısl gözlerinde
Halaya dursun*

Sen İlyas'ımızdın..

Amed'den sıcak bir selamsın bize

Selamsın Nisan güneşine

Selamsın Mercan'a

Sevdan mavzerimizin

Gezinde sırlıdır artık...."

Sevgili Özgür Düşün yareleri ve okuyucuları,

Biliyorum böyle bir yazıyı Özgür Düşün'e göndermemi garipseyeceksiniz, ama dediğim gibi onların elleri değmesin. Ben şimdilik bitiriyorum. Sizlere de İlyas'a sıcak sevgimi ve selamlarımı iletiyorum. Başarılar dilerim.

Arkadaşların da sizlere sevgi ve selamları var. ☐

17 KIZIL GÜLE

17 can
 17 barikat
 17 devrimci
 İnsanlığın kurtuluşu için kendini bu davaya
 adayan
 17 PARTİZAN
 Gecenin sessizliğinde
 yürüdüler Mercan
 dağlarına
 İyi bir gelecek için
 Ben, sen, biz için
 Halkımız için
 Yürüdüler...
 Durmak yoktu
 İnançları
 vardı, umutları, sevinçleri...
 Bu davaya baş
 koymuşlardı
 Nice işkencelerden, baskınlardan, ölüm
 oruçlarından
 çıkıp gelmişlerdi
 Kışın zemheri soğuşunda Yel
 Dağı'ndan
 yürüyüp gelmişlerdi
 Ölümden korkmuyorlardı
 Çünkü ölüm onlara komik
 geliyordu
 Onlar onurlu ve büyük bir davaya
 Bitmeyen bir kavgaya,
 baş koymuşlardı.

Tarih 17 Haziran
 gösterdiğinde
 17 canımız düşmüştü
 toprağa
 Yükselmmişti çığlık sesleri
 Mercanlardan
 Analar ağı yakıyordu
 Mercan dağları utanıyordu kendinden
 Mercan Mercan olalı böyle zalimlik
 görmemişti
 Giderken bağlanmışlardı
 birbirlerine
 Yoldaş sıcaklığıyla 17
 PARTİZAN

Yenilmek yoktu zulme karşı
 Biz ölse de bu kavga
 sürecek
 Bu davayı sürdürecekler
 "Siz bizi bitiremezsiniz
 Çünkü biz halkız"
 şairıyla güneşe
 gömüldüler
 Güle güle yoldaşlar
 Gözünüz arkada
 kalmasın...

Öykü

DAĞLARIN BAŞINDAYIM ÖZGÜRLÜK DÜŞÜNDEYİM

Sessizliği bozan adımlar umuda ve özgürlüğe giden izi ardında bırakarak ilerliyordu. Bu adımlar kendinden önceki adımların sonucuydu, kendisinden sonrakilerin ise nedeni olacaktı. Bu çeliğin aldığı suyu unutmadığını yine kanıtliyordu eski dostu, doğumuna ev sahipliği yaptığı heybetli dağlara... Rüzgarda sallanan yaprak sesleriyle, kuşların ötüşüyle, deredeki suyun coşkusuyla yeni çocuklarını kabul etmenin memnuniyetini ve gururunu haykırmaya çalışıyordu sanki eski dost. Yıldızlar bu acemi yürüyüşün safliğini izlemek için birbiriyle yarış edercesine belirmeye başlıyorlardı. ...

Güneş batmış, hava karararak tüzereydi. Uzun bir yolculuk sonrası ormanın derinliklerine varmışlardı. Heyecanlı, yorgunluklarını bastırıyordu. Olası aksiliklerin atlatılmış olmasının rahatlığıyla, 'buluşma yerine geldik, burada bekleyeceğiz' dedi kurye. Biri kadın, beş yeni halk savaşçısı heyecan, sevinç, gurur, coşku, neşeyle sarmalanmış ruh haliyle malzemelerini bıraktılar. Etrafı ağaçlarla çevrili hafifçe çukur

yerde çember kurarak oturdular. Meşe kokulu rüzgar terlemiş tenlerine ılık bir his vererek vuruyordu. Beş yürek bütün farklılıklarıyla halk olmanın bütününe sergileyerek; bunun onurunu en üst düzeyde yaşamının son adımlarını atmışlardı.

Kendilerine ve geçmişlerine dair hiç bir bilgiyi birbirleriyle paylaşamadıkları için konuşacak konu bulmakta zorlanıyorlardı. Gazetelerden, dergilerden ve kitaplardan tanıdıkları gerilla ve gerilla yaşamı hakkında kafalarındaki yüzlerce soru, merak dolu gözlerine yansıyor. Yaşı diğerlerinden daha küçük olan Umut, lise son sınıf öğrencisiyken gerillaya katılmaya karar vererek gelmişti buralara. Yoksul gecekondulu mahallesinde, mücadeleyle tanışmasını sağlayan Özgür abisinin şehit düşmesinin büyük etkisi vardı bu kararında. "Senin silahını devralmaya geldim işte" dedi içinden; tebessüm kaplamıştı yüzünü. Yaşına göre korkusuz, atılgan ve inatçı kişiliğiyle, kendi yaş gurubundan arkadaşları içinde hemen fark edilmesini sağladı.

Sırtını ağaçlara dayayarak oturan Özlem, çevresine derin gözlerle bakındı. Nazım'ım "yasamak bir ağaç gibi tek ve hur, bir orman gibi kardeşçesine" dizelerini düşünürken; "hürriyetin ve kardeşliğin ülkemizde boy vereceği ilk alanlar buralar olacak" dedi kendi kendine. Kuracakları kızıl siyasi iktidar dönemlerindeki silahlandırılmış halk yığınlarına benzetti; boy boy, renk renk ağaçları.

İnan, sessizliğin verdiği sıkıntıyla bıyıklarıyla oynuyor, meraklı gözleriyle silah arkadaşlarını tanımaya çalışıyordu. Aynı tekstil atölyesinde birlikte çalıştığı mahalle ve çocukluk arkadaşı Devrim'le birlikte çıkmışlardı bu umut yolculuğuna. Devrim'le aralarındaki ilişkiyi etrafa sezdirmemeye çalışırken kirdiği pot aklına geldi, güldü kendi kendine. Kurnazca bir hamleyle durumu idare etmiş, yoldaşlarına çaktırmamıştı durumu. O andan beri de hemen hemen hiç konuşmamıştı. Devrim göz ucuyla İnan'a baktı "bunu böyle sessiz göreceğim hiç akluma gelmezdi" diye içinden geçirdi. Onunla birlik-

te diğer arkadaşlarının da gecikmeden duyduğu sıkıntılı havayı sezindi. Kısık ve çekingen bir sesle, "yoldaşlar biraz gecikti galiba" dedi kuryeye dönerek. Kurye, bu gibi kısa gecikmelerin olabileceğini önceki tecrübelerinden biliyordu. Gayet sakin ve kendinden emin bir sesle, "endişe etmeyin, birazdan gelirler. Anlıyorum silaha olan hasretinizi. Biraz dişinizi sıkın canım siz de" diyerek sıkıntılı havayı dağıtmaya çalıştı. Herkes birbirine bakarak gülümse-di. "İnsanlığın binlerce yıllık hasretidir içimizi kemiren, o yüzdendir acelemiz" dedi Özlem. Hepsini baştan aşağıya saran coşku ve cesareti sevinçle ve gururla izledi kurye.

Sempatik, samimi ve rahat tavırlarıyla dikkat çeken Barış, başını hafifçe beliren yıldızlara kaldırarak "Dağların başındayım, özgürlük düşündeyim" dedi. "Tüm düşlerimizi gerçekleştireceğiz kirvem" diyerek sohbeti dahil oldu Devrim. Muzip bir kişiliği olan İnan'ın aklından Muzaffer Oruçoğlu'nun 'Çıplak ve Özgür' kitabından özgürlük üzerine bir

alıntı yapmak geçti, cesaret edemedi. Yoldaşlarını onaylar şekilde kafasını sallayarak gülümsedi.

Yıldızların belirginliği, karanlığın artmasıyla daha bir ortaya çıkıyordu. Gökyüzünü izleyen Barış, "Hepimiz birer yıldızız, parlaklığımız bizi çevreleyen karanlığa inat artıyor, onun karanlığından alıyoruz gücümüzü. Karanlığı parçalayarak kendi parlaklığımızı yok etmeye çalışıyoruz aslında, düşmanla birlikte kendimizi de yok etmenin savaşındayız. Onlar zayıflayarak biz ise güçlenerek ilerliyoruz; yok olarak, yeni varoluşlara..." diye içinden geçirdi. Sonra, "Acaba komünizmde Barış adında çocuklar olacak mı" diye kendi kendine sordu. Tam bu sırada kuş ötüşünü andıran sese yöneltti bakışlarını diğerleri gibi. Kuryenin de benzer bir ses çıkararak cevap vermesinden sonra "Geldiler galiba, siz bekleyin. Birkaç dakika sonra dönerim" demesi heyecanı doğru çıkarmıştı.

Özlem'in ayağa kalkmasını diğerleri izledi. Yan yana gelerek sesin geldiği tarafa yöneldiler. Böylesi anların tek tarifi bir çift gözde gösterir kendini. Bilinçlerin, yüreklerin aynası bir çift gözde... Pırıl pırıldı umutla, sevdıyla dolu gözleri...

Birkaç dakika sonra uzun boylu, boynunda Filistin puşisi ve omzundaki tüfeği ile yüzü karanlıkta pek seçilmeyen biriyle geldi kurye. Gelen birlik komutanı Şahin'di. "Hoş geldiniz yoldaşlar", diyerek gelenleri kucakladı, öptü. Ardından Güler ve Kazım geldi. Selamlaşmalar, hoş geldinler ve sarılmalar... Sonrasında konaklama yerine hareket ettiler.

Diğer öğrencilerin gitmesiyle birlikte evde sadece ikisi kalmıştı. Bulaşıkları yıkayarak; yeni bir demlik çay koydular. Sigara durumunu kontrol ettiler; yetmeyeceğine karar verdiler. Bu gece uzun sürecekti ve önemli konular vardı konuşulacak. Yılmaz sigara almak için bakkala giderken; Halil ortalığa çekidüzen vermeye koyuldu. Teybe Ahmet Arif'in şiir kasetini koydu önce, daha sonra "Sıralamayı bozmayalım, ilerleyen saatlere daha uygun düşer" diyerek kasedi çıkardı. Grup Yorum'un Sıyrılıp Gelen kasetini taktı. "Ben gelenekçi bir adamım" diye içinden geçirdi. Gelenekçilik ve yenilikçilik üzerine kendi kendine tartışırken; mutfaktan bardakları, şekeri ve çayı getirdi. Yere oturarak sırtını kanepeye dayadı. Sigarasını yaktı, gün boyu düşündüğü Barış tekrar aklına geldi, daha bir derin çekti sigarasını. Sevinç, coşku ve burukluk kokan sesiyle, "Sigarasını yakmış gökyüzünü izliyordur kesin" dedi kendi kendine. O

sırada Yılmaz kapıyı açtı içeriye girdi, elindeki siyah torbayı göstererek "Bu gecenin yükü birasız kalkmaz, dolaba koyayım da çaydan sonra içeriz" dedi. Mutfığa giderek biraları dolaba yerleştirdi. "Rakı şişesinde balık olmak isteyen Orhan Veli'ye hak veriyorum bazen... üç beş saniye hafızan olur, ne içtiğini de bilmezsin ama..." dedi giderken.

Halil, "İnsanın bir şeylerden değil, kendisinden kaçmasının yoludur; sarhoş olma ve hafızasını silme isteğinin, balık olma arzusunun arayışı" diye karşılık verdi.

Yılmaz: "İnsanlar hatırlamak istemedikleri o kadar çok şey yaşad, yaşıyor ki... ama böyle şeylerin tekrarlanmaması için unutmamak, unutturulmaya çalışılmasına direnmek gerektiğini, hafızaları diri tutmak gerektiğini anlayarak bir gün, insanlığın unutmak için değil, hatırlamak ve keyiflenmek için içeceği günler şerefine çaylarımızı doldur da içelim".

Çaylarını doldurup birer sigara yaktılar. Halil, "Bugünkü arkadaşlar yeni ilişkiler galiba, hiç bahsetmedin" diye sordu. Yılmaz: "Evet yeniler, üç gün önce tanıştık, topluluğun film gösterimine gelmişlerdi. Okulda görüyordum bu arkadaşları, birkaç siyasetin 'ablukasındalardı' her yeni gelen demokrat, duyarlı öğrenci gibi. O yüzden pastadan bir dilim alma sırasına girmeyi tercih etmedik". Halil, "Şimdi de pastayı size ikram etmeye mi geldiler" dedi gülümseyerek. Yılmaz, "Aslında bizi tanıyorlarmış, biraz çekinmişler bizimle sohbet etmeye. Ağır ağabeyler diyorlarmış bize kendi aralarında. Etkinlik sonrası diğer yoldaşların işleri vardı, onlar çıktılar biz de kantinde çay içmeye karar verdik. Genel bir tanışma sonrası bize, diğer siyasetlerle aramızdaki farklara ilişkin klasik sorular sormaya başladılar. Ben de kısa, öz konuşmalarla sorularına cevap verdikten sonra, 'kurup araştırın, inceleyin bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olmamak gerekli' dedim. 'Acele etmeyin dediğim bu süreci işlettikten sonra karar verirsiniz, hem sizin için hem de dahil olacağımız kolektif için daha hayırlı olur' dedim."

Halil, "Ne söylediler bunların üzerine, tepkileri ne oldu?". Yılmaz, "Genellikle dinliyor ve onaylar tarzda şeyler söylüyorlardı, 'ağır ağabey' tedirginliklerini attılar kısa zamanda, epey rahatladılar. Neyse, daha sonra bir kaç temel kitap önerdim, bu konularda bizden yardım isterlerse yardımcı olabileceğimizi söyledim. Bizi tanımak istiyorlarsa yayımlarımızı takip etmelerini, gelip bizimle her zaman konuşabileceklerini, yine isterlerse birlikte bir okuma programı çıkarabileceğimizi söyledim". Halil, "Görüntüğe göre kabul etmişler". Yılmaz, "Evet, kabul ettiler. Her za-

man söylediğimiz gibi kitle ilişkisinde temel şey güven unsurudur. Güven üzerine kurulu ilişkiye diğer tarafın da iradesini dahil etmesini sağlarsan olması gereken ilişkiyi yakalamış olursun”.

Halil, “Kitlelerden öğrenmeyi bilmek, onların öğretmeni olmadan öğrencisi olmayı bilmek lazım. Her şeyi ben bilirim yaklaşımıyla karşı tarafa bir şeyleri dikta etmek, zoraki kabul ettirmeye çalışmak olmaz. Tabii ki ikna etmeye çalışırız; ama biraz da gönüllü olmalılar”.

Yılmaz, “Tam da bu konudaki serzenişlerinden bahsettiler. Diğer siyasetlerin yoğun ilgisini bizde görmediklerinden dolayı memnuniyetlerini dile getirdiler. Birkaç arkadaşlarının da bu yoğun ilgiden dolayı uzaklaştıklarını, kendilerinin de zaman zaman sıkıldıklarını söylediler. Masalarında hiç yalnız oturmadıklarını, birinin gelip birinin gittiğini, sıkça akşam yemeklerine falan davet edildiklerini söylediler”. Halil, “Eee bu eleştiriler sonrası sen nasıl davet ettin aksam yemeğine merak ettim? Epey de masraflı bir yemektir; ama güzeldi yani, hakkını yemeyim”. Yılmaz, “Ben de bu eleştirilerin birçok kişiden geldiğini, bu sürecin daha önce de yaşandığını, onlara özel bir durum olmadığını söyledim. Kendi yaşadığım süreçten bahsettim. Daha sonra bu eleştirilerini arkadaşlarla mutlaka paylaşmaları gerektiğini, gördükleri eksikliklerin ve yanlışların onlarla tartışılarak doğrunun bulunabileceğini, bu konuda onlara önemli işler düştüğünü söyledim. Olması gereken ilişki tarzı üzerine konuştuk. Daha sonra derse çıktılar. Öğlen arası yanına gelip; akşam müsait olup olmadığını, yemeğe gelmek istediklerini; ama malzemeleri kendilerinin alacağını ve yemeği de kendilerinin yapacağını şart koştular, ben de büyük bir memnuniyetle kabul ettim. Onlar ayrıldıktan sonra karanlıkta en ufak bir kıvılcımın bile kendini göstereceğini düşündüm”.

Halil, “Bugüne kadar sürdürdüğümüz bu ilişki tarzında ısrarcı olmalıyız. Bazı zamanlar abartıya kaçıp; kitle ile aramıza gereksiz mesafeler koyduğumuz da oluyor. Bu da süreci uzatıyor ve bu arada bazı ilişkiler de örgütsüz yaşamı bir seçenek olarak algılıyor. Böylece buldukları konumu meşrulaştırmalarına zemin hazırlamış oluyoruz istemeden. Bu konuda eleştirilerimizin de yer aldığı bir yazı hazırlarsak iyi olur. Çevre ilişkileri geliyor; ama kolektife dahil etmekte genel bir atıllık var. Bu konuya özel bir yer ayıralım yazıda”. Yılmaz, “Evet haklısın. Eleştirdiğimiz 'kafa-kol' ilişkilerine düşmemek gerekiyor. Böyle bir eksiklik yaşamıyor”.

Yılmaz bir sigara daha yaktı, bir fırt çektikten

sonra; “Bu arkadaşlar üzerinde ayrı bir özen göstermek gerekli, birinci neden ikisinin de Alevi ve Kürt olmaması, diğeri ve daha önemlisi üçünün de bayan olması”.

Halil, “Evet, doğru. Kader’in mezun olmasından sonra hiç bayan yoldaşımız olmadı. Gerçi garibim o da bizden pek farklı sayılmazdı; ama hiç olmazsa sakalı olmayan biri vardı” dedi gülerek. Yılmaz, “Gerçekten ya! Hepimiz tomadan çıkmış gibi sakallı, kasketli, sigara ve çayla beslenen, sakın konuşan buz gibi adamlarız. Nerede yüz çiçek yüz fikir?” dedi. Halil, “Niye canım Spesifik Cuma var, onu unuttun” dedi, gelecek eseriye zemin hazırlayarak. Yılmaz, “Kardeş o torna bozukken çıkmış, Mao'nun da hesap edemediği yüz birinci çiçektir o” dedi ve kahkahalarla güldüler.

Cuma'nın kulağını çınlatır birkaç anıyla neşeleri iyiden iyiye yerine geldi. Gülmeler sonrası Halil, “Neyse hadi biz işimize bakalım, bu kadar gülmek yeter! Karnum ağrıdı ya!” dedi. Yılmaz, “Tamam. Çay soğumuş, ısıtayım. Şu küllüğü de uzat dökeyim. Sen de pencereyi aç da biraz hava alsın içerisi, ciğerlerimiz oksijene yabancılaşacak” diye karşılık verdi.

Yılmaz musluğa giderken Halil pencereyi araladı, her zamanki titizliği ile minderleri düzeltti. Kalem kağıdı eline alıp başa notlarla gündem maddelerini yazdı. Yılmaz elinde çaydanlıkla geldi, oturdu. Gündem maddelerini gözden geçirip bir iki madde ekledikten sonra konuşmaya başladılar.

Tartışmalar uzadıkça, hararetlendikçe sigara tüketimi arttı, çay tükendi. Saat oldukça ilerlemişti, önemli konu başlıklarının olması, tartışmayı uzun tutmalarına neden olmuştu. Alınan kararlar tek tek gözden geçirilirken; Barış'la ilgili olan bölümde Halil, “Barış'ın kırsala çıkmasıyla polis bu ortadan kayboluşu görmesi uzun sürmeyecek, bu da bizim üzerimizde yoğunlaşacağı anlamına geliyor. Her zaman yaptığımız işlere devam etmeli, her hangi bir değişiklik çabasıyla dikkatleri üzerimize çekmemeliyiz. Bu aralar düzenli bir biçimde birbirimizden haberdar olalım, aksilik yaşanabilir. Bir diğer konu; yoldaşların Barış'ın ortadan kaybolmasıyla içine düşecekleri meraklı durum. Bunun önünün alınması gerekli. Gereksiz konuşmalar dedikodu boyutuna varabilir; sakıncalı bir duruma davetiye çıkarmayalım. Diğer taraftan Barış'ın görevlerini şimdilik biz devralalım; diğer arkadaş hazır olunca ona devrederiz. Derginin kültür-sanat sayfası için bir kaç yazı var elimizde; şimdilik idare eder. Daha sonra aramızda paylaşırız, düzene sokarız” dedi.

Diğer kararlar gözden geçirildi, tartışılmasını gerekli gördükleri konuları yoldaşlarına tekrar sunacaklarının kararını alarak toplantıyı bitirdiler.

Yılmaz çaydanlığı, bardakları, şekeri tepsiye dizerek mutfığa götürdü. O, bardakları yıkarken Halil de not tuttukları kağıtları yırtarak; tuvalete attı ve sifonu çekti. Odaya gidip cep telefonuna baktı; beş tane cevapsız arama vardı. Kız arkadaşı Sevda'dandı bunlar. "Çok ihmal ediyorum. Şu yoğunluğu atlattıktan sonra tiyatroya götürüp gönlünü alacağım" dedi. Ancak ödemeli arayabildi; cevap gelmedi. Geç olduğu için uyuduğunu düşündü. Elinde telefonla salona geldi. "Sevda aramış kaç defa duymamışız" dedi Halil. Yılmaz, "Haber vermedin mi?" diye sordu.

Halil, "Geç kalabileceğimi, belki de gelemeyeceğimi söylemiştim; ama yine de aramış" dedi. Ardından "Çok fedakar bir insan; anne sefkati var bu kız-

da" dedi. Yılmaz, "Hala seninle birlikte olması fedakarlığının en iyi göstergesi; ama çok ihmal etme. Birlikte daha fazla zaman geçirmeye çalış. Ortak bir şeyler üretmezseniz bu duruma fedakarlığın direnebileceğini sanmıyorum" diyerek hafif gülümsedi yoldaşına. Halil, "Sanki durumu bilmiyormuş gibi konuşma sen de. Vakit ayıramıyoruz işte. Ben de biliyorum; ama ancak bu kadar oluyor" dedi sitemkar bir sesle. Yılmaz soğuk biralari getirmiş içmeye başlamıştı bile. "Ben sana demiştim bugünün ağırlığı birasız kalkmaz diye. Al, yavaş iç sadece iki tane var" dedi Yılmaz. Birer sigara daha yakarak biralardan birer yudum aldılar. Halil, "Acaba İbo'yla Muzo hiç beraber içmişler midir? Ne konuşmuşlardır acaba? Muzo'yla içmek de aynı zevkli olurdu". Yılmaz, "Onu bilemem, ama Muzo'nun içmesine pek gerek yok. İçki saklı yönleri açığa çıkarır, cesareti artırır.

O'nun da buna ihtiyacı yok. Yarı feodal bir ülkede Çıplak ve Özgür'ü yazan adamın cesaretinden ve açık yürekliliğinden hiç bir şüphe duymam. Muzo hep sarhoş; kalbine ve bilincine zincir vurmayan biri. Gönül sarhoşu... "Halil, "Yeni bir gönül sarhoşu adayınız da Barış... Acaba ne yapıyordur şimdi?" diye iç geçirdi. Yılmaz, "Ne yapacak, sigarasını yakmış gökyüzünü izliyordur" diyerek gülümsedi. Halil kendi kendine güldü. Bu kadar birbirlerine benzemelerini ve bu kadar iyi tanımalarını, uzun yılların dostluğuna ve yoldaşlığına yordu. Memnun bir yüz ifadesiyle, keyifle birasını yudumladı. Gecenin ilerleyen saatlerinde Barış'la olan anılarını tazelediler. Sevinç, coşku, heyecan, umut egemen oldu odanın atmosferine. İkisi de bu duygu anıforunda son yudumlarını çekerek; biralarını bitirdiler.

Sabah erken kalkmaları gerekiyordu. Ahmet Arif'in kasetini koymuşlardı. Etrafı toparlayıp yataklarına girdiler. Sokak lambasının içeriye düşen ışığında, Ahmet Arif'in

'...Yaran derine gitmiş
Fitil tutmaz bilirim
Ama hesap dağlarlaydı
Umud dağlarla...'

dizelerini dinlerken Barış'la sınıksız kucaklaştıkları ve söylediği şu sözleri aklına geldi Halil'in: "Bilincime, yüreğime düşen ateşi dağlara taşıyarak; isyan ateşini ve umudu büyütme, özgürlük düşüme gidiyorum...".

Güneş gecenin karanlığını süpürerek; karşığı dağın ardından yeni bir günü müjdeleyerek doğuyordu. Meşe, çiçek ve toprak kokusunu cömertçe savuran rüzgar, dizginlerinden boşalmışçasına sorgusuz, sualsiz esiyordu. Tüm görkemi ve estetiğiyle kaya kartallarını, titrek bir çift tavşan gözü izliyordu. Bu ilişkide gücü ve hakimiyeti tartışılmaz görünen kaya kartalını var eden şey; titrek, korkak tavşandır. Yaşam kaynağıdır onun, gücünü ondan alır. Yok edemez tavşanı; onun yok olması, kaya kartalının sonunun başlangıcıdır. Tavşanın korkusunu yok etme cüretinde gizlidir düşmanın sonu. Bazen fedadır zafere mayası...

İşte bunun gibi binlerce savaşa, mücadeleye ev sahipliği yapan -yapıyor olan- dağlar, niteliksel olarak farklı bir savaşı da dahil etmişti bünyesine. Bu savaş doğanın bir kuralı, dilidir. Bizzat savaş, insanlığın ürünüydü ve yine ortadan kaldırılması onun sayesinde olacaktı. Binlerce yıllık sınıflı toplumun yasasıydı sınıf savaşını. Bu savaşların en son ve en ileri olanı, proletarya ve burjuvazi arasındaki sava-

şındı. Geleceğin altın çağını yaratacak olan mücadelelerin bu topraklardaki kardelenleri, yeni bir kavga gününe umutla uyanmışlardı. ..

Kuru yaprakların üzerine serilmiş çuvaldan oluşan yatağından kalkarak doğruldu Özlem. Üşümüş vücudunu, elleriyle ovarak ısıtmaya çalıştı. Gökyüzüne hiç bu kadar yakın uyanmamıştı. Gökyüzüne en yakın yerler özgürlüğe en yakın yerlerdir, diye düşünürken yeni doğan güneşin kızılığın takıldı gözleri. "Dünyayı, yaşamı var edecek diğer bir kızıl da bizim bayrağımızdır, proletaryanın kızıl bayrağı." diyerek doğruldu. Yatağını topladı. Gece karanlığında sesleriyle tanıştığı yoldaşlarının yüzlerini de daha net görmesinin sevinciyle hepsiyle tekrar kucaklaştı. Uzun zamandır çektiği hasretin acısını çıkarıncasına sınıksız ve sıcağık...

İlk defa gerillalarla birlikte uyumuş; onlarla birlikte uyanmışlardı. Silahlarını ve teçhizatlarını kuşanarak kahvaltı hazırlıklarına girişen kalabalıkta, acele halleriyle sabahın espi malzemelerini bolca sağlayan yeniler, gecenin her an biraz daha rahatlıyorlardı. Kafalarında oluşturmuş oldukları birçok tabu yavaş yavaş yıkılıyor, soru işaretleri yok oluyordu. Elinde keleş, yüzünde tebessüm olan insanlardı gerillalar. Her gün gördükleri, konuştukları insanlara bu kadar benzemeleri şaşırtıyordu onları. İlk gün aynı bir heyecan vardı hepsinin yüreğinde.

Devrim ve İnan aynı yatakta birlikte uyumuşlardı. Sabah kalkıp tuvalet ihtiyaçlarını gidermek üzere 'mayın tarlası'na Kazım'la birlikte gitmişlerdi. Bu mayın tarlasını ilk başta anlamamışlar, yoldaşlarının gülüşmelerine anlam verememişlerdi. Kazım'ın "Benim adımlarımı takip edin, mayınlara basmayın" sözleri üzerine, tedirgin ve dikkatli adımlarla onu takip ediyorlardı. Metin, "Yoldaş niye mayınları çıkarmıyorsunuz? Hem bizim için tehlikeli hem de çıkarıp kullanabiliriz" diye sorması üzerine Kazım, "Yoldaş bu tür mayınlar farklı bir kimyasal bileşime sahip. Çıkarılması ve imhası büyük ustalık ister; riskli ve tehlikelidir" dedi. Devrim ve İnan bu askeri bilgileri dikkatle dinlerken, Kazım'ın mayın örneğini göstermesi üzerine donakalarak birbirlerine baktılar. Sefer'in "Aynı zamanda koku etkililer" esprisıyla gülmeye başladılar.

Umud ve Özlem ateşi yakması için Güler'e yardım ediyorlardı. Duman çıkarmayan ateşin nasıl yakılacağını dikkatlice izlemeye koyuldular. Güler, odun parçalarını bir ızgara şeklinde üst üste dizdi. Tepe kısımları kesilmiş, piramitleri andıran odun yığınlarını üstten ateşleyerek yaktı. Her odun uzatışında Umud'un yeni bir soru sorması Güler'in oldukça

hoşuna gidiyordu. Bu cesur ve meraklı çocuğun verilen cevaplar karşısındaki ciddiyetle harmanlanmış saf duruşu, ona ilk geldiği günlerini hatırlatıyordu ve kendisine yapılan şakayı... Güler'in Kamil'e işaretiyle yenilere yapılacak olan ilk şakanın hazırlıkları başlamıştı, Umut, yaşının da kurbanıydı biraz. Kamil kablonun ucuna görünmeyecek şekilde sakladığı ev telefonunu, komün malzemelerinin yanındaki kutunun üzerine koydu. Ahizeyi yan tarafa bırakarak Umut'un yanına geldi, "Yoldaş yurtdışından yoldaşlar seni arıyorlar, hoş geldin demek istemişler" dedi ciddi bir yüz ifadesiyle. Umut şaşırıp, daha da heyecanlandı. Kamil'i süzdükten sonra dönerek; Güler'e baktı. Güler'in "Yurtdışından arıyorlarmış, acele et fazla yazmasın" demesi üzerine heyecanlı adımlarla telefona yöneldi. Ahizeyi kaldırarak "Alo" dedi, bir süre bekledi, yine "Alo" dedi, ses yoktu. Kamil'in "Yüksek sesle konuş, hatlar karışmış olabilir" demesi üzerine daha gür bir sesle ard arda, "Alo, alo, alo" diye seslendi ahizeden. Kamil kendini tutamayarak gülmeye başladı. Özlem de anlam verememişti bu gülmeye Umut gibi. Kamil'in telefonun kablosunu yerinden çıkararak "Faturayı ödememişiz, telefonumuzu kesmişler" demesi üzerine, gülüşmeler artarak sürdü. Umut, bir kaç saniye elinde ahizeyle kaldı, hala anlamamıştı durumu. Daha sonra çevrede telefon direğinin olmadığı aklıma geldi birden, dağın başındaydı. Mahcubiyet yüzünün kızarmasına neden olmuştu; zoraki gülmeye çalışıyordu. Güler yanına geldi ve sarılıp öptü, gönlünü aldı. Olayın şokunu üzerinden atan Umut da kahkahalarla gülmeye başlamıştı.

Barış gece oldukça geç uyumasına rağmen sabah en erken kalkanlardandı. Bereketli toprakları döşek, yıldızlarla gülümseyen gökyüzünü yorgan yaparak uyuduğu ilk gecesiydi onun da. Birlikte yattığı Serhan'la beraber, su getirmek için dereye inmişlerdi. Döndüklerinde ateş yakılmış, kara demlikte çay demlenmişti. Ateşin etrafına oturdular, yoldaş sıcaklığıyla demlenmiş çayın da tadı bir başka oluyordu. Kahvaltılarını yaptılar. Yenilerin gelişinin ayrı bir coşkusu, gururu hakimdi tüm birliğe. Yeniler kısa zamanda uyum sağlamayı başarmışlardı bile.

Kahvaltının sonlarına doğru birlik komutanı Şahin, yanında iki savaşçı ile birlikte köyden döndü. Yenilerle tekrar sınıksız kucaklaştılar. Güven veren ve sınıksız sesiyle "Nasılsınız yoldaşlar, ilk gecemiz nasıl geçti?" diye sordu. Konuştular bir süre. Daha sonra Şahin, komutan yardımcısı Güler'le özel bir görüşme yaptı. Yeni gelenler üzerine konuştular. Daha sonra Umut'u, Özlem'i, İnan'ı, Devrim'i ve Ba-

rış'ı da yanlarına çağırarak genel işleyiş hakkında bilgilendirme yaptılar. Birlik içinde kişilerin konumları ve bu konumların görev-yetkileri, siyasi ve askeri eğitimin nasıl yapılacağı, illegalite kuralları gibi birçok konudan ana hatlarıyla bahsetti Şahin ve "Bir çok şeyi pratik içinde daha iyi anlarsınız. Şimdilik bu kadar. Sızlerin soracağı veya ekleyeceği bir şey yoksa yeni kod isimlerinizi belirleyerek görüşmeyi sonlandıralım" dedi. Birkaç konu üzerine daha konuştular ve son olarak Şahin, "Yeni kod isimleriniz Cafer, Aydın, Okan, Berna ve Ökkeş..."

UMUT'larımız, ÖZLEM'lerimiz, ve İNAN'larımızı onlar. DEVRİM'imizin yiğit evlatları... BARIŞ dolu dünya için savaşarlardı onlar... Toprağa düşen kardelenlerimiz gibi tekrar filizlenerek boy vermişlerdi... □

Kitabın Adı: VAKAYINAME

Yazarı: MUSA ANTER

Sayfa Sayısı: 238

Anter'in çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan makalelerinin bir araya getirilmesiyle oluşan kitap, "Kürt sorununa" yaklaşım ve bir aydını yaşanan sorunlara karşı duruşunu ortaya koyması yönüyle dikkate değerdir.

"Yeni kuşaklar kitabımızın adından birşey anlamıyorlarsa haklılar. Nereden bilecekler ki vaka'nın olay, name'nin de mektup veya yazı olduğunu? Hele yi'nin ikisini birleştirerek 'olayın yazılışı' olacağını nereden bilsinler?"

Vakayiname'de Musa ANTER, 1987-1992 arasında meydana gelen olayları ve bu olaylara ilişkin düşüncelerini anlatıyor. Anter, kitabının adını şöyle açıklıyor: "Yeni kuşaklar kitabımızın adından bir şey anlamıyorlarsa haklılar. Nereden bilecekler ki vaka'nın olay name'nin de mektup veya yazı olduğunu? Hele yi'nin ikisini birleştirerek "olayın yazılışı" olacağını nereden bilsinler?"

Anter'in çeşitli gazete ve dergilerde yayınlanan makalelerinin bir araya getirilmesiyle oluşan kitap, "Kürt sorununa" yaklaşım ve bir

aydının yaşanan sorunlara karşı duruşunu ortaya koyması yönüyle dikkate değerdir. Anter, Kürtlerin yaşadığı sorunlara işaret ederken bir Kürt ve bir aydın olarak kendini yaşamdan soyutlamaz. Nasıl soyutlanabilir ki insan yaşamdan? Anter, insancıl duyarlılığını göstermiştir sadece...

Anter, geniş bir birikime sahiptir. Yazılarını okurken zaman içinde yolculuk yaparsınız. Dicle, Fırat ve Mezopotamya'nın o uçsuz bucaksız diyarları...İnsan ve sevda...ve inadına umut...Umut ve sevda yaralıdır bu coğrafyada.

İnsan yaralıdır dünyada ve çoğu zaman zulmün rengi hakimdir. Yaralı bir coğrafyanın, Mezopotamya'nın, Kürdistan'ın bin yıllardır ölümle dövülen düşüne dâirdir Anter'in yazıları. Bu coğrafyanın bin yıllardır akan gözyaşına uzanan bir el...

OHAL'le kendini gösteren "yasaklı" ölümlerden, bir sabah Diyarbakir'de Osmanlı zulmünde kafası vurulan altmış bin kişinin içinde buluruz kendimizi. Ağutlar, yaşlar Hammurabi'den "Kel Süleyman"a, "soydaşlarını" görmezden gelen Özal'a devam etmekte-

dir. Yasaklı ölümler, OHAL'ler...

Anter, ince ve akıcı üslubuyla bir ulusun bin yıllardır yaşadığı trajediyi anlatmaktadır. Değişen sadece "ölümün ve zulmün" çeşididir. Kafa kesilen, kılıçtan geçirilen günlerden; kimyasal silahla, ağır makineli tüfekli ölümlere evrilen günlere gelinmiştir. Uykuları bölen feryatlara savaş uçaklarının yankısıdır eklenen. Anter, uykuların ölümle boğulan bir halkın acısını yaşadığı dönemin zulümkarlarını hicvederek dile getirir. İnce bir zekanın ürünü olan yazılar, Kürtlerin tarihsel gelişimiyle yoğunlukla okuyucuya sunulmuştur.

Anter, kardeşlikten, eşitlikten ve adaletten yanadır. Kalem iktidar sahiplerini rahatsız ettiği için 1992'de silahlı saldırıya uğradı ve katledildi. Bin yıllardır inkardan gelinen bir ulusa Anter şahsında tekrar mesaj verilmiştir. Aydın olmanın ve hayatı savunmanın bedeli hep "ölümle" taçlandırılmıştır bizim gibi ülkelerde. Anter ve önceleri...Anter ve sonraları...Aradan on dört sene geçti. Ölümler, katliamlar tüm hızıyla devam ediyor. Mercan, Şemdinli, Diyarbakır... Anter, yaşanan zulme ve ölümlere şöyle tepki gösteriyordu yazılarında: "Genç olsaydım dağa çıkardım". Yetmiş altı yaşında bir aydına bunu söyleyen tarihsel ve siyasal olguları çok iyi anlamak gerekiyor. "Bunca zulüm ve ölüm yaşanırken ben barış istemiyorum. Bu anlayışla barış olmaz". Anter'den öğrenecek çok şey var. Yazdıkları tekrar tekrar doğruluğunu artaya koymaktadır. Katledilmesine en büyük neden bu duruştur. "Aydın" olarak geçinen isimlerin bu duruşun neresinde olduklara bakmamız yeterli olacaktır.

Anter katledildi, çünkü O; "Olmuyor sayın Kozakçıoğlu" di-

yerek şöyle sesleniyordu: " Behey beyefendi! 6-7 yıldır idare ettiğin 'olağanüstü bölge ' adındaki harp sahasında kim kalabilir? Şimdi size bir şey söyleyeyim mi Kozakçıoğlu; maval okumaya lüzüm yok. Eğer siz hakikaten Türkiye halklarına yardım etmek istiyorsanız, tasamızı tarağımızı toplayın ve çekin gidin. İsterseniz giderken yanınıza "cash" ettiğiniz köy korucularını da alın".

Anter katledildi, çünkü O; Kürtlere "verilen hakları" sadaka olarak tanımlıyor ve şöyle sesleniyordu: " Alparslan Türkeş, eğer Kürtler anadiliyle konuşursa, Türkiye parçalanacaktır diyor. Şimdi çok iyi tanıdığım Türkeş'e ne diyeyim? M.Akif Ersoy'un "Çanakkale şehitleri" adlı şiirinde geçen bir satır Türkeş'e havale etmek yerinde olur sanırım. "Tek dişi kalmış canavar". Devamla Kürtlerin kendi dilini konuşmasını sakıncalı gören Süleyman Demirel'in huyunu karasineğe benzeterek; "Sineği elli kere şuradan buradan kovarsın yine gelir sana konar. Sayın Süleyman bey, esasen yetmiş yıldır senin ve senden evvelkilerin adımı yanlıştır. Bu yüzden de ateşe sürüklenmişiz."

Anter katledildi, çünkü O; resmi ideolojiyi şöyle değerlendiriyordu: "9 Şubat 1991'de televizyonda iki sayın profesör, Türk Hukuk Tarihi hakkında ders veriyordu. Ben de hocaların televizyondaki derslerini dinledim. Hani eğer Kemalizm bir din olsaydı belki de şaşırıp girecektim. Meğer rahmetli neler yapmamış ki...Evvvela bugün Türkiye'yi Avrupa'nın da önüne geçiren kanunları sevdirtmiş. Tarih profesörü aldığı para oranında diğer inkılaplarımızı da övüyor. Ama hocalar bir şeyi unutuyordu. Bu kadar başarının sonucunda geldiğimiz

nokta işte bu toplumsal keşmekeş değil miydi?

Anter katledildi, çünkü o; dönemin içişleri bakanı Abdulkadir Aksu'ya şöyle sesleniyordu: "Hani şu Yeşilçam'ın beşinci sınıf sanatçı kılıklı içişleri bakanı var ya... Yahu seni mülkiye mektebi mezunu yapan, seni vali tayin eden, sana rey verip Diyarbakır gibi şereflili bir diyara mebus yapanların ve yetmiyormuş gibi seni bakan yapanın -Turgut Özal'ın- gözü kör olsun, eli kırılmsın. Bak nasıl meydana çıkıyor Abdülkadir efendi: 6 Mart (1991)tarihinde, gazetelerde ve televizyonlarda lafları çıktı: 'Efendim Şırnak'ta öldürülen iki kişiye güvenlik güçleri ateş etmemiş; havaya ateş ederken vurulmuşlar.'. Hey Abdülkadir! Allah müstahakkımı versin! Suç mu değil mi bilmiyorum; ama eğer ben yetmiş altı yaşında olmasaydım Allah'ı beklemez ben senin müstahakkımı verirdim."

Kitaba ilişkin son sözül yine Musa Anter'e bırakıyoruz: "Tüm yazılarım Fuzuli'nin "şikayetnamesi" gibi üzüntülü birer arzuhal niteliğindedir. Yazılarımın birer arzuhal yani dilekçe durumunda olanları, eğer Türkiye'de kendi çapında etkili olursa işte o zaman mesut ve bahtiyar olurum. "İnsanlık tarihi yüzyıllardır aynı sorunlarla boğuşup duruyor. Anter'in canını verdiği sorunlar, bugün de devam ediyor. Musa Anter'e rahat uyu diyoruz! Bıraktıkların bu ülkenin aydınlık geleceğinde hak ettiği yeri alacak.Halkının acılarını dile getiren yüreğin, katledilmeyle birlikte ağıtlarımıza karıştı. "Bir can almakla insan biter mi hewal?", Tükenmeyen soluğun Cudi'yi, Munzur'u, Dicle'yi dolaşmaya devam ediyor. □

UŞAKTAN BİR OKUR

TEMEL SORUNUMUZ TOPRAK DEVİRİMİDİR!

Köylünün yaşadığı sorunlar ülkemizin en temel çelişkilerinin başında gelmektedir. Şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: Köylü sorununu çözemeyen bir ülke ilerleme kaydedemez. Halihazırda yaşanan sorunlar ortadayken sistem tarafından ifade edilen "AB'ye giriş süreci", "sanayileşme", "ekonomik büyüme" gibi başlıklar koskocaman bir balon olmaktan öteye gitmemektedir. Köylünün yaşadığı en küçük sorunları bile çözemeyen bir sistem nasıl olur da ileri adımlardan söz edebilir?

Osmanlı devletinin yıkılmasının ardından yarı sömürge yarı feodal yapıyı olduğu gibi devralan T.C'nin geçen 83 yıllık zaman diliminde mevcut yapıyı değiştirmeye dönük tek adımı 1930 yılında ifade edilen "Toprak reformu"dur (Değişiklik sistemin karakterinde olmayacaktır. Köylülük burjuvazi tarafından tasfiye edilip sistem halkı sömürmeye devam edecektir). Şu ana kadar devlet, toprak reformunu barakalınm hâyata geçirmeyi, sadece toplantı raporlarında değinilen bir konu olarak ele almıştır. T.C'nin ilanından sonra, ülkenin Türk büyük burjuvazisine ve büyük toprak ağaları sı-

fına peşkeş çekilmesiyle rengini iyice belli eden sosyo-ekonomik yapı daha sonraki yıllarda da kendisini korumuş ve günümüze kadar taşınmıştır. 1920'lerde köylünün yaşadığı sorunlar, ülkenin büyük toprak ağalarına peşkeş çekilmesiyle karşılık bulmuştur. O dönemlerde ifade edilen "kalkınma hamleleri" sömürünün yerleştirilmesinden başka bir anlama gelmiyordu. Bu sorunlar geçmişten günümüze kendisini varedegelmiştir. Keza sistem büyük burjuvaziye ve büyük toprak ağalarına hizmete devam etmekte-

dir. "Kalkınma hamleleri" tüm hızıyla devam ediyor. Bakın ülkemiz "sanayileşme" sürecini tamamladı bile! Kulağa ne kadar hoş geliyor değil mi? Yahu adama sormazlar mı? Daha 1930'da ürkek bir şekilde ifade edilen "toprak reformu" hayata geçmeden sanayileşme hamleleri nasıl atılabiliyor? Ya da başka bir ifadeyle yarı-feodal yapı çözülmenden -ki bunun yolu köylünün toprak sorununun çözülmesidir- sanayileşme sürecine nasıl girilebiliyor? Devlet geçen seksen üç yıllık zaman diliminde öyle "atılımlar"

-atmalar- yapmış ki köylü sorunu da dahil bir çok sıkıntı nihayete erdirilerek sanayileşme süreci tüm hızıyla yaşama geçirilmiştir/geçirilmektedir. Bunlara delil arayanlar Doğu ve Güneydoğu'da tüten dumanlara bakmalıdır -insan cesetleriyle 'huzla' gelişen sanayi' birarada. Kara şabanlı teknolojiyi fabrikalara sokma becerisini ilk gösteren ülke biziz. Fabrikaların başında yüksek öğrenim görmüş, yörede çok sevilen Hasan ağa, Mahmut ağa pardon Hasan bey, Mahmut bey var. Hangi işletmeler olduğunu hatırlamıyorum ama emin olun çok

var.

İnanmıyorsanız Ağrı'ya, Hakkari'ye, Şırnak'a, istediğiniz yere bakın. Yetmezse Ege'de tüten altın madenlerinin dumanlarına bakın -siyanür sağlığa yararlıdır. Hem kanseri iyileştirici etkisi de var. Hatta maden sahipleri haftada 2-3 gün aileleriyle birlikte siyanür banyosu yapmaktadır. O da yetmezse bir adımı da Samsun'da atılan termik santrallerden çıkan dumanlara bakın - termik santraller son teknolojidir.

Dünyada örneği yok

Önümüzdeki günlerde tüm dünyaya ihraç edeceğiz. Kim iddia edebilir çevreyi tahrip ettiğini? Yalan efendim, bunu söyleyenler

vatan hainidir.

İflah olmaz komünistlerdir. Görüldüğü gibi ülkemizde "köylü sorunu" diye bir şey yok! Ülkenin böyle bir sorunu hiçbir zaman yoktu. Osmanlı zamanında yüksek refah içinde yaşayan "köylü görünümlü insanlar" aslında şehirliydi. Yapılan inkılaplar -1. meşrutiyet, 2. meşrutiyet, Tanzimat Fermanı siz buna Tanzimat devrimi deyin- halkı batı seviyesinin üstüne çıkarmıştır ki köylü sorunu yapılan bu "inkılaplarla" birlikte halledilmiştir. Öyleki Osmanlı kat ettiği gelişmeleri kontrol altında tutamayıp; gelişmenin sancılarını yaşamaya başlamıştı.

Osmanlı öyle bir kalkınma hamlesi yapmıştı ki "batılı gavurlardan" borç- bugün yaygın ismiyle 'kredi'- almak zorunda kalmıştı. Alınan kredilerle öyle güzel bahçeler yapıldı ki binlerce "aç"a iş olanakları sağlandı. Padişahlar ülkenin geleceğini bu bahçelerde aşk tazeleyerek büyük zorluklar içinde yağurdular. Sancılı büyüme kendisini emperyalist paylaşım savaşıyla daha da ileri taşıdı. Osmanlı'dan korkan "gavurlar", kahpece "arkadan" vurdu. Neyse ki M. Kemal ülkeyi yok olmaktan kurtardı ve sancılı büyümeyi devam ettirerek ülkede büyük bir hızla sanayi atılımı yaptı! TC, Osmanlı'dan daha ileri olduğu için köylü sorunu yoktu. Bundan dolayı 1930'da ifade edilen toprak reformu geri bir adım olduğundan vazgeçildi. Egemenlerin tarih anlayışı inkar üzerine kurulmuştur. Yalan ve çarpıtma onların genel özelliğidir. Ülkenin yarısından fazlası on yıllardır yok sayılıyor. Devlet "bizim köylüyle bir sorunumuz yok" diyor ve devamlı

köylünün de sorunu olmadığını ifade ederek kotalara, düşük ücretli ürün alımlarına, göçlere neden olarak; "sorunsuz" olduğunu göstermeye devam ediyor. Osmanlı döneminde alınan borçlar -krediler- bugün de alınmaya devam etmektedir. Emperyalizme bağımlılığın adı olan "krediler", Osmanlı'nın düştüğü durumdan ne kadar yararlı olduğunu göstermiştir. Osmanlı'nın batılı emperyalistlere olan son borç taksiti M. Kemal zamanında -1930'larda- ödenmiştir. Zira emperyalistler Osmanlı'dan sonrasını on yıllar öncesinden planlamış ve o dönemin figüranlarını yaratmıştır. Devlet bugün emperyalistlerden aldığı "krediler" in karşılığını IMF (Uluslararası Para Fonu), DB (Dünya Bankası) ve DTÖ (Dünya Ticaret Örgütü)'nün "önerileriyle" ödüyor. Özelleştirme furyasıyla kendisini gösteren bu anlayış şekerpancarına, tütüne, pamuğa konulan kotayla köylüye yansıdı. Kotalardan dolayı ektiği ürünün karşılığını alamayacak duruma gelen köylü ciddi bir krizle karşı karşıya kalmıştır. IMF patentli "Köylülüğü tasfiye etme" söylemleri köylük alanlarda büyük toprak sahiplerinin kapsamlı sömürü çarklarının önünü açmaya dönük adımlardır. İşte Ege'de, Karadeniz'de ve ülkenin diğer coğrafyalarındaki çiftlik "beyleri"! Yok pahasına satılan ürün köylünün geçimine yetmediği için özellikle topraksız ve az toprak sahibi köylü, çareyi ya göç etmekte ya da "ortakçılık, yarıcılık, kiracılık" gibi sömürü koşullarının iyice ağırlaştığı çalışma biçimlerine boyun eğmekte aramaktadır. Her iki yöntemin de çözüm olmadığı /olamayacağı gün gibi ortadadır. Devlet köylünün bu sorunlarını çözemediği gibi on yıllardır yaşanan;

*Sulama yetersizliği,
*Yüksek verimli kaliteli tohum kullanamama,

*Bilinçli gübreleme yapamama,

*Uygun ekipman (araç) seçeme-me vb. sorunları dahi çözmekten çok uzaktır.

Doğu ve Güneydoğu'da kendisini hissettiren ağalık en yakıcı halıyla Sinan köylüleriyle kendini göstermiştir. Ağa baskısından dolayı yaşayamaz hale gelen Sinan köylüleri seslerini duyurabilmek için kadın, erkek, çoluk-çocuk Ankara'nın göbeğinde çadır kurmak zorunda kalmıştır. On yıllardır süre geldiği gibi bu sese kulak tıkanmaya, sorunlar görmezden gelinmeye devam edilmektedir. Ağalar, aşiretler yönetmeye devam ediyor. Ülkenin batısında durum farklı mı? Ektiği ürünün karşılığını alamayan köylü, tefecinin ve tüccarın elinde kıvrılmaktadır. Aydın'da, Manisa'da on binlerce köylünün katıldığı mitingler buna işaret etmektedir. Ülkenin batısından doğusuna, kuzeyinden güneyine "köylü sorunu" temel sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Çelişkiler bölgelerin sosyal, kültürel ve etnik yapılarına göre farklılık göstermekle birlikte köylülük her tarafta yıkıma sürüklenmektedir. Devletin resmi kaynakları şuna işaret etmektedir: Ülkemizde çalışan yirmi milyon nüfusun on bir milyonu köylüdür! Bu rakam herkesin zihnine yerleşmelidir. Yerinden, yurdundan edilen köylüye iş alanları yaratılmadan köylülük tasfiye edilebilir mi? İşçisi, köylüsü, öğrencisi, memuruyla sayısı on beş milyonu bulan işsizler ordusu her geçen gün büyümektedir. Tasfiye söylemlerinin evrileceği nokta ortadadır. İşsizler ordusu yeni katılımlarla büyümeye devam edecektir.

Devletin, köylünün yaşadığı sorunlara dair "çözümü" ya toprağında aç kal ya da göç edip başının çaresine bak şeklindedir. Güncel bir örnek üzerinden örnekleyecek olur-

sak: Devlet Sinan köylülerini bu yapının neresine koyacak? Sinan köylüleri şunu haykırıyor: "Kendi toprağımızda insanca yaşamak istiyoruz. Fakat köyde ağa var. Geri dönemeyiz". Devlet, büyük burjuvazinin ve büyük toprak ağalarının iradesini temsil ettiğinden ne olacağını kestirmek güç değil. On yıllardır olduğu gibi köylü yine "kaderine" terk edilecek. Bu yazgı tarihsel bir eşitsizliğin yansımaları olarak günümüze kadar gelmiştir. Yazgıya damgasını vuran aradan geçen seksen üç yıla rağmen büyük burjuvazi ve büyük toprak ağalarıdır. 1920'lerden günümüze ne değişti? Birçok yasa, birçok hükümet, birçok başbakan, birçok cumhurbaşkanı... Değişmeyenler de var tabii. Zam, zulüm, eşitsizlik, adaletsizlik, sömürü, talan, inkar... Katlanarak devam eden sorunlar, seçimden seçime burjuva siyasetçilerinin aldatmaca aracı olarak kullanıldı. Nihayetinde değişen, sadece yaşadığımız sömürünün dozajının artması oldu. Sorunlar hükümetlerin yarattığı sorunlar değildir. Zira ülkemizde seksen üç yıldır emperyalizmin borusu ötmektedir. Sorun hükümetler sorunu değil sistem sorunudur. Yaşamın her alanında olduğu gibi köylü sorununda da sistem çözüm olamayacağını defalarca göstermiştir. Köylünün temel sorunu toprak sorunudur. Bu sorun ülkemizin en temel sorunudur. Köylünün yaşadığı sorunlar basit reformlarla çözülemez. Sistem toprak reformu söylemiyle aslında bu tehlikeye işaret etmektedir. Reformlar mevcut sömürü düzeninin cilalanarak devam ettirilmesidir. Köylünün taleplerini karşılayabilecek yöntem reform değil DEVRİMDİR. Ağalığın ortadan kaldırılması, kota uygulamalarının son bulması, tarımda modernleşmenin sağlanması, sulu tarıma geçilmesi, ülkenin ihtiyacı kadar olan ürünün kaliteli bir şekilde

yetiştirilebilmesi ve köylünün yaşadığı diğer sorunlar toprak devrimini çerçevesinde çözülebilecek sorunlardır.

Ülkemizde burjuvazinin çözemediği toprak sorununu proleterya çözecektir. Bizim gibi ülkelerde devrimin temel gücünü oluşturan köylüyü devrim saflarına kazanmak ve hakları için mücadele ettirmek olmazsa olmazdır. Burada köylü sınıfının ayırım noktalarına girmeyeceğiz. Köylünün kurtuluşu -genel olarak halkın kurtuluşu- ancak bu yolla gerçekleşebilir. Lenin'in deyimiyle, devrimimizin bu aşamasında köylüye önderlik etmek ve bu süreci burjuvaziden önce gerçekleştirmek hayati bir noktada durmaktadır. Ülkenin sanayileşmesi köylünün toprak sorunu çözüldükten sonra sağlanabilir. Yarı feodal yapı tasfiye edilmeden "sanayileşme" söylemleri koskocaman bir yalandır. Feodalizmi tasfiye edemeden sanayileşme sürecine giren bir ülke mevcut mudur? SSCB, Çin Halk Cumhuriyeti, İngiltere, Fransa, Almanya gibi ülkelerin geçirdiği evrelerden ders alınmalı ve iyi tahlil edilmelidir. Ülkemizde, köylerden kentlere yaşanan göçler köylülüğün nüfusunu nispeten azaltmış fakat köylülüğü tamamen tasfiye aşamasına ulaşmamıştır. Yarı feodal yapının kalıntılarını ülkemizde yok edecek güç proletaryadır. Ancak bu aşamadan sonra yani toprak devriminden sonra ülkemizde sanayileşmenin adımları güçlü bir şekilde atılabilir. Dolayısıyla toprak devrimi yapılmadan bu gün yaşanan hiçbir sorun doğru zeminde çözülemez. □

UŞAKTAN BİR ÖZGÜR
DÜŞÜN OKURU

Okurlardan...

ZORLA CİĞERLERİNİ

"Düşleri peşinden koşmasını bilmeyenler, düşleri peşinde koşanları hiçbir zaman anlayamazlar"

Merhaba Özgür Düşün okurları ve çalışanları. Belki bu yazıların yazılmasıyla açılan Okur Köşesi, biraz daha toplumsal gerçekleri gözler önüne seriyor. Yıllardır baskı altında tutulan özgüvenimiz, bir nebze olsun açığa çıkartan bu köşeden başlayarak; artık daha araştırmacı, daha yaratıcı ve dünya gündemiyle ilgili görüş ve düşüncelerimizi daha güzel şekilde yazmaya çalışmalıyız. "Yazamam, yazdıklarına güllerler" düşünceleri ile her zaman yazı yazma hevesimizi, bir sonraki zamana erteleme düşüncelerimizi bir kenara bırakarak; bu köşeye bunu hayata geçirmeliyiz.

Belki teori-pratik ilişkisini bu yolla daha da pekişireceğiz. Kitlelerle ilişkiye geçmek, dergi dağıtmak, herhangi bir şenliği organize etmek nasıl bir pratikse; yazı yazmak da bu pratiklerimiz arasında yer almalı. Ben bu noktada yazı ve şiir yazmanın, bireylerin kendilerine olan güvenini daha da arttıracağını düşünüyorum.

Dergimizi daha geniş kitlelere ulaştırmak ve daha da nitelikli hale getirmek bizim elimizde.

Dergide bazı noktalar eksik olabilir. Ama bizler bu eksikliklerin farkında isek; bu eksikliği kendimiz gidermeye çalışmalı, olmuyorsa çevremizdekileri yazı yazmaya teşvik etmeliyiz. "Karanlığa isyan edeceğine, bir mum yak" felsefesiyle çevremizdeki işçileri, köylüleri ve öğrencileri harekete geçirmeliyiz. Tabii kendimizi de...

Belki bu eksiklikleri tek tek saymak yerine bunları gidermek için her okur, bu noktada harekete geçmeli.

Kendimize güvenerek, Deniz'in militan duruşunu, İbrahim'in teorik donanımını, Mahirlerin Kızıldere'deki direnişlerini örnek alarak; hayata sağlam adımlarla girmeliyiz. Gün Cığerleri zorlama günü, gün cüreti kuşanma günü! O zaman cığerleri zorlayarak; engin denizlere kulaç atma cüretini göstermeliyiz. Hemen şimdi...

Muğla'dan bir okur

Genç Beyinlere Sesleniş

Ne bu durgunluk, bu sessizlik; neden hiç kimse konuşmuyor, gülmüyor? Halbuki yaşam o kadar hareketli ve sesli ki... Önemli olan bu çok sesliliği yakalayabilmek ve hayata bir ses de kendinden katabilmek. Zaten insan dediğimiz evrimleşmiş en mükemmel

canlı da bu çok sesliliğe bir ses katabildiği sürece var olmaz mı?

O zaman neden susuyoruz ve yaşama bir ses de biz katmıyoruz. Gerçekten bu ikilem insanın varoluş sebebine büyük bir tezat gösteriyor. Bu tezatın köküne inmeye çalışırsak; karşımıza eğitim

kavramı çıkar. Evet, yanlış duymadınız, eğitim! Halbuki eğitim insanları geliştirmek ve onları yaşam karşısında donanımlı hale getirmek için bizlere senelerdir işlenilmeye çalışılan en önemli olgulardan birisidir. Peki eğitim insanları yaşama hazırlıyorsa ne-

den insanları yaşamdan uzaklaştırırsın? Gerçekten burada yine büyük bir tezat var gibi. Ancak biraz dikkatli bakacak olursak; aslında hiç bir tezatlık gözükmez. Çünkü eğitim düzenin bir parçası, hat-ta onun en büyük yardımcısıdır. Tabi ki bu sadece bizim ülkemiz için geçerli değil; burjuvazinin ül-ke yönetiminde etkin olduğu tüm ülkelerde bu so-run baş gösterir. Çünkü eğitim burjuvazinin elin-de dir ve onların istediği şekilde yol alır. Patronlar kendi istedikleri tarzda insanlar çalıştırmak ve on-ları istedikleri gibi yönetmek için bizi daha ilk okulda eğitmeye(?) başlarlar. Sonuçta bu eği-tim(?) süreci kendi üniversitelerinde son bulur. Koç, Sabancı, Yaşar ve diğerleri... Hepsi kendi is-tedikleri tarzda öğrenci yetiştirmek için yarışıyor-lar ve genç beyinleri paylaşma savaşı veriyorlar. Peki diğer üniversiteler, yani devlet üniversiteleri farklı mı? Hayır! Onlar da genç beyinlere bu köh-neleşmiş düzenin devamını sağlayabilmek için kendi eğitim(?) modellerini enjekte etmeye çalış-ıyorlar.

Peki bize bu karmaşada düşen görev ne? Bu sorunun cevabı gayet açık ve nettir. Biz onların is-tedikleri gibi yani öğretileni olduğu gibi değil; gerçeklerle karşılaştırarak almamız. Tabi gerçek-lerle karşılaştırabilmemiz için ilk önce gerçekle-rin ne olduğunu öğrenmeliyiz. Bunun için de oku-malı ve düzene sorularımızı korkmadan yönelte-bilmeliyiz ki gerçekle gerçek olmayan şeylerin ayrımına varalım.

Onların istedikleri, öğrettikleri her şeyin yo-rum yapılmadan harfi harfine alınması. Böylece düzenin devamının sağlanmasıdır. Bu düzen ay-nen böyle devam etmeli ki onlar köşlerinde, loj-manlarında rahat rahat oturabilsinler. Ama biz, yani hayatının en aktif döneminde olan gençler onların istedikleri gibi olmayacağız bütün zorluk-lara rağmen, inadına! FELEĞİN TEKERİNE ÇO-MAK SOKACAĞIZ...

BEN KİMİM?

Yıllardır
kim olduğumu hep başkalarından dinledim,
Onlara göre ben bir Türk'tüm
ve aradığım güç damarlarındaki asil kanda mev-

cuttu.

Ancak ya bunda bir yanlışlık vardı ya da bende
çünkü benim damarlarımda asil bir kan dolaşımı-
yordu

Damarlarımda
İsrail'deki bir müslümanın,
Filistin'deki bir yahudinin,
İngiltere'de dışlanan bir İrlandalı'nın,
İrlanda'da baskı gören bir İngiliz'in,
Ermenistan'daki bir Türk'ün,
Türkiye'deki bir Ermeni'nin
kanları dolaşıyordu

Ben Türkiye'deki bir aleviydim;
ama aynı zamanda İran'daki bir suniydim,
bazen toprakları ellerinden alınan bir kızıldereli
bazen de Almanya'da katledilen bir yahudi vatan-
daşıydım.

Ama onlar diretiyorlardı görüşlerini:

"Sen bir Türk'sün

ve ilk görevin Türk milletini ilelebet muhafaza ve
müdafaa etmektir"

Onlara son bir kez daha haykırıyorum:

Hayır ben bir Türk değilim!

Ben Türkiye'de ezilen bir işçi,

mahsulü elinden alınmış bir köylüyüm

Yıllardır katledilmeye çalışılan bir ulusun,

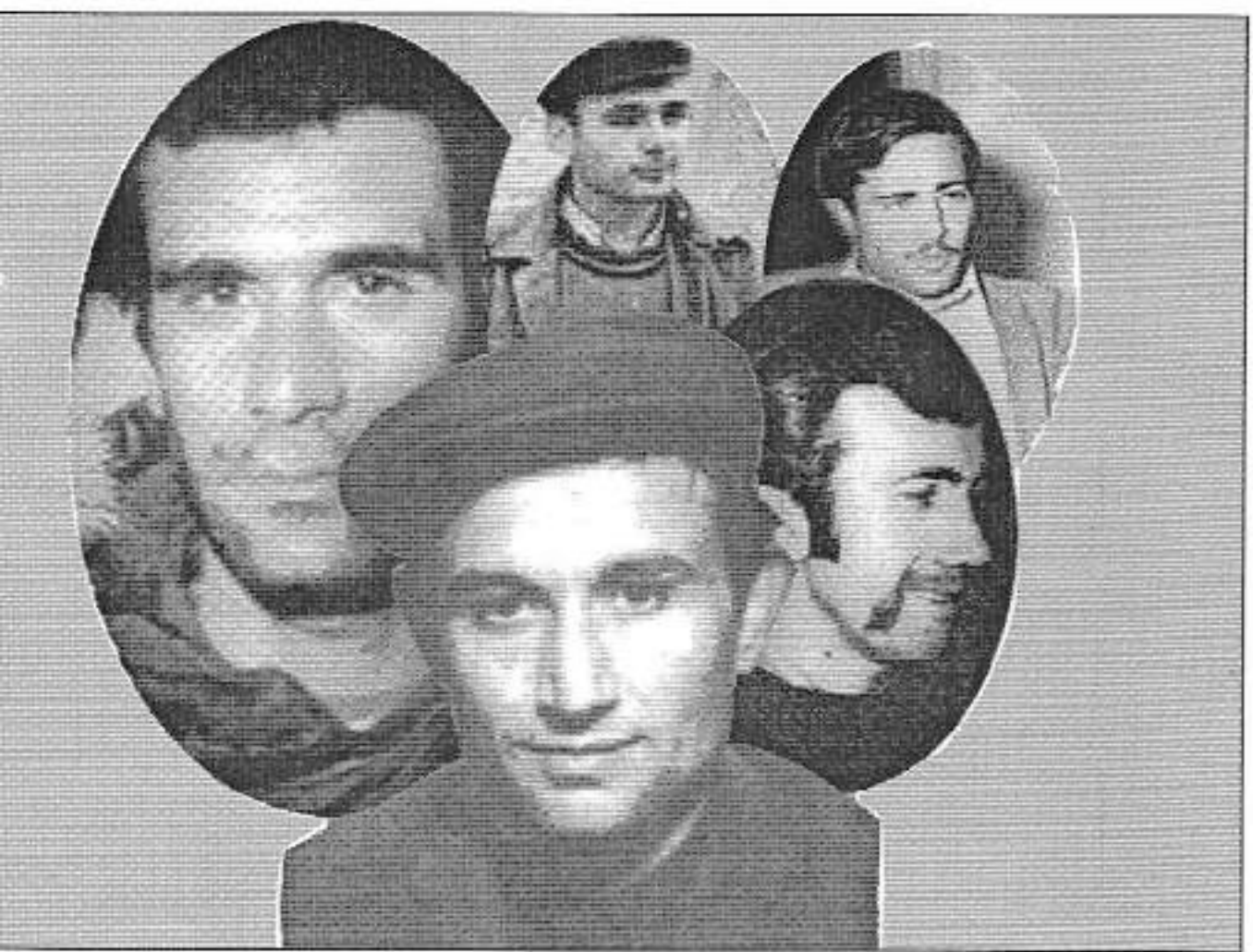
Kürtlerin torunuyum

Kısacası ben

ezilen dünya halklarının içinde

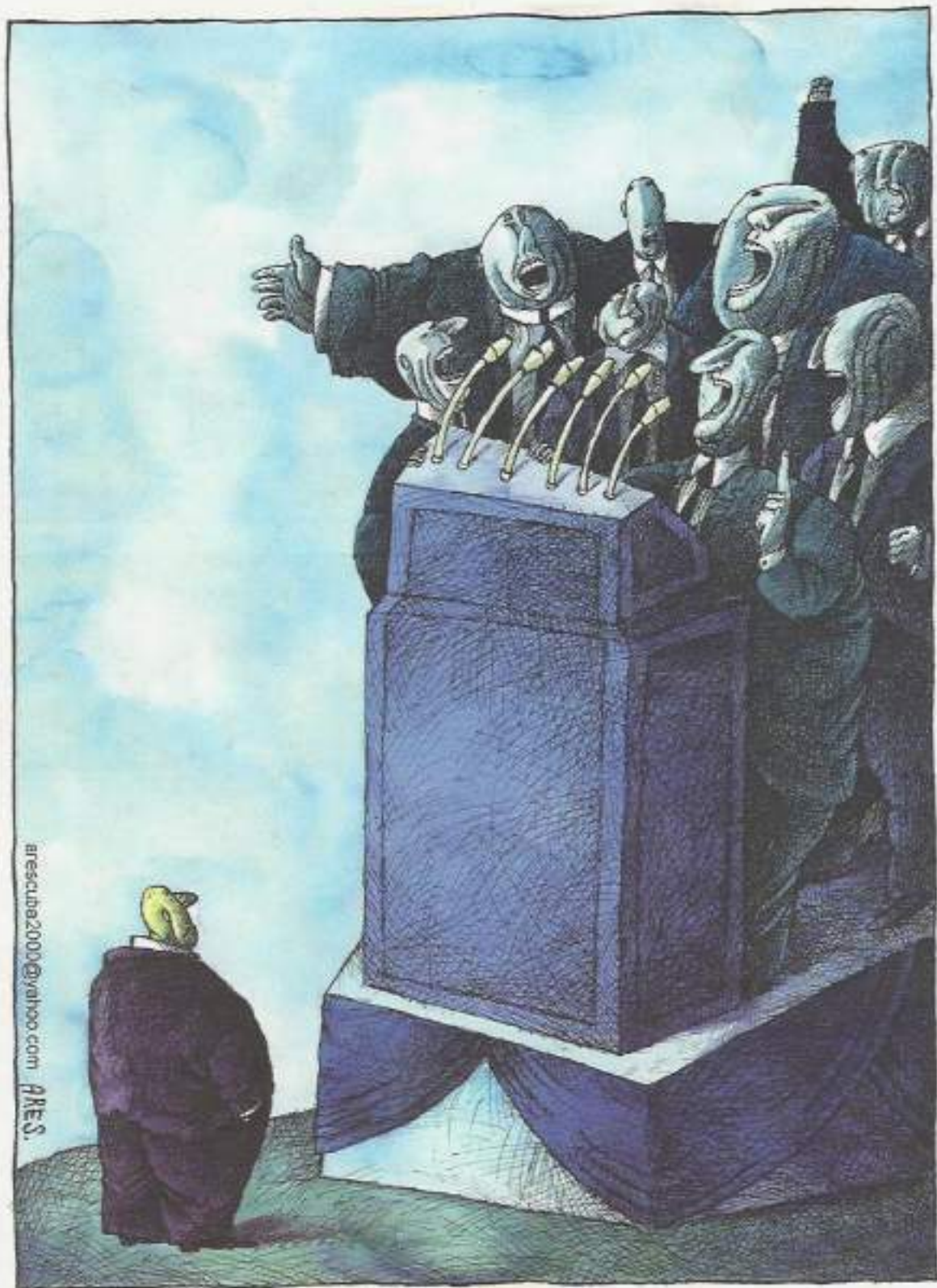
ezilen bir dünya vatandaşıyım...☐

Bir Ö.D. Okuru

ÇİZ-DÜŞÜN?

Aristides H. E. Guerrero (Ares)

arescluba2000@yahoo.com ARES.